

Sør-Varanger kommune

- en grensesprengende
kommune -

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN 2017-2020

Rådmannens budsjettforslag for formannskapet
og kommunestyrets budsjettbehandling

Innhold

1	Forslag til vedtak	7
1.1	Budsjett og økonomiplan 2017-2020	7
1.2	Låneopptak	7
1.3	Utlignet skatt	7
1.4	Eiendomsskatt	7
1.5	Gebyr, avgifter og brukerbetaling	8
1.6	Ordførers godtgjørelse	8
1.7	Bosetting av flyktninger	8
2	Organisasjonskart	9
2.1	Organisasjonskart	9
2.2	Politisk organisering	9
3	Innledning	10
3.1	Kommunelovens bestemmelser om budsjett og økonomiplan	10
3.2	Organisering av budsjettarbeidet	11
3.3	Kommunal planstrategi 2016-2019	12
3.4	Statsbudsjettet 2017 – hovedtrekk for kommunene	12
3.5	Andre forhold i statsbudsjettet	13
3.6	Frie inntekter – statsbudsjettet 2017	14
4	Befolkningsanalyse	15
4.1	Befolkningsutvikling i Sør-Varanger kommune	15
4.2	Fødselsrate og flyttemønster i Sør-Varanger	16
4.3	Befolkningsprognoser fram mot 2040	17
5	Budsjett- og økonomiplan – de økonomiske forutsetningene	17
5.1	Hovedoversikt driftsbudsjett 2017-2020	19
5.2	Budsjettskjema 1A – drift	20
5.3	Budsjettskjema 1B – drift	21
5.4	Økonomiske rammebetingelser (inntekter)	23
5.4.1	Frie inntekter – skatt og rammetilskudd	23
5.4.2	Eiendomsskatt	23
5.4.3	Renteinntekter og utbytte	24
5.4.4	Konsesjonskraftsinntekter	25
5.4.5	Øvrige inntekter	26

5.5	Lånegjeld – renter og avdrag.....	26
5.5.1	Rente og avdragsbelastning i planperioden.....	26
5.5.2	Lånegjeldsutviklingen.....	27
5.6	Lønns- og pensjonsutgiftene.....	28
5.6.1	Lønnsutgiftene.....	28
5.6.2	Pensjon.....	29
5.7	Overføring til særbedrifter.....	30
5.7.1	Vest Finnmark kommunerevisjon IKS og Kontrollutvalgan IKS.....	30
5.7.2	Varanger museum IKS og Tana og Varanger museumssiida.....	30
5.7.3	Barentshallene Sør-Varanger KF.....	30
5.7.4	NORA – krise og incestsenter IKS.....	31
5.7.5	Sør-Varanger menighet.....	31
5.7.6	Interkommunal arkiv.....	31
5.7.7	Aurora kino IKS.....	31
5.7.8	Brenselsutsalget og Grenseprodukter.....	32
5.7.9	Kommunenes sentralforbund.....	32
5.7.10	Tilskudd til private barnehager.....	32
5.7.11	Bedriftshelsetjeneste.....	32
5.7.12	Finnut innkjøpsring.....	32
6	Omstilling- og effektiviseringstiltak.....	32
6.1	Innarbeida omstillings- og effektiviseringstiltak.....	32
6.1.1	Nedbemanning økonomiavdelingen.....	33
6.1.2	Vakant stilling personalavdelinga.....	33
6.1.3	Redusert tilskudd frivillige lag og foreninger.....	33
6.1.4	Nedlegging av Einerveien barnehage.....	34
6.1.5	Redusert spesialundervisning.....	34
6.1.6	Generelt kutt grunnskoler.....	36
6.1.7	Voksenopplæring.....	36
6.1.8	Avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede.....	37
6.1.9	Nedbemanning av rustjenesten.....	37
6.1.10	Vakant stilling helsestasjonen.....	42
6.1.11	Tilbud om gratis vaksinerings til russ.....	43
6.1.12	Reduksjon av omsorgslønn.....	44

6.1.13	Generelt kutt Tjenesten for funksjonshemmede	45
6.1.14	Redusert dagaktivitetstilbud for demente	45
6.1.15	Tiltak hverdagsrehabilitering.....	46
6.1.16	Utsette kompetanseheving og fagutvikling demensomsorgen.....	47
6.1.17	Økning i eiendomsskatt	48
7	Budsjettoversikt på tjenestenivå 2017-2020	49
7.1	Administrative tjenester.....	49
7.1.1	Administrasjonsavdelingen	50
7.1.2	Servicekontoret	50
7.1.3	Økonomiavdelingen	50
7.1.4	Personalavdelingen	51
7.1.5	Plan og utviklingsavdelingen	51
7.1.6	IT-avdelingen	51
7.2	Skolene i Sør-Varanger	51
7.2.1	Grunnskoleopplæring.....	52
7.3	PP-Tjenesten.....	60
7.4	Skoleskyss	61
7.5	Skolefritidstilbud	62
7.6	Kirkenes kompetansesenter	64
7.6.1	Norsk for voksne innvandrere	64
7.6.2	Grunnskole og spesialundervisning for voksne	65
7.6.3	Kombinasjonsklasse for ungdom mellom 16 og 20 år	65
7.6.4	Realkompetansevurdering	65
7.6.5	Lærerressurs	65
7.6.6	Økt bosetting av flyktninger	65
7.6.7	Samordning av drift – Kompetansesenteret og Flyktingetjenesten.....	65
7.6.8	Vesentlige utgifter og endringer	66
7.7	Kulturtilbud.....	66
7.7.1	Kultur og fritid	68
7.7.2	Kulturskolen.....	69
7.8	Barnehage.....	71
7.8.1	Bemanning, kompetanse og rekruttering:	73
7.8.2	Sykefraværsoppfølging – nærværarbeid	74

7.8.3	Samisk språk og kultur.....	74
7.8.4	Arbeid med flerspråklige (minoritetsspråklige) barn i Sør-Varanger:.....	75
7.8.5	Makspris – foreldrebetaling i barnehager.....	75
7.8.6	Tilskudd til private barnehager.....	76
7.8.7	Utfordringer for barnehagene:.....	76
7.8.8	Karakterer og plassering - kommunebarometeret.....	77
7.9	Barneverntjenesten.....	77
7.9.1	Karakterer og plassering - kommunebarometeret.....	79
7.10	Kommunehelsetjenesten	80
7.10.1	Frivillig Sentralen.....	81
7.10.2	Felles administrasjon kommunehelsetjenestene.....	81
7.10.3	Helsestasjon.....	81
7.10.4	Fysioterapitjenesten.....	82
7.10.5	Ergoterapitjenesten.....	83
7.10.6	Diagnose/behandling og legevakt	83
7.10.7	Karakterer og plassering – kommunebarometeret.....	84
7.11	Sosialtjenestene	85
7.11.1	Flyktningtjenesten.....	87
7.11.2	NAV økonomisk sosialhjelp	89
7.11.3	Psykisk helse- og rustjenesten.....	90
7.11.4	Karakterer og plassering kommunebarometeret.....	91
7.12	Omsorgstjenestene	92
7.12.1	Koordinering- og tildelingsenheten.....	97
7.12.2	Institusjonsbasert omsorg.....	97
7.12.3	Hjemmebaserte tjenester	100
7.12.4	Dagsentertilbud.....	103
7.12.5	Karakter og plassering – kommunebarometeret	104
7.13	Teknisk drift.....	105
7.13.1	Teknisk drift – ledelse, administrasjon.....	106
7.13.2	FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) – kommunale bygninger.	106
7.13.3	Renhold – kommunale bygninger.	107
7.13.4	Kommunale veier.	107
7.13.5	Vann, avløp og renovasjon.	107

7.13.6	Brann- og feiervesen.	107
7.13.7	Sør-Varanger havnevesen	108
8	Investeringsplan 2016-2019	109
8.1	Økonomiske oversikter investering.....	109
8.1.1	Budsjettskjema 2A – investering	109
8.1.2	Budsjettskjema 2B – investering	110
8.2	Omtale av investeringsprosjekter	112
8.2.1	Egenkapitalinnskudd KLP.....	112
8.2.2	Startlån og utlån, renter og avdrag	112
8.2.3	Kirkebygg – oppgradering.....	112
8.2.4	Kommunale veier – oppgradering.....	112
8.2.5	Gatelys – utskifting av armaturer	112
8.2.6	Gatelys - energimåling.....	113
8.2.7	IT-investeringer	113
8.2.8	Utstyrsoppgradering.....	113
8.2.9	Kommunale bygg og uteareal - rammebevilgning	113
8.2.10	Solskjerming av kommunale bygg.....	113
8.2.11	Inventar og utstyr, pleie og omsorg	114
8.2.12	Uteareal skole.....	114
8.2.13	Skole 9910	114
8.2.14	Idrettsbygg - oppgradering.....	119
8.2.15	Aktivitets- og avlastningssenter	119
8.2.16	Nye Kirkenes sykehus, infrastruktur.....	119
8.2.17	Vann og avløp.....	120
8.2.18	Turskilt.....	120

1 Forslag til vedtak

1.1 Budsjett og økonomiplan 2017-2020

Budsjett og økonomiplan 2017-2020 vedtas med de mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som fremgår av budsjettdokumentet.

1. Driftsbudsjettet vedtas i balanse. Omstillings- og effektiviseringstiltak kr 16.260.000 er innarbeidet i budsjettet.
2. Det er budsjettet med kr 6.920.000 i ordinære lønnsreserver for å dekke overheng fra 2016 og lønnsoppgjør for 2017. Rådmannen gis fullmakt til å fordele lønnsreserven på enhetene.
3. Frie inntekter, skatt og rammetilskudd er realistisk budsjettet.
4. Det er budsjettet med avsetning til fond på kr 6.000.000.
5. Investeringsbudsjettet vedtas som foreslått i budsjettdokumentet.
6. Budsjettet er bindende og kan bare endres av kommunestyret selv, eller i samsvar med reglement for delegering av økonomiske og administrative fullmakter vedtatt av kommunestyret.

1.2 Låneopptak

Kommunestyret godkjenner en låneramme for 2017 på kr 59.157.000. I tillegg gis rådmannen fullmakt til å ta opp inntil kr 20.000.000 i lån i Husbanken til innvilgelse av startlån.

Rådmannen gis fullmakt til å ta opp likviditetslån innenfor en kredittramme på kr 50.000.000.

Rådmannen gis fullmakt til å godkjenne lånevilkårene for de nevnte lånerammene i henhold til kommunens finansreglement.

1.3 Utlignet skatt

Inntektsskatt og formuesskatt til kommunen utliknes etter de maksimalsatser som Stortinget fastsetter. Det kommunale skattøret for år 2017 settes til det enhver tids gjeldende maksimalsatser.

1.4 Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtar at det skal skrives ut eiendomsskatt i kommunen, jfr eiendomsskatteloven (Esktl) § 2 for 2017.

Kommunestyret vedtar at det skal skrives ut eiendomsskatt i hele kommunen jfr Esktl. § 3 første ledd, bokstav a.

Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2017 er 6,2 promille, jfr Ekstl § 11 første ledd. Differensiert skattesats for eiendommer med selvstendige boliger for skatteåret 2017 er 4,2 promille jfr Ekstl § 12 bokstav a. Den samme satsen skal også legges til grunn for fritidsboliger.

Kommunestyret vedtar at alle selvstendige boliger skal ha et bunnfradrag på kr 0, jfr Ekstl § 11 andre ledd.

Utskriving av eiendomsskatt for skatteåret 2017 er basert på takster fastsatt ved siste alminnelige taksering gjennomført i 2014 og ferdigstilt i 2015.

Eiendomsskatten skrives ut i 4 terminer, jfr Esktl § 25 1. ledd. Forfall er 25.02., 25.05., 25.08. og 25.11.

1.5 Gebyr, avgifter og brukerbetalinger

Alle gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut i fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Endringer i gebyr og brukerbetalinger som følge av prisvekst reguleres i hovedsak i henhold til kommunal deflator med virkningsdato 1. januar 2017. Husleiesatsene øker tilsvarende endringen i konsumprisindeksen, 2,5 %, gjeldende fra 01.01.2017.

Betaling for barnehageplass vedtas til enhver tids gjeldende maksimalsats, vedtatt av Stortinget. SFO betalingssats vedtas til kr 2.100 pr måned og 30 % søskenmoderasjon for flere barn i SFO.

Øvrige betalingssatser og gebyrer reguleres i gebyrregulativet.

1.6 Ordførers godtgjørelse

Ordførers godtgjørelse fastsettes av den til enhver tids gjeldende godtgjøring til stortingsrepresentanter.

Varaordførers godtgjørelse fastsettes til 50 % av ordførers godtgjørelse.

1.7 Bosetting av flyktninger

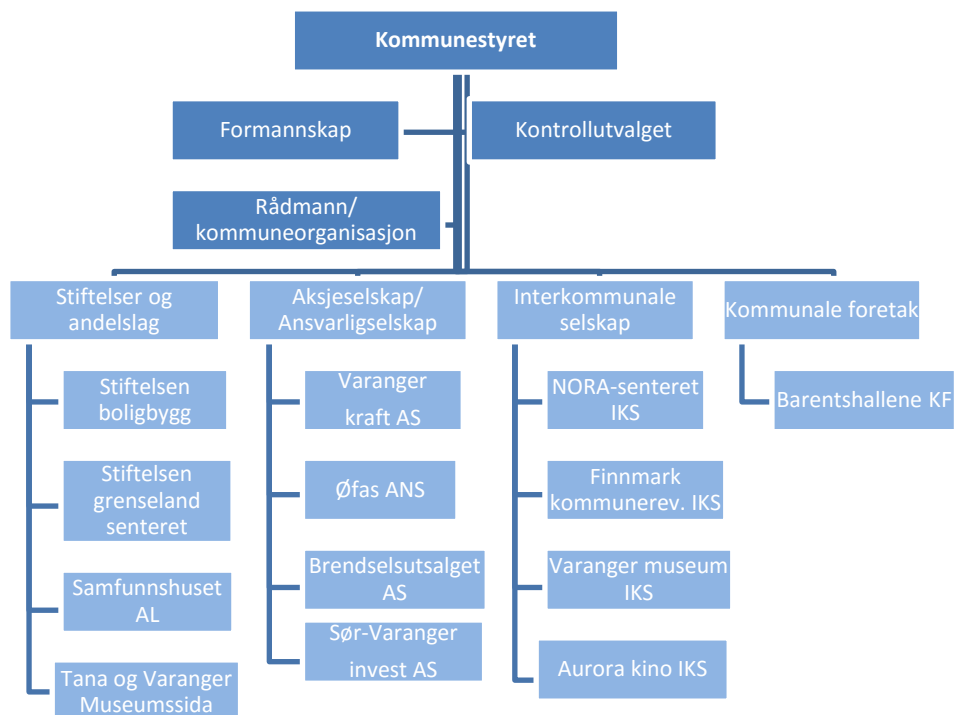
Kommunestyret vedtar å bosette 40 flyktninger hvert år i økonomiplanperioden. Bosetting skal fortrinnsvis skje i sentrumsnære områder. Kommunestyret vedtar å ikke bosette enslige mindreårige flyktninger.

2 Organisasjonskart

2.1 Organisasjonskart

2.2 Politisk organisering

3 Innledning

3.1 Kommunelovens bestemmelser om budsjett og økonomiplan

I følge kommuneloven skal kommunestyret hvert år vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste år. Første året i økonomiplan er kommunens årsbudsjett og er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i året som kommer.

Kommunestyret vedtar selv årsbudsjettet og økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet.

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret.

Økonomiplanen og årsbudsjettet oversendes fylkesmannen til orientering.

Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens virksomhet og skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i budsjettåret.

Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel. Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.

I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår.

I forskrift om Årsbudsjett for kommuner står følgende

§ 6. Årsbudsjettets innhold og inndeling

I tilknytning til årsbudsjettet skal det gjøres rede for de grunnleggende prinsipper kommunen har nyttet ved framstilling av årsbudsjettet. En beskrivelse av organiseringen av arbeidet med årsbudsjettet skal inngå i redegjørelsen.

Den enkelte bevilgning skal føres opp med beløp og en tekst som angir hva bevilgningen gjelder. I tilknytning til bevilgningen skal kommunestyret angi mål og premisser knyttet til bruken av bevilgningen. Slik angivelse kan likevel utelates dersom anvendelsen åpenbart følger av bevilgningens tekst og beløp.

De anslag over inntekter og innbetalinger som er ført opp i årsbudsjettet skal angis med beløp og en tekst som angir hva inntekten eller innbetalingen gjelder. Når dette må anses nødvendig av hensyn til at årsbudsjettet skal være fullstendig og oversiktlig, skal anslaget ledsages av en nærmere redegjørelse.

Årsbudsjettet skal stilles opp slik at alle forventede inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger samt utgifter, utbetalinger og avsetninger i året skal tas med uavhengig av om de kan påregnes å være betalt eller ikke ved budsjettårets utgang.

I årsbudsjettet kan føres opp midler til avsetning for bruk i senere budsjettperioder. Midler som i medhold av lov, forskrift eller avtale er reservert særskilte formål skal avsettes til fond reservert for nevnte formål. Øvrige avsetninger, herunder pliktig inndekking av tidligere års regnskapsmessig merforbruk, føres opp til styrking av kommunens eller fylkeskommunens frie fondsbeholdning.

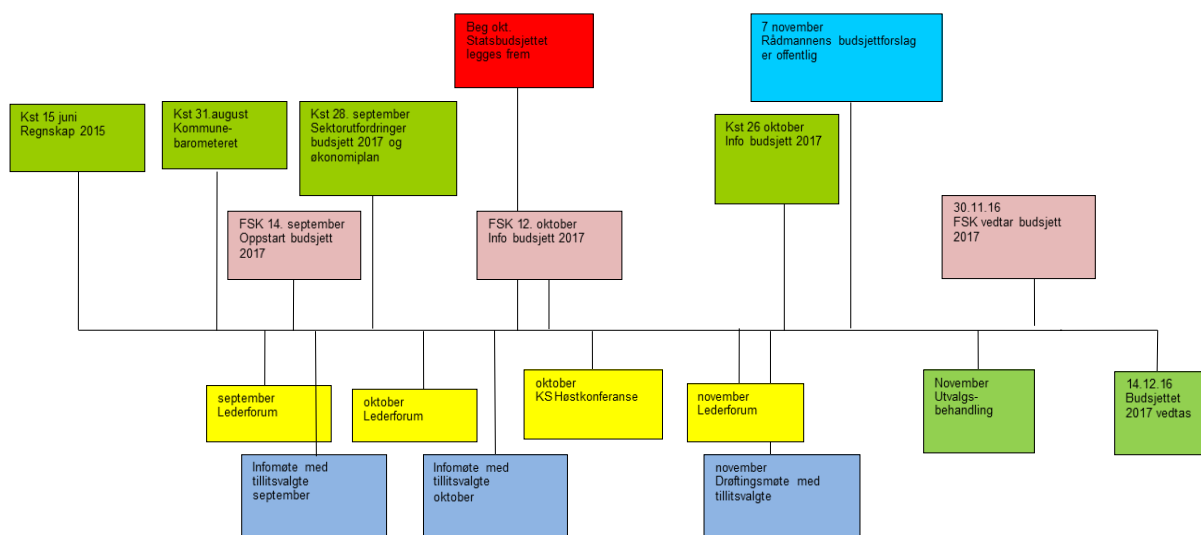
3.2 Organisering av budsjettarbeidet.

Rådmannen legger frem forslag til årsbudsjett og økonomiplan 2017-2020 for formannskapet 30. november 2016. Rådmannens forslag er utarbeidet i balanse med et netto driftsresultat på -4,368 mill. kroner hvorav avsetning til disposisjonsfond er kr 6.000.000

Investeringsregnskapet er lagt frem med en finansieringsramme på kr 111.017.000 og et lånebehov for 2017 på kr 79.157.000.

Budsjettet er utarbeidet av rådmannen og hennes stab. Enhetene har vært involvert i budsjettprosessen via fagnettverksmøter og utredningsarbeid til omstillings- og nedskjæringstiltak. Budsjettet bygger på enhetsledernes kunnskap om neste års drift- og investeringsbehov. De tillitsvalgte er informert forløpende gjennom hele budsjettprosessen.

Følgende plan er vedtatt for kommunens budsjett og økonomiplan for 2017-2020 i formannskapet 08.06.16.

Kommunelovens økonomibestemmelser stiller krav til kommunestyrets budsjettvedtak og til formannskapetets innstilling. Rådmann er imidlertid ikke omtalt i økonomibestemmelsene bortsett fra ansvar for å gi melding dersom det skjer endringer i løpet av året som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på. Rådmannen er imidlertid ansvarlig for at saksbehandling til politiske organ er forsvarlig.

KL § 22 2. Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Det er altså ikke noe krav i lov eller forskrift om at rådmannen legger fram et fullstendig balansert forslag til budsjett. I merknadene til Budsjettforskriftens § 3 står følgende:

Loven eller forskriften er ikke til hinder for at kommunen eller fylkeskommunen kan be administrasjonssjefen utarbeide et fullstendig forslag til årsbudsjett. Et forslag fra administrasjonssjefen er offentlig fra det tidspunkt det er fremmet.

Rådmannen legger frem et budsjett i balanse.

3.3 Kommunal planstrategi 2016-2019

Sør-Varanger kommunes kommunestyre vedtok den 15.06.2016 kommunal planstrategi for perioden 2016-2019. Etter plan- og bygningsloven § 10-1 skal planstrategien utarbeides og vedtas minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering. Formålet med en planstrategi er å beskrive utfordringer og planbehov innenfor ulike sektorer i kommende valgperiode. Den skal synliggjøre hvilke planer som bør påbegynnes, revideres eller videreføres. Sammen med kommuneplanen, legger planstrategien viktige føringer for hvilken retning planleggingen i Sør-Varanger kommune skal ta. I 2017 vil arbeidet med følgende planer være i gang eller startes opp:

Kommunedelplaner

- Byplan Kirkenes
- Strategisk næringsplan
- Strategisk oppvekstplan
- Strategisk omsorgsplan
- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet
- Hovedplan for vei og trafikk
- Hovedplan vann
- Hovedplan avløp
- Arbeidsgiverstrategi

Tema- eller sektorplaner

- Energi- og klimaplan
- Boligpolitisk handlingsplan
- Digitaliseringsplan
- Helhetlig ROS
- Havneplan

3.4 Statsbudsjettet 2017 – hovedtrekk for kommunene

Regjeringen la 6. oktober 2016 frem forslag til statsbudsjett for 2017. For Sør-Varanger kommunes del innebærer forslag til frie inntekter i statsbudsjettet en reell nedgang fra 2016 til 2017.

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til at kommunesektoren får en vekst i de samlede frie inntektene i 2017 på 4,075 mrd. kroner. Den nominelle veksten i kommunesektorens frie inntekter fra 2016 til 2017 er anslått til 2,7 %. Kommunene i Finnmark anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 2,2 %.

I Finnmark har 7 av 19 kommuner en vekst som er høyere enn eller lik veksten på landsbasis. Sør-Varanger kommune har en vekst på 1,7 %. Dette skyldes i hovedsak at kommunen kommer dårligere ut etter revidering av nytt inntektssystem.

Innenfor rammene må kommunene finne rom for statlige satsinger innenfor rusfelt, habilitering/rehabilitering, tidlig innsats grunnskole, skolehelse og helsestasjoner.

3.5 Andre forhold i statsbudsjettet

Barnehager

Makspris barnehager er foreslått økt fra kr 2.655 pr. mnd, til kr 2.730 pr. mnd, en økning som utgjør 3 %. Forslag til økning er innarbeidet i budsjettforslaget.

Ordningen med gratis kjernetid videreføres for alle 3-, 4- og 5-åringer fra familier med lav inntekt. Fra 1. august 2017 er inntektsgrensen foreslått satt til 428.000 kroner.

Ordningen som sikrer at ingen familier betaler mer enn 6 prosent av samlet inntekt for en barnehageplass, blir også videreført. I 2017 vil husholdninger med inntekt under 500.500 kroner ha rett til redusert foreldrebetaling.

Ressurskrevende tjenester

Kommunene får refundert 80 % av netto lønnsutgifter utover et innslagspunkt på kr 1.081.000. Innslagspunktet foreslås økt med kr 50.000 utover lønnsvekst til kr 1.157.000 i 2017. Økningen er hensyntatt i budsjettforslaget.

Skole

Regjeringen foreslår at 150 mill. kroner av veksten i kommunenes frie inntekter i 2017 begrunnes med tidlig innsats i skolen. Tidlig innsats innebærer å fange opp elever som sliter med grunnleggende ferdigheter tidlig og følge opp disse elevene.

Regjeringen lanserte i august 2015 en ny nasjonal realfagsstrategi Tett på realfag (2015–2019) for barnehager og skoler. Målet er at flere barn og unge skal mestre matematikk og naturfag.

Regjeringen foreslår å styrke realfagssatsingen med 30 mill. kroner. Det vil gi en utvidelse av ordningen med realfagskommuner, styrke satsingen på elever som presterer høyt og muliggjøre tiltak for bedre læring for elever som presterer lavt i realfag.

3.6 Frie inntekter – statsbudsjettet 2017

SØR-VARANGER	InngangA1	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SØR-VARANGER	2030									
<i>(faste år 2016-prisnivå i perioden 2016-2019)</i>								PROGNOSE		
1000 kr		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)		204 959	216 556	228 571	227 297	231 557	237 907	238 659	239 196	239 482
Utgiftsutjevning		8 902	2 807	2 046	1 190	-2 562	-6 212	-6 230	-6 240	-6 246
Overgangsordning - INGAR		2 139	1 182	-616	-643	-585	281	-	-	-
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og arbavg)		2 256	-	360	806	1 347	1 777	1 777	1 777	1 777
Korreksjon forsøksordninger barnevern og omsorgstjenester		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd		69 047	71 574	74 531	77 703	80 838	81 898	81 962	81 962	81 962
Storbytilskudd		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Småkommunetilskudd		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Distriktstilskudd Sør-Norge		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg. herav gradvis bortfall av diff.arbeidsgiveravgift		1 200	1 200	1 000	1 000	1 200	1 200	-	-	-
Skjønn - tap endringer av inntektsystemet 2011		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Endringer saldert budsjett 2014/2015/2016		-	-	-1 338	-451	1 256	-	-	-	-
Kompensasjon Samhandlingsreformen		3 099	3 201	3 297	-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn tildelt av KMD		-	-	-	2 424	-	-	-	-	-
RNB 2012-2015, samt Dok8:135 S (2014-15)		234	114	313	1 962	-	-	-	-	-
Sum rammetilskudd uten inntektsutj		291 836	296 634	308 165	311 288	313 051	316 851	316 168	316 695	316 975
"Bykjetrekke"		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto inntektsutjevning		5 979	4 314	7 524	11 975	24 363	24 705	24 705	24 705	24 705
Sum rammetilskudd		297 815	300 949	315 689	323 264	337 414	341 556	340 873	341 400	341 680
Rammetilskudd - endring i %			1,1	4,9	2,4	4,4	1,2	-0,2	0,2	0,1
Skatt på formue og inntekt		221 102	236 977	236 338	244 837	250 958	254 471	254 471	254 471	254 471
Skatteinntekter - endring i %			7,2	-0,3	3,6	2,50	1,40	-	-	-
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)		518 917	537 926	552 027	568 101	588 400	596 000	595 300	595 900	596 200
								<i>(avrundet totalsum ut fra at skatt kun er et anslag)</i>		
Sum - endring i %			3,7	2,6	2,9	3,6	1,3	-0,1	0,1	0,1

Oversikten viser kommunes frie inntekter for 2017 beregnet med bakgrunn i statsbudsjettet for 2017. Øremerket tilskudd til grunnskolene til økt lærertetthet på 1.-4. trinn er ikke inkludert i beregningen foretatt av KS.

Rammetilskuddet uten inntektsutjevning øker med 3,8 mill. kroner fra 2016, som er en vekst på 1,21 %.

Rådmannen har fulgt KS sin anbefaling i fastsettelse av skattenivået for 2017. Sør-Varanger kommune har ikke en like god skattevekst som landet for øvrig, noe ordningen om inntektsutjevning kompenserer for.

Samlet utgjør økning i skatt- og rammetilskudd 596 mill. kroner, som er en økning på 7,6 mill. kroner fra 2016.

Fra 2017 er det innført endringer i inntektssystemet i kommunene. De viktigste endringene i nytt inntektssystem fra og med 2017 er:

- Kostnadsnøkklene er oppdatert
- Fra 2017 vil vektingen mellom de ulike sektorene i kostnadsnøkkelene for kommunene bli oppdatert årlig.
- Det er innført et nytt bostedskriterie basert på reiseavstander (strukturkriteriet) for å differensiere mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper. Basistilskuddet, som i hovedsak skal dekke utgifter til administrasjon bli differensiert avhengig av om kommunen har ufrivillig avstandsulemper eller ikke.
- Nord-Norge- og Namdalstilskuddet, distriktstilskudd Sør-Norge og småkommunetilskudd blir slått sammen til to nye tilskudd; distriktstilskudd Nord-Norge og distriktstilskudd Sør-Norge.

- Det blir innført en ny tilskuddsordning som vil omfatte mellomstore kommuner som slår seg sammen, og som dermed utgjør et sterkere tyngdepunkt i sin region.
- Veksttilskuddet blir redusert fra 1,5 % til 1,4 %. Tilskuddet gis til kommuner som har hatt en gjennomsnittlig årlig vekst på mer enn 1,4 % de siste 3 år.

Utgiftsutjevningen skal utjevne kostnadsforskjeller mellom kommunene ut fra forhold som kommunene ikke selv kan påvirke, blant annet aldersfordeling, strukturelle og sosiale forhold i kommunen. Som oversikten viser får Sør-Varanger kommune en avkortning i rammetilskuddet for budsjett 2017 som følge av ordningen.

Under saker til særskilt fordeling vil Sør-Varanger kommune motta kr 1.777.000. Det er bevilget kr 1.362.000 til helsestasjon og skolehelsetjeneste, kr 50.000 til utdanning av deltidsbrannpersonell og kr 365.000 til Frivillig Sentralen som for 2017 inngår i det ordinære rammetilskuddet istedenfor som øremerket tilskudd.

Til særskilt fordeling	(1000 kr)
Helsestasjon og skolehelsetjenesten	1 362
Deltidsbrannpersonell	50
Frivilligsentraler	365

4 Befolkningsanalyse

4.1 Befolkningsutvikling i Sør-Varanger kommune

Per 01.01.2016 talte Sør-Varangers befolkning 10 227 personer. I løpet av 2015 hadde Sør-Varanger en befolkningsvekst på kun 6 personer, noe som betyr en vekst på beskjedne 0,05 %. Årsaken til dette er en kombinasjon av negativ fødselsrate og lav nettoinnflytting til kommunen.

Kommunens befolkningsutvikling fra 2000 til 2015 viser en befolkningsøkning på 558 personer (7,23 %), noe som viser at man har en sterk positiv økning, men det siste året har ikke vist den samme utviklingen. Det er bare i enkelte områder i Sør-Varanger kommune at befolkningsøkningen har vært positiv de siste årene, store deler av distriktene opplever en sterk befolkningsnedgang.

År (pr. 1. januar)	2000	2010	2012	2015	2016
Vest (Bugøynes/Bugøyfjord/ Spurvenes, Neiden)	600	508	481	450	444
Hesseng (Høybuktkmoen, Nato, Bjørkheim A.v.l)	1 720	1 807	1 854	1 951	1 966
Sandenest øst og vest	1 023	1 016	1 081	1 122	1 140
Bjørnevatn	1 474	1 511	1 485	1 474	1 481
Kirkenes	3 229	3 365	3 449	3 633	3 637
Øst (Elvenes, Jakobsnes, Ropelv, Grense Jakobselv, Jarfjord)	720	790	773	784	794
Pasvik (Nedre Pasvik, Langfjorddalen, Svanvik, Melkefoss, Øvre Pasvik)	735	729	709	738	722
Totalt Sør-Varanger kommune	9 532	9 738	9 860	10 221	10 227

* Uoppgitt grunnkrets er ikke med i tabellen

Befolkningsstatistikk fra SSB

Over lengre tid ser man at kommunens befolkningsvekst foregår i de bynære områdene og ved utgangen av 2015 bodde 82.8 % av kommunes innbyggere på Kirkeneshalvøya. Fra 2010 til 2016 kan man se at det er spesielt områdene Sandnes, Hesseng og Kirkenes som opplever en betydelig befolkningsøkning.

På Bugøynes og i Jarfjord kan man se at befolkningsutviklingen har holdt seg stabil de siste årene. Disse bygdene klarer å fornye befolkningen slik at man ikke opplever en markant prosentvis økning av antall eldre. I Pasvik generelt går befolkningen ned, men det positive er at det oppleves en befolkningsvekst dersom man ser på Svanvik isolert. De øvrige områdene i Sør-Varanger opplever til dels sterk befolkningsnedgang, samt at de har en sterk økning i den aldrende befolkning.

For Sør-Varanger kommune byr en sterk vekst i de sentrumsområdene på utfordringer. Økt etterspørsel etter barnehageplass og skoledekning må sikres, vann- og avløpsnett må oppdimensjoneres, trafikale forhold må bedres og nye boligfelt klargjøres. Sør-Varanger kommune har gjennom de siste årene gjort grep som skal imøtekomme nettopp dette ved å bygge ny skole i Kirkenes, og utbygging av nye boligområder, samt barnehage på Skytterhusfjellet. Likeledes er det utfordringer knyttet til fraflytting i distriktene siden færre innbyggere kan få konsekvenser for skole-, barnehage og omsorgstjenestene.

4.2 Fødselsrate og flyttemønster i Sør-Varanger

Når det gjelder forholdet mellom levendefødte og døde, er tendensen de siste årene at det i Sør-Varanger kommune fødes flere enn det dør. Dette har, med unntak av 2015 (-14), gitt en jevn positiv vekst siden 2010. Tabellen under viser fødselsrate i Sør-Varanger kommune de siste fem årene.

År	Levendefødte	Døde	Fødselsrate
2010	112	104	+8
2011	95	94	+1
2012	109	74	+35
2013	92	67	+25
2014	107	93	+14
2015	83	97	-14

Tallmateriale fra SSB

I likhet med fødselsraten, har nettoinnflyttingen til Sør-Varanger kommune bidratt til befolkningsvekst de siste årene. Men også her viser tallene for 2015 et unntak fra den positive trenden. Dersom man går dypere i tallene vil man se at nordmenns flyttemønster har en negativ effekt på befolkningsutviklingen i kommunen, og at det er spesielt den utenlandske tilflyttingen som skaper et positivt flyttemønster. Tabellen nedenfor viser at Sør-Varanger kommune har et jevnt positivt flyttemønster de siste fem årene, med en svakere vekst i 2015. Den viser at det er flere som flytter til Sør-Varanger enn som flytter fra.

År	Innflytting	Utflytting	Nettoinnflytting
2010	593	508	85
2011	612	581	31
2012	592	523	69
2013	597	497	100
2014	626	507	119
2015	568	548	20

Tallmateriale fra SSB

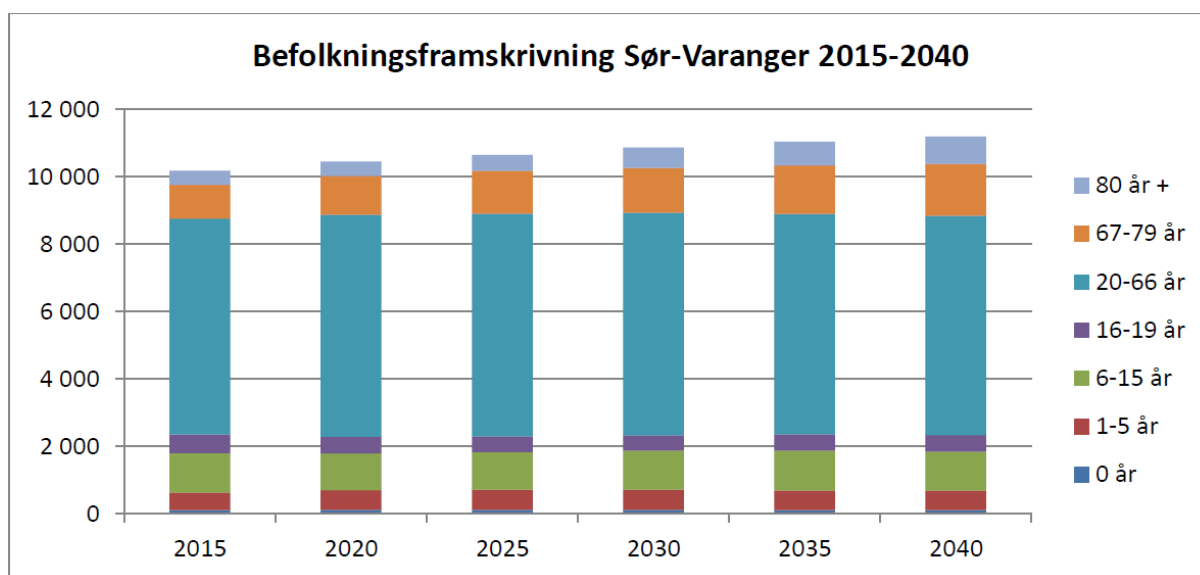
4.3 Befolkningsprognoser fram mot 2040

Nedenfor følger tabeller over befolkningsprognoser fram mot 2040 med alderssammensetning.

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
0 år	115	123	123	120	117	117
1-5 år	518	581	602	596	579	571
6-15 år	1 165	1 089	1 107	1 166	1 181	1 162
16-19 år	558	493	473	450	481	496
20-66 år	6 404	6 592	6 600	6 602	6 541	6 506
67-79 år	1 003	1 151	1 272	1 330	1 435	1 538
80 år +	412	419	474	603	706	797
Totalt	10 175	10 448	10 651	10 867	11 040	11 187

Tallmateriale fra SSB

Tabellen viser fordeling av alderssammensetning i befolkningen i Sør-Varanger fram mot 2040. Gruppene fra 67 år og oppover viser økning fra 2015 til 2040, men gruppene under 67 år holder seg relativt stabile. Økningen av antall eldre over 67 år vil i framtiden kreve mer ressurser innenfor eldreomsorgen, noe som krever at en allerede i dag begynner planleggingen og investeringen for framtiden. Nedenfor vises fordelingen av ulike aldersgrupper i Sør-Varanger fram mot 2040.

Tallmateriale fra SSB

5 Budsjett- og økonomiplan – de økonomiske forutsetningene

Rådmannen legger frem et budsjett i balanse etter innarbeide tiltak. Utgangspunktet for rådmannens effektivisering og omstillingstiltak er et omstillingsbehov for 2017 på vel 16 mill.kr. Etter innarbeidet tiltak fremmes budsjettet i balanse, med en fondsavsetning på 6 mill.kr.

Rådmannen rapporterer kvartalsvis på inneværende års budsjett. Det ble i august 2016 vedtatt en budsjettregulering for 2016. I tillegg er det vedtatt en budsjettregulering i formannskapet i november som ligger til behandling for kommunestyret 16. november. Budsjettreguleringene viser at i tillegg til

inntektsbortfall ble det tilført betydelige midler til enhetene i 2016, delvis finansiert gjennom bruk av disposisjonsfond. Det meste av helårseffekten av de innarbeidede budsjettreguleringer er medregnet i omstillingsbehovet for budsjett 2017. Omsorgstjenestene er i budsjett 2016 styrket med hele 16 mill. kroner hvorav 4,0 mill. kroner skyldes inntektsbortfall på ressurskrevende brukere. Dette viser en betydelig utfordring med hensyn på kostnadsveksten innenfor kommunens omsorgstjenester.

Omstillingsbehovet kommer som følge av ytterligere flere faktorer. Lønns- og prisveksten kompenseres ikke fullt ut gjennom de frie inntektene. Det er også inngått nye legeavtaler som medfører økte utgifter.

Videre er virkningene på statsbudsjettet lagt inn i den grad de er kjent. Skatteinntangen er budsjettert utfra Kommunenes Sentralforbund (KS) sine anbefalinger, og baserer seg på en moderat skattevekst i kommunen og en høy inntektsutjevning som følge av forventning om en høyere skatteinntang i landet for øvrig.

Det er et uttalt krav at en sunn kommuneøkonomi skal ha et positivt netto driftsresultat i størrelsesorden 1,75 % av driftsinntektene. I kommuneplanens samfunnsdel ble det vedtatt en årlig opptrapping i fondsavsetning fra 1 % i 2015 til 4 % i 2018. 2 % av driftsinntektene for Sør-Varanganger kommune i 2017 vil utgjøre om lag 18,2 mill. kroner. Rådmann ser at målsetningen heller ikke er realiserbar for 2017, men fremmer et budsjett med en avsetning til disposisjonsfond på 6 mill. kroner. Dette utgjør 0,7 % av driftsinntektene.

Rente og avdragsutgiftene er samlet sett budsjettert med en økning knyttet til avdrag på låneopptak for 2016. Rente- og avdragskostnader budsjetteres i henhold til långivers reelle nedbetalingsplaner, og baserer seg på dagens rentenivå.

Det er budsjettert med en svak nedgang i renteinntektene fra 2016 til 2017. Avtale om banktjenester er prolongert ut 2016, men betingelsene i avtalen ble revidert på grunn av synkende rentenivå. Avtalen skal ut på anbud i 2017, og det er grunn til å tro at renteinntektene vil holde seg om lag uendret i forhold til dagens avtale.

Forutsetningen for fastsettelse av eiendomsskattesatsen i 2016 var en samlet inntekt på 54 mill. kroner. Medhold til klagesaker som også pågikk i 2016 har medført en lavere inntekt enn budsjettert. Samtidig har eiendomsskattegrunnlaget for 2017 på Kraftanleggene medført en reduksjon i eiendomsskattegrunnlaget på 228,88 mill. kroner. Verdien fastsettes sentralt basert på 5 siste års kraftpriser. Bortfall av årene hvor kraftprisene var høye gir nå vesentlige utslag i eiendomsskattegrunnlagene. Med 6 promille som er satsen for 2016 vil det gi en reduksjon i eiendomsskatteinntekt på 1,373 mill. kroner. Av den grunn foreslår rådmann å oppjustere satsen på eiendomsskatt på bolig og fritidseiendommer til 4,2 promille, og en oppjustering av satsen for verk og bruk til 6,2 promille. En økning på 0,2 promille på bolig og fritidseiendommer og verk og bruk utgjør 2,2 mill. kroner.

Økonomiplanen er ikke justert verken for lønns- eller prisvekst, eller økning i frie inntekter. Som kjent er det hovedoppgjør hvert annet år, og det er særlig i disse årene at de økonomiske utfordringene er størst da veksten i de frie inntektene ikke følger lønns- og prisvekst.

5.1 Hovedoversikt driftsbudsjett 2017-2020

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	33 946	37 035	36 381	35 902	35 902	35 902
Andre salgs- og leieinntekter	85 345	76 921	73 694	73 694	73 694	73 694
Overføringer med krav til motytelse	117 372	93 116	90 703	89 108	89 077	88 706
Rammetilskudd	323 564	334 547	341 558	341 558	341 558	341 558
Andre statlige overføringer	29 678	53 483	46 223	46 223	46 223	46 223
Andre overføringer	10 807	8 218	9 583	9 583	9 583	9 583
Skatt på inntekt og formue	244 847	250 731	254 470	254 470	254 470	254 470
Eiendomsskatt	47 157	54 300	54 300	54 300	54 300	54 300
Andre direkte og indirekte skatter	1 802	1 575	1 800	1 800	1 800	1 800
Sum driftsinntekter	894 519	909 926	908 712	906 638	906 607	906 236
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	492 879	520 642	511 941	504 199	504 269	504 199
Sosiale utgifter	61 476	67 022	64 197	63 395	63 395	63 395
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	154 466	144 939	128 805	126 377	126 727	126 377
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	90 128	93 827	96 261	96 381	96 381	96 381
Overføringer	56 120	57 623	68 989	72 747	72 797	72 747
Avskrivninger	46 613	41 833	49 746	49 746	49 746	49 746
Fordelte utgifter	-2 989	-2 770	-3 423	-3 423	-3 423	-3 423
Sum driftsutgifter	898 693	923 116	916 517	909 423	909 893	909 423
Brutto driftsresultat	-4 174	-13 190	-7 804	-2 785	-3 286	-3 187
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	17 482	14 962	15 162	15 162	15 162	15 162
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	1 556	1 318	1 538	1 538	1 538	1 538
Sum eksterne finansinntekter	19 038	16 280	16 700	16 700	16 700	16 700
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	23 266	23 379	23 497	23 579	22 970	24 792
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	33 931	36 496	39 069	39 008	41 599	44 858
Utlån	516	317	500	500	500	500
Sum eksterne finansutgifter	57 712	60 192	63 066	63 087	65 069	70 150
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-38 674	-43 912	-46 366	-46 387	-48 369	-53 450
Motpost avskrivninger	46 613	41 921	49 803	49 803	49 803	49 803
Netto driftsresultat	3 765	-15 182	-4 368	630	-1 852	-6 835
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	1 978	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2 959	45	500	0	0	0
Bruk av bundne fond	21 959	25 427	24 561	24 561	24 561	24 561

Sum bruk av avsetninger	26 895	25 472	25 061	24 561	24 561	24 561
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	2 425	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	6 868	6 853	6 000	6 000	6 000	6 000
Avsatt til bundne fond	21 367	3 437	14 693	14 693	14 693	14 693
Sum avsetninger	30 660	10 290	20 693	20 693	20 693	20 693
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	0	0	0	4 498	2 015	-2 967

5.2 Budsjettskjema 1A – drift

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Skatt på inntekt og formue	244 847	250 731	254 470	254 470	254 470	254 470
Ordinært rammetilskudd	323 564	334 547	341 558	341 558	341 558	341 558
Skatt på eiendom	47 157	54 300	54 300	54 300	54 300	54 300
Andre direkte eller indirekte skatter	1 802	1 575	1 800	1 800	1 800	1 800
Andre generelle statstilskudd	29 678	53 483	46 223	46 223	46 223	46 223
Sum frie disponible inntekter	647 049	694 636	698 351	698 351	698 351	698 351
Renteinntekter og utbytte	17 482	14 962	15 162	15 162	15 162	15 162
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	23 266	23 379	23 497	23 579	22 970	24 792
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	33 931	36 496	39 069	39 008	41 599	44 858
Netto finansinnt./utg.	-39 715	-44 913	-47 404	-47 425	-49 407	-54 488
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	2 425	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	6 868	6 853	6 000	6 000	6 000	6 000
Til bundne avsetninger	21 367	3 437	14 693	14 693	14 693	14 693
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	1 978	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	2 959	45	500	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	21 959	25 427	24 561	24 561	24 561	24 561
Netto avsetninger	-3 765	15 182	4 368	3 868	3 868	3 868
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	603 569	664 905	655 315	654 793	652 812	647 730
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	603 569	664 905	655 315	650 296	650 797	650 698
Mer/mindreforbruk	0	0	0	4 498	2 015	-2 967

5.3 Budsjettskjema 1B – drift

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
POLITISK ADMINISTRASJON	3 925	0	0	0	0	0
ADMINISTRASJON	10 894	16 858	15 894	15 474	15 894	15 474
SERVICEKONTORET	4 783	5 581	5 814	5 554	5 554	5 554
ØKONOMIAVDELINGA	25 662	9 093	9 172	9 192	9 192	9 192
PERSONALAVDELINGA	12 700	13 550	13 319	13 319	13 319	13 319
PLAN OG UTVIKLING	4 694	5 193	5 771	5 271	5 271	5 271
IT-AVDELING	13 445	13 152	13 148	13 148	13 148	13 148
ADMINISTRASJON BARNEHAGER	8 408	11 196	12 946	12 946	12 946	12 946
KIRKENES BARNEHAGE	4 521	5 197	4 749	4 749	4 749	4 749
EINERVEIEN BARNEHAGE	3 742	4 282	1 643	0	0	0
HESSING BARNEHAGE	4 535	5 030	4 631	4 631	4 631	4 631
SANDNES BARNEHAGE	3 885	4 201	3 873	3 873	3 873	3 873
PRESTØYA BARNEHAGE	5 160	5 207	4 934	4 934	4 934	4 934
RALLAREN BARNEHAGE	5 009	5 428	4 911	4 911	4 911	4 911
PASVIK BARNEHAGE	3 073	2 946	2 596	2 596	2 596	2 596
KNAUSEN BARNEHAGE	3 811	4 209	3 971	3 971	3 971	3 971
SKYTTERHUSFJELLET BARNEHAGE	6 936	7 315	7 280	7 280	7 280	7 280
KIRKENES BARNESKOLE	25 153	26 458	26 697	26 078	26 078	26 078
BJØRNEVATN SKOLE	24 702	23 863	23 276	22 581	22 581	22 581
SANDNES SKOLE	10 481	11 082	13 435	13 305	13 305	13 305
PASVIK SKOLE	9 367	8 700	9 126	9 034	9 034	9 034
HESSING FLERBRUKSSENTER	15 904	16 663	16 297	16 047	16 047	16 047
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	4 860	5 012	4 748	4 728	4 728	4 728
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	2 156	1 230	1 315	1 315	1 315	1 315
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	4 908	4 794	4 407	4 357	4 357	4 357
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	4 306	4 150	2 639	2 628	2 628	2 628
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	3 499	3 805	4 201	4 195	4 195	4 195
KIRKENES UNGDOMSSKOLE	26 335	25 759	26 693	25 770	25 770	25 770
PP-TJENESTEN	4 232	4 515	4 947	4 947	4 947	4 947
BARNEVERNET	23 331	22 883	21 841	21 841	21 841	21 841
KIRKENES KOMPETANSESENTER	1 552	5 544	5 662	5 662	5 662	5 662
ALLMENN KULTUR	5 105	5 846	4 776	4 776	4 776	4 776
KULTURSKOLEN	3 495	4 193	4 284	4 284	4 284	4 284
SØR-VARANGER MUSEUM	2 824	2 882	2 882	2 882	2 882	2 882
SØR-VARANGER BIBLIOTEK	4 946	5 346	5 237	5 237	5 237	5 237
KOORDINERINGS- OG TILDELINGSENHETEN	13 341	32 577	32 817	32 817	32 898	33 219
FRIVILLIG SENTRALEN	695	703	682	682	682	682
FLYKTNING TJENESTEN	16 022	23 134	22 495	22 495	22 495	22 495
SOLENGA FLYKTNINGEMOTTAK	17	0	0	0	0	0

FJELLHALLEN TRANSITTMOTTAK	-5 483	2 490	0	0	0	0
VESTLEIREN TRANSITTMOTTAK	2	2 160	0	0	0	0
HELSETJENESTEN	1 461	1 402	1 666	1 666	1 666	1 666
HELSESTASJON	3 113	4 854	4 642	5 142	5 142	5 142
FYSIOTERAPI	3 657	4 263	4 256	4 256	4 256	4 256
ERGOTERAPI	1 289	1 457	1 505	1 505	1 505	1 505
PSYKISK HELSETJENESTE	10 012	8 530	9 393	9 393	9 393	9 393
DIAGNOSE, BEHANDLING OG LEGEVAKT	11 554	12 879	14 997	15 117	15 117	15 117
RUSTJENESTEN	4 441	3 148	0	0	0	0
NAV - ØKONOMISK SOSIALHJELP	7 435	11 030	12 165	12 125	12 125	12 125
PRESTØYHJEMMET	26 579	30 130	29 581	29 581	29 581	29 581
HJEMMEBASERT OMSORG	59 252	58 743	59 200	59 200	59 200	59 200
BUGØYNES OMSORGSSENTER	6 809	6 699	6 718	6 718	6 718	6 718
TJENESTEN FOR FUNKSJONSHEMMEDE	48 531	37 222	41 434	41 434	41 434	41 434
WESSELBORGEN SYKEHJEM	28 129	31 409	30 127	30 127	30 127	30 127
KJØKKEN- PLEIE OG OMSORGSTJENESTENE	5 978	6 628	7 716	7 716	7 716	7 716
DAGSENTER FOR DEMENTE	1 919	2 406	2 124	2 124	2 124	2 124
TEKNISK ADMINISTRASJON	1 291	2 357	1 374	1 374	1 374	1 374
VANN AVLØP OG RENOVASJON	2 386	-1 733	-4 675	-4 675	-4 675	-4 675
VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG	9 239	9 941	9 405	9 405	9 405	9 405
FELLES MASKINPARK	23	21	62	62	62	62
VERKSTED OG LAGERDRIFT	-386	-430	-430	-430	-430	-430
FDV - KOMMUNALE BYGNINGER	20 010	20 686	21 129	21 129	21 129	21 129
RENHOLDERE	16 525	16 534	16 807	16 807	16 807	16 807
ANDRE UTLIEIBYGG	-1	0	0	0	0	0
BRANN OG FEIERVESEN	9 377	11 143	11 341	11 341	11 341	11 341
FEIING - SELVKOST	0	-242	-490	-490	-490	-490
SØR-VARANGER HAVNEVESEN	-12 619	11 014	5 158	5 158	5 158	5 158
FINANS	10 636	11 701	17 000	17 000	17 000	17 000
UTVIKLINGSSENTER FOR HJEMMETJENESTER	0	886	0	0	0	0
Utgifter	905 115	926 323	920 440	913 346	913 816	913 346
Inntekter	-301 546	-261 418	-265 125	-263 050	-263 019	-262 648
Totalt	603 569	664 905	655 315	650 296	650 797	650 698

5.4 Økonomiske rammebetingelser (inntekter)

5.4.1 Frie inntekter – skatt og rammetilskudd

(tall i 1000)	R - 2015	Prognose pr.okt-16	2017	2018	2019	2020
Rammetilskudd	311 589	315 351	316851	311 795	311 795	311 795
Netto inntektsutjevning	11 975	19 196	24 707	19 196	19 196	19 196
Sum rammetilskudd	323 564	334 547	341 558	330 991	330 991	330 991
Rammetilskudd - endring i %	2,48	3,39	2,1			
Skatt på formue og inntekt	244 847	250 731	254 470	250 731	250 731	250 731
Skatteinntekter - endring i %	4,43	2,4	1,49			
Sum skatt og rammetilskudd	568 411	585 278	596 028	581 722	581 722	581 722
Sum - endring i %	2,95	2,97	1,84			

Prognosen for de frie inntektene bygger på statsbudsjettet og KS sin prognose for skatt og rammetilskudd.

Som oversikten viser vil de frie inntektene til kommunen øke med vel 10,75 mill. kroner fra prognosen for 2016 til budsjett 2017. Tabellen viser også en prosentvis nedgang til samlet inntekt fra skatt og ramme de siste 3 år.

Det er i økonomiplan 2018-2020 ikke lagt inn økning i skatteinntekten. Dette som følge av at det i økonomiplan heller ikke er justert for pris og lønnsvekst.

5.4.2 Eiendomsskatt

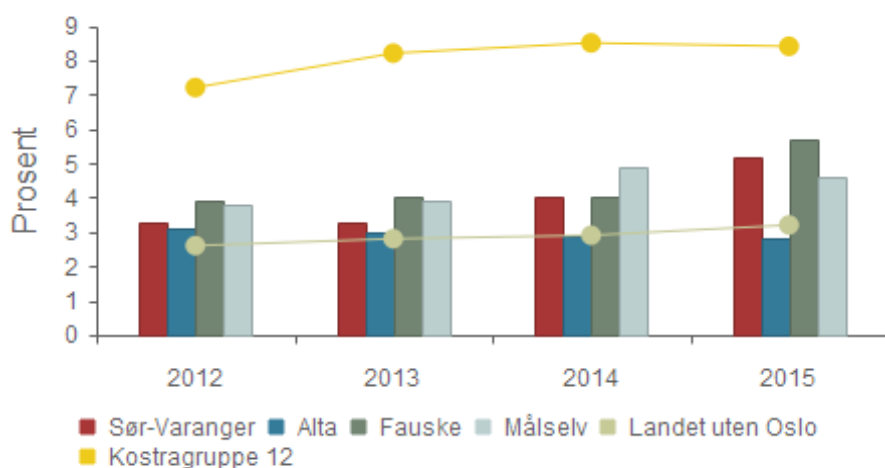
(tall i 1000)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Prog. Regnsk. 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Eiendomsskatt fast eiendom, næring og verk og bruk.	47 157	54 300	53 700	54 300	54 300	54 300	54 300

I budsjettet for 2016 lå det til grunn at eiendomsskatteinntektene ville gi en samlet inntekt på 54,3 mill.kr. Det er budsjettet med 4 promille på boliger og fritidseiendommer, og 6 promille på verk og bruk. Etter omtaksering og utvidelse av eiendomsskattegrunnlaget har en i løpet av 2015 og resterende behandling i 2016 hatt en klagebehandling tilsvarende om lag 10 % av sakene, noe er et forventet antall i en omtaksering og utvidelse. Behandling av resterende klager i 2016 har medført en ytterligere reduksjon i eiendomsskatteinntekten med 0,7 mill. kroner. Grunnlaget for fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget for kraftverk er nylig fastsatt. Satsen beregnes av sentrale ligningsmyndigheter og baserer seg på siste 5 års strømpriser. For budsjettgrunnlaget for 2017 vil bortfall av år med høye strømpriser som ligger til grunn for beregning gi vesentlige utslag, og for budsjett 2017 er det beregnet at en med endret eiendomsskattegrunnlag for kraftverk får en redusert inntekt med dagens promille lagt til grunn på 1,373 mill. kroner.

For å holde inntektsnivået for eiendomsskatt stabilt har rådmann for budsjettet 2017 foreslått å øke eiendomsskattesatsen for bolig og fritidseiendom og ubebygde tomter til 4,2 promille, og en økning for verk og bruk til 6,2 promille, det vil si 0,2 promille på begge områdene.

Eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	3,3 %	3,3 %	4,0 %	5,2 %
Alta	3,1 %	3,0 %	2,9 %	2,8 %
Fauske	3,9 %	4,0 %	4,0 %	5,7 %
Målselv	3,8 %	3,9 %	4,9 %	4,6 %
Landet uten Oslo	2,6 %	2,8 %	2,9 %	3,2 %
Kostragruppe 12	7,2 %	8,2 %	8,5 %	8,4 %

Eiendomsskatt er en betydelig inntektskilde for Sør-Varanger kommune. Eiendomsskatten utgjør hele 5,98 % av driftsinntektene i rådmannens budsjettforslag.

Eiendomsskatten er det eneste skatteområdet hvor kommunen får beholde 100 % av inntektene. Eiendomsskatten er også et av de få inntektsområder hvor kommunen selv kan regulere inntekspotensialet og til dels fastsette skattetrykket.

Rådmannens forslag vil gi en økt eiendomsskatteinntekt på 2,2 mill. kroner, og medføre at samlet eiendomsskatt blir tilsvarende budsjettetert inntekt i 2016.

5.4.3 Renteinntekter og utbytte

(tall i 1000)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
RENTEKOMPENSASJON SKOLEBYGG	-1 801	-1 672	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
RENTEKOMPENSASJON OMSORGSBOLIGER	-321	-243	-240	-240	-240	-240
RENTEKOMPENSASJON SYKEHJEM	-1 001	-1 037	-987	-987	-987	-987
RENTEKOMPENSASJON KIRKEBYGG	-239	-224	-166	-166	-166	-166
RENTEINNTEKTER	-4 236	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
RENTEINNTEKTER PÅ FORMIDLINGSLÅN	-2 952	-2 387	-2 587	-2 587	-2 587	-2 587

RENTEINNEKTER SBB	-321	-400	-400	-400	-400	-400
RENTEINNEKTER ANDRE FORDRINGER	-226	-150	-150	-150	-150	-150
RENTEINNEKTER FINNMARK FK	-311	-400	-400	-400	-400	-400
RENTER AV UTLÅN FONDSMIDLER	-2	0	0	0	0	0
UTBYTTE FRA SELSKAPER	-9 375	-9 625	-9 625	-9 625	-9 625	-9 625
Sum Renteinntekter og utbytte	-20 785	-18 138	-17 955	-17 955	-17 955	-17 955

Det er budsjettetert med en svak nedgang i renteinntektene fra 2016 til 2017. Reduksjonen er knyttet til rentekompensasjon for skolebygg, omsorgsboliger, sykehjem og kirkebygg. Ordningen med rentekompensasjon forvaltes av Husbanken og beregnes ut fra investeringsramme med bakgrunn i innbyggertall og gjennomførte investeringer innenfor de ulike områdene.

Øvrige renteinntekter og utbytte fra selskaper er budsjettetert på samme nivå som for 2016.

5.4.4 Konesjonskraftsinntekter

(tall i 1000)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter for levering av konesjonskraft	3 962	5 200	4 500	4 500	4 500	4 500
Salg av konesjonskraft	-9 089	-7 521	-8 886	-8 886	-8 886	-8 886
Nettoinntekt	-5 127	-2 321	-4 386	-4 386	-4 386	-4 386

Sør-Varanger kommune selger sin andel av konesjonskraft. Konesjonskraften er å anse som en del av kommunens frie inntekter og kan benyttes til kommunal tjenesteproduksjon. Kommunen selger konesjonskraft fra Varanger kraft med 32,182 GWh og Tinfos AS med 1,9174 GWh, til sammen 34,09 GWh.

Konesjonskraften for 2017 ble solgt den 12.10.2016 til Ishavskraft AS etter en anbuds konkurranse. På det tidspunktet var strømprisene svært lave, men kraften ble solgt til en høyere pris enn forventet. Kommunen bør si seg fornøyd med en pris på 260,60 NOK/MWh, noe som er 26,88 NOK/MWh mer enn i 2016.

Kommunen må betale for levering av kraft og dette gjøres etter en topris-modell. Sør-Varanger kommune betaler i 2017 et fast ledd til kr. 114,2 MWK og et variabelt ledd hvor markedsprisen er veiledende. Kostnaden for levering av kraft er redusert som følge av nedgangen i kraftprisen på det variable leddet.

Kommunen mottar også konesjonsavgift. For 2017 og videre i planperioden er denne beregnet til 1,8 mill. kroner. Pengene er øremerket næringsutvikling i kommunen, og er i sin helhet budsjettetert avsatt til næringsfond.

5.4.5 Øvrige inntekter

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Brukerbetalinger	33 946	37 035	36 381	35 902	35 902	35 902
Andre salgs- og leieinntekter	85 345	76 921	73 694	73 694	73 694	73 694
Overføringer med krav til motytelse	117 372	93 116	90 703	89 108	89 077	88 706
Andre statlige overføringer	29 678	53 483	46 223	46 223	46 223	46 223
Andre overføringer	10 807	8 218	9 583	9 583	9 583	9 583

Brukerbetalinger er redusert noe som følge av nedjustering av barnetall både i barnehager og SFO.

Andre salgs og leieinntekter er redusert som følge av bortfall av leieinntekter og redusert inntekt på kursdeltakelse på kompetansesenteret. Det er også budsjettert med lavere inntekter innenfor selvkostområdene VAR og havn.

Endringer i overføringer med krav til motytelse skyldes i all hovedsak reduksjon i sykelønnsrefusjoner innenfor grunnskolene.

I 2016 hadde kommunen transittmottak for flyktninger og det ble budsjettert med vertskommunetilskudd. Transittmottaket er avviklet og det er ikke budsjetterte med disse inntektene i 2017. Andre statlige overføringer reduseres tilsvarende.

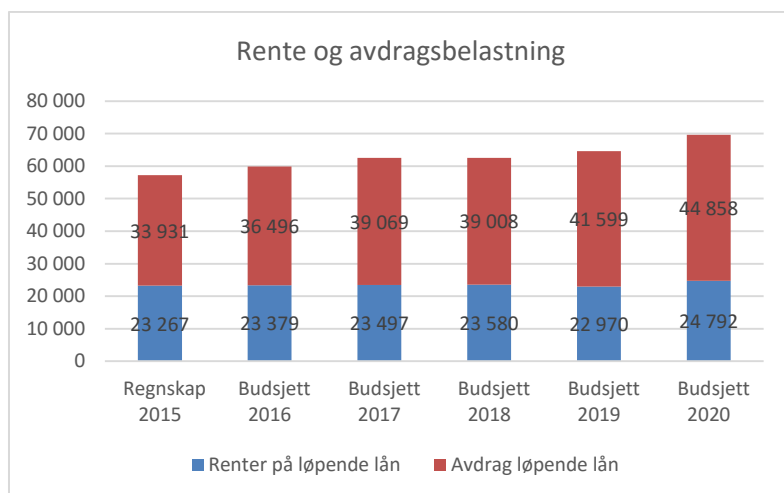
5.5 Lånegjeld – renter og avdrag

5.5.1 Rente og avdragsbelastning i planperioden

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
RENTER PÅ LØPENDE LÅN	20 041	19 867	20 458	20 692	20 238	22 077
RENTER PÅ VIDEREUTLÅN HUSBANKEN	3 222	2 757	3 039	2 888	2 732	2 715
OMKOSTNINGER	0	15	0	0	0	0
FORVALTNINGSGEBYR STARTLÅN LINDORFF	0	90	0	0	0	0
MORARENTER	2	20	0	0	0	0
RENTER NYE LÅNEOPPTAK	0	630	0	0	0	0
OMKOSTNINGER	2	0	0	0	0	0
ORDINÆRE AVDRAG LØPENDE LÅN	33 931	36 496	39 069	39 008	41 599	44 858
Sum utgifter (ink. Havn)	57 197	59 875	62 566	63 159	65 647	65 842

Noe av kommunens økonomiske utfordringer kan forklares med høy lånegjeld og derigjennom en høy rente og avdragsbelastning. Renter og avdrag på lån er budsjettert i henhold til vedtatt låneopptak og forslag til investeringsplan for 2017 og økonomiplan 2018-2020.

Rente- og avdragsbelastningen for 2017 er budsjettert til 62,6 mill. kroner. Dette inkluderer Sør-Varanger havnevesens utgifter som til samme utgjør om lag 2 mill. kroner og dekkes innenfor havnevesenets egne budsjetttrammer.

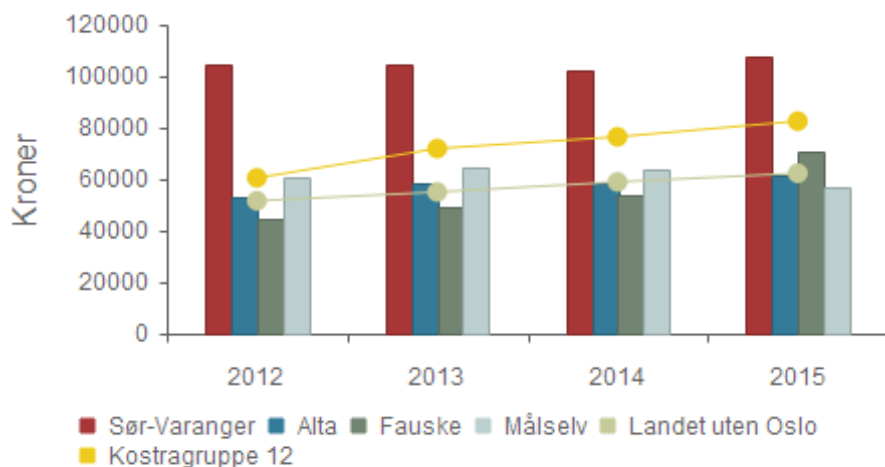

De siste 10 årene har rente- og avdragsbelastningen steget med 91,3% mens de frie inntektene har økt med 92,5% i samme periode. Dette medfører at størstedelen av økningen i de frie inntektene går med til å betjene lånegjelden og gir mindre midler til den kommunal tjenesteproduksjonen.

5.5.2 Lånegjeldsutviklingen

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Langsiktig gjeld	993 382	1 045 958	1 067 720	1 048 950	1 106 641	1 098 271
Lån til videre utlån, Startlån	136 448	152 612	165 198	166 674	167 711	175 444
Lån til havnerelaterte formål	24 377	21 232	19 659	18 086	16 514	14 941
Sum	1 154 207	1 219 802	1 252 577	1 233 710	1 290 865	1 288 656

Kommunen hadde en samlet lånegjeld på 1.154 mill. kroner ved utgangen av 2015. Dette er en vekst i lånegjelden på 65,5 mill. kroner fra 2014. Som følge av forsinkelse i låneopptaket for 2014 ble det tatt opp lån i 2015 både for investeringer i 2014 og 2015. Korrigert lånegjeld per innbygger var 107.081 kroner noe som er langt over alle sammenligningskommunene, kostragruppe 12 og landsgjennomsnittet.

Økonomi - Netto lånegjeld i kroner per innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	104 506	104 411	101 984	107 081
Alta	52 908	58 268	58 362	61 401
Fauske	44 309	48 961	53 375	70 896
Målselv	60 924	64 286	63 872	56 703
Landet uten Oslo	51 422	54 837	58 744	62 112
Kostragruppe 12	60 330	71 676	76 200	82 269

Utviklingen i lånegjelden de siste årene viser en økning og lånegjelden utgjør 120,3% av driftsinntektene ved utgangen av 2015, noe som medfører at store deler av kommunens frie inntekter går med til å dekke rente- og avdragskostnadene. Samtidig må det påpekes at kommunen har gjort et stort løft i investeringer både innenfor skole, barnehage og omsorgstjenestene.

5.6 Lønns- og pensjonsutgiftene**5.6.1 Lønnsutgiftene**

(tall i 1000 kroner)	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Fastlønn	403 124	428 554	423 605	417 864	417 864	417 864
Vikar	30 076	31 060	33 487	32 110	32 110	32 110
Engasjementer	10 984	11 808	6 926	6 500	6 500	6 500
Overtid	9 167	7 164	6 731	6 633	6 703	6 633
Annen godtgjøring	11 488	11 059	11 339	11 339	11 339	11 339
Lønn renhold	14 860	13 944	14 240	14 240	14 240	14 240
Godtgjøring folkevalgte	1 841	1 973	2 040	2 040	2 040	2 040
Introduksjon og kvalifiseringsstønad	5 520	9 800	8 100	8 100	8 100	8 100
Utgifter og godtgjøring ved reiser	1 707	1 580	1 460	1 460	1 460	1 460
Andre oppgavepliktige godtgjøringer	4 111	3 421	4 014	4 014	4 014	4 014
Lønnsutgifter totalt	492 879	520 363	511 941	504 200	504 270	504 200

Som oversikten viser er de samlede lønnskostnadene til Sør-Varanger kommune redusert med 8,4 mill. kroner. Det er da tatt hensyn til lønnsoppgjør for 2017. I oversikten er rådmannens forslag til innarbeidede omstillings- og effektiviseringstiltak hensyntatt.

5.6.2 Pensjon

De kollektive pensjonsordningene i KLP og SPK sikrer de ansatte i kommunen tariffestet tjenestepensjon. Ordningene dekker alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon samt AFP/tidligpensjon. Pensjonene fra pensjonsselskapene samordnes med utbetalingene fra folketrygden i de tilfeller regelverket krever det.

Pensjonsforpliktelse/-midler	2016	Estimert forpl. 2017	Endring
Pensjonsforpliktelse KLP (1.1.)	-1 059 327	-1 116 009	-56 682
Pensjonsmidler KLP (1.1.)	866 463	922 380	55 917
Pensjonsforpliktelse SPK (1.1.)	-199 870	-195 941	-3 929
Pensjonsmidler SPK (1.1.)	167 468	141 097	26 371
Egenkapitalinnskudd KLP	IB 2016	Innbetalt EK-innskudd	IB 2017
Egenkapitalinnskudd KLP	23 833	2 717	26 549
Pensjonskostnadene	2015	2016	2017
Pensjonskostnad KLP	46 303	48 501	48 765
Amortisert premieavvik KLP	8 092	7 167	8 149
Administrasjonskostnad KLP	3 644	3 428	3 531
Samlet kostnad KLP	58 039	59 096	60 445
Innbetalt premie KLP	43 470	58 802	77 635
Premieavvik KLP	-6 477	6 873	25 338
Pensjonskostnader SPK	12 008	12 851	13 849
Amortisert premieavvik SPK	-889	-708	-543
Administrasjonskostnad SPK	352	383	369
Samlet kostnad SPK	11 471	12 526	13 675
Innbetalt premie SPK	13 630	14 386	12 918
Premieavvik SPK	1 270	1 152	-1 301
Innbetalt premie begge ordninger	57 100	73 188	90 552
Samlet kostnad begge ordninger	58 311	61 352	62 614
Kostnadsført/budsjettert premie	61 476	69 409	64 197
Samlet premieavvik	-5 207	8 025	24 038
Ansattes andel pensjon (estimat)	6 000	6 000	6 000

Pensjonskostnadene for 2017 er budsjettet med 64,2 mill. kroner for begge ordningene. Dette er en reduksjon på 2,8 mill. kroner fra 2016. Årsaken til reduksjonen er at reguleringspremien antas å bli noe lavere i 2017 enn den ble i 2016. Til grunn for anslaget ligger en forventet årslønnsvekst på 2,5 % i 2017. Dette er basert på SSBs vurdering av utsiktene for neste år.

Da regnskapsforskriften om amortisering ble innført var det en forventning om at premieavviket skulle svinge mellom positive og negative avvik i år med hovedoppgjør og år med mellomoppgjør. Det var forventet at premieavviket skulle jevne seg ut slik at nettoeffekten fra år til år skulle bli tilnærmet null. Det har imidlertid vist seg at også mellomoppgjørene har vært høyere enn antatt og at en ikke fikk den tilsiktede effekten. Departementet har derfor besluttet en ytterligere reduksjon av amortiseringstiden fra 10 til 7 år. Effekten av endringen har innvirkning på kommunens regnskap som da får en hurtigere kostnadsføring av premieavvikene fra tidligere år. Totalt utgjør det samlede premieavviket for Sør-Varanger kommune 41,2 mill. kroner. Kommunen har altså over år kostnadsført 41,2 mill. kroner mindre i pensjonskostnader enn den reelle kostnaden til pensjonsselskapene, noe som skal kostnadsføres fremover i takt med amortiseringstiden.

De ansatte trekkes 2 % av sin lønn til pensjon.

5.7 Overføring til særbedrifter

5.7.1 Vest Finnmark kommunerevisjon IKS og Kontrollutvalgan IKS

Det er budsjettet med kr. 1.467.000 til revisjonskostnader for 2017. Dette er på samme nivå som for 2016.

5.7.2 Varanger museum IKS og Tana og Varanger museumssiida

Tilskuddet til Varanger museum IKS er hjemlet i selskapsavtalen av 2009. I selskapsavtalen er minimumsbeløpet satt til kr. 1.300.000 samt at kommunen i tillegg skal yte tilskudd til renhold. Utover dette dekker kommunen noen av driftskostnadene knyttet til Grenselandmuseet samt at det betales 465.000 kroner i husleie for Grenselandmuseet til Stiftelsen Grenselandsenteret. Budsjettet til museer er videreført med samme beløp som for 2016.

Tilskuddet til Tana og Varanger museumssiida er budsjettet på samme nivå som for 2016. Tilskuddet inkluderer også tilskudd til Øst-samisk museum med kr 150.000.

5.7.3 Barentshallene Sør-Varanger KF

Styret i Barentshallene Sør-Varanger KF har i sitt framlagte budsjett for 2017 og økonomiplan 2017-2020 for lagt til grunn en overføring fra Sør-Varanger kommune på til sammen 7.850.000 kroner.

I Barentshallene Sør-Varanger KF sitt budsjett fremkommer overføringen fra Sør-Varanger kommune slik:

Leie kommunalt undervisningslokale	kr. 2 150 000
Tilskudd redusert hall-leie	kr. 1 150 000

Ordinært kommunalt tilskudd

kr. 4 250 000

Rådmannen har i sitt framlagte budsjett innstilt på en overføring til Barentshallene Sør-Varanger KF på 7.550.000 kroner som er 300.000 høyere enn budsjett 2016. Overføringen inkluderer 300.000 kroner til sommerhjelp for ungdom. Den foreslåtte overføringen ligger da 300.000 lavere enn styret i Barentshallene Sør-Varanger KF har lagt til grunn i sitt budsjett for 2017.

5.7.4 NORA – krise og incestsenter IKS

Representantskapet i Nora senteret IKS har den 02.11.16 vedtatt budsjett og økonomiplan for 2017-2020.

Norasenteret IKS, Senter mot vold og seksuelle overgrep i Øst-Finnmark meddeler Sør-Varangerkommune at deres andel for drift av senteret i 2017 er kr. 2 488 000.- Dette i følge budsjettvedtak gjort i Representantskapet 02.11.16.

Se selskapsavtalen §18. **Årsbudsjettet.**

Representantskapet skal vedta selskapets budsjett for kommende år. Den enkelte deltakerkommune har overfor selskapet plikt til å yte sin del, jfr. pkt 5, av det tilskudd representantskapet har vedtatt

Selskapsavtalen er vedtatt av Sør-Varanger kommune 29.05.13. jfr. § 5. I hht. avtalen hefter Sør-Varanger kommune for 41%..

Rådmannen har innarbeidet tilskuddet i konsekvensjustert budsjett.

5.7.5 Sør-Varanger menighet

Rådmannen forslår en bevilgning til Sør-Varanger menighet på kr 5 000 000. Dette er på samme nivå som for 2016.

Det er også bevilget tilskudd til investeringer med 2 mill. kroner knyttet til kirkebygg.

5.7.6 Interkommunal arkiv

Sør-Varanger kommune er medlem i interkommunal arkiv. Medlemskontingenten for 2017 er budsjettert med 513.000 kroner.

5.7.7 Aurora kino IKS

Aurora kino IKS er et interkommunalt selskap som eies av Alta, Tromsø og Sør-Varanger kommune, samt at selskapet har driftsansvaret for Narvik kino.

Selskapet eies med 8 % av Sør-Varanger kommune, 23 % av Alta kommune og 65 % av Tromsø kommune. Eierne hefter for selskapets forpliktelser pro rata i henhold til sin eierandel. Sør-Varanger kommunes tilskudd utgjør årlig kr. 675.000.

Kommunen leier kinolokalet av Coonor AS med en uoppsigelig husleiekontrakt tom 15.02.21.

5.7.8 Brenselsutsalget og Grenseprodukter

Det er i budsjett for 2017 innarbeidet tilsvarende tilskudd til Brenselsutsalget og Grenseprodukter som for 2016 med 1.656.000 kroner.

5.7.9 Kommunenes sentralforbund

Sør-Varanger kommune er medlem i Kommunenes sentralforbund, KS. Ordinær kontingent for 2016 utgjør kr. 449.500. Ou-kontingent 2016 utgjør kr 885.200 inkludert ansattes andel kr 250.000.

5.7.10 Tilskudd til private barnehager

Barnehageloven § 14 fastslår at kommunen skal yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente, ikke-kommunale barnehager i kommunen. I Sør-Varanger gjelder dette Bjørnehiet familiebarnehage, Prestefjellet barnehage og Villaveien Naturbarnehage.

Finansieringen av godkjente private barnehager kompenseres gjennom rammetilskuddet.

Det er budsjettet med 8,6 mill. kroner til dette formålet for 2017.

5.7.11 Bedriftshelsetjeneste

Sør-Varanger kommune har inngått avtale med Sør-Varanger Bedriftshelsetjeneste om leveranse av bedriftshelsetjenester. Avtalen ivaretar lovpålagte forpliktelser i henhold til arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter. Den årlige medlemskontingent er for denne avtalen kr. 713 700 i henhold til kontrakt.

5.7.12 Finnud innkjøpsring

Sør-Varanger kommune betaler for medlemskap i Finnud innkjøpsring. Årlig medlemskontingent utgjør kr.180 000 eks mva.

6 Omstilling- og effektiviseringstiltak

6.1 Innarbeida omstillings- og effektiviseringstiltak

Rådmannen foreslår å innarbeide følgende tiltak for budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020:

	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Nedbemanning økonomiavdelinga	-500	-500	-500	-500
Vakant stilling personalavdelinga	-500			
Redusert tilskudd frivillige lag og foreninger	-450	-450	-450	-450
Nedlegging av Einerveien barnehage	-1 132	-2 775	-2 775	-2 775
Redusert spesialundervisning	-2 000	-4 796	-4 796	-4 796
Generelt kutt grunnskoler	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Voksenopplæring	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede	-545	-545	-545	-545
Nedbemanning rustjenesten	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900
Vakant stilling helsestasjon	-500			

Tilbud om gratis vaksinerer til russ	100	100	100	100
Reduksjon av omsorgslønn	-200	-200	-200	-200
Generelt kutt Tjenesten for funksjonshemmede	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Avvikling kjøp av dagaktivitetstilbud for demente	-900	-900	-900	-900
Hverdagsrehabilitering	-363	-363	-363	-363
Utsette kompetanseheving og fagutvikling demensomsorgen	-520	-520	-520	-520
Økt eiendomsskatt	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Sum omstillingsbehov	-16 260	-19 699	-19 699	-19 699

6.1.1 Nedbemanning økonomiavdelingen

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-500	-500	-500	-500
Inntekter				
Netto	-500	-500	-500	-500

Som følge av effektivisering av arbeidsoppgaver og som en del av innsparingstiltakene, foreslår rådmannen å nedbemanne med en 100 % stilling på økonomiavdelingen.

6.1.2 Vakant stilling personalavdelinga

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-500			
Inntekter				
Netto	-500			

Som en del av innsparingstiltakene, foreslår rådmannen å holde en 100% stilling på personalavdelinga vakant i 2017. Stillingen vurderes i 2017.

En konsekvens av dette tiltaket kan bli at planarbeid med arbeidsgiverstrategi må utsettes.

6.1.3 Redusert tilskudd frivillige lag og foreninger

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-450	-450	-450	-450
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-450	-450	-450	-450

I budsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020 er det avsatt 1,0 mill. kroner til levekårsutvalgets disposisjon til fordeling til idrett og kultur.

Tilskudd til lag og foreninger er ikke en lovpålagt oppgave og kommunen mottar ikke midler fra staten til dekning av dette.

Rådmannen foreslår å redusere tilskudd til lag og foreninger med kr 500.000. Dette vil medføre at frivillige lag og foreninger får en reduksjon i sine midler til å drive ulike aktiviteter.

I 2017 er det nasjonalt jubileum 6. februar fordi det da er 100 år siden det første samiske landsmøtet ble holdt i Trondheim. Rådmannen foreslår å avsette kr 50.000 til levekårsutvalgets disposisjon for markering av 100-årsjubileet.

Tiltakene vil samlet gi en besparelse på kr 450.000. Etter at tiltaket er innarbeidet vil det gjenstå kr 550.000 til levekårsutvalgets disposisjon.

6.1.4 Nedlegging av Einerveien barnehage

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-1 675	-4 016	-4 016	-4 016
Inntekter	543	1 241	1 241	1 241
Netto	-1 132	-2 775	-2 775	-2 775

Sør-Varanger kommune har full barnehagedekning og per dato er det 76,5 ledige plasser i kommunens barnehager.

Med bakgrunn i en reduksjon i antall barn i barnehagene er det innarbeidet en endring i barnehagestrukturen med nedleggelse av Einerveien barnehage fra høsten 2017.

Dersom Einerveien barnehage legges ned, vil vi under forutsetning av dagens søkertall, fortsatt kunne tilby plass til alle søkere med rett til barnehageplass ved hovedopptaket.

En utvidelse av Kirkenes barnehage fra 4 til 6 avdelinger vil på sikt dekke et økt, fremtidig behov.

6.1.5 Redusert spesialundervisning

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-2 000	-4 796	-4 796	-4 796
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-2 000	-4 796	-4 796	-4 796

I grunnskolen er det innarbeidet reduksjon til spesialundervisning med 2 mill. kroner. Dette sannsynliggjøres ved at man høsten 2017 forventer et mindreforbruk fordi man har færre elever som

får spesialundervisning enn tidligere. I tillegg forventer man en effekt av arbeidet med å tilpasse opplæringa bedre, slik at man får færre og mindre omfattende tiltak til spesialundervisning.

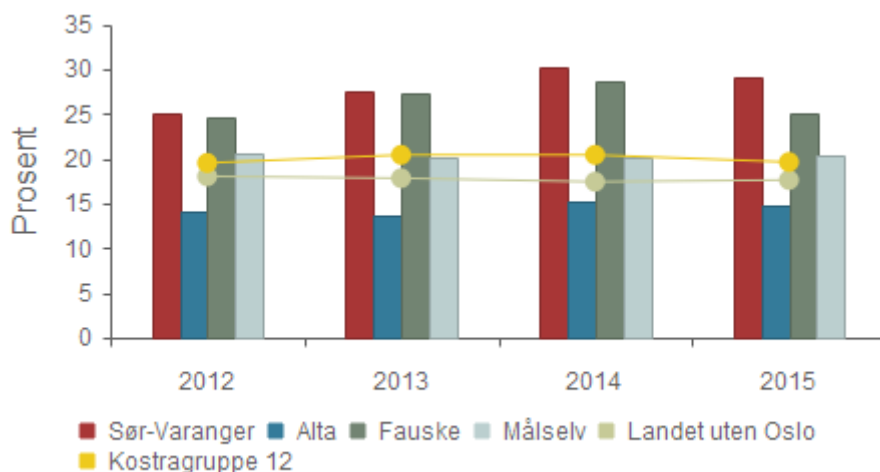
Sør-Varanger kommune har en noe høyere andel elever som får spesialundervisning enn sammenlignbare kommuner. Andelen er allikevel ikke vesentlig høyere sammenlignet med øvrige kommuner i Kommunegruppe 12 eller Finnmark fylke. Sør-Varanger kommune har for skoleåret 2016/17 en liten reduksjon i antall elever med spesialundervisning, men til tross for dette øker antall elever med tildeling på 271 årstimer eller mer (ca. 7 t/u) fra skoleåret 2015/16 til skoleåret 2016/17.

Andel elever med spesialundervisning

	2013	2014	2015	2016
Sør-Varanger	9,2 %	10,1 %	11,0%	10,5%
Kommunegruppe 12	9,9 %	9,8 %	9,5%	-
Finnmark	10,0%	9,9%	10,1%	-
Landet uten Oslo	8,4 %	8,1 %	7,9%	-

Til tross for at andelen elever som får spesialundervisning ikke er høyere enn i sammenligningskommunene, er andelen undervisningstimer til spesialundervisning sett i forhold til totalt antall lærertimer langt større enn hos sammenlignbare kommuner. Dette tyder på at hver enkelt elev som mottar spesialundervisning mottar et større antall timer i Sør-Varanger enn elever i sammenlignbare kommuner. For skoleåret 2015/16 var andelen timer til spesialundervisning sett i forhold til antall lærertimer på hele 29%. Til sammenligning var andelen 19,5% i Finnmark og 19,6% i kostragruppen.

Andelen spesialundervisning sett i forhold til totalt antall lærertimer

	2013	2014	2015	2016
Sør-Varanger	27,6 %	30,2 %	29,0%	26,8%
Kommunegruppe 12	20,4%	20,4%	19,6%	-
Finnmark	19,1%	20,2%	19,5%	-
Landet uten Oslo	17,8%	17,4%	17,6%	-

Innenfor grunnskolen må man se på hvordan man utnytter ressursene til spesialundervisning internt mellom trinnene i grunnopplæringa. Slik det er i dag, brukes en stor del av ressursene til spesialundervisning på ungdomstrinnet. Dette burde vært omvendt og man burde sette inn ressurser i barnehagen og på småtrinnet for på sikt å unngå å bruke mer og mer ressurser på spesialundervisning ut over i skoleløpet.

Sør-Varanger kommune vil i løpet av inneværende skoleår komme i gang med lokal kompetansebygging innenfor tilpasset opplæring og spesialundervisning. Her vil man i første rekke ha fokus på hvordan man ved den enkelte skoler arbeider for å avdekke behov for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Videre vil man arbeide med hvordan man innenfor egen enhet i samarbeid med PPT tilegner seg kompetanse for å løse noen av utfordringene innenfor tilpasset opplæring. I tillegg vil PPT arbeide systemrettet mot den enkelte skole, samtidig som man ved hver skole oppretter spesialpedagogiske team bestående av ansatte fra PPT og skole. På denne måten vil man få til et tett samarbeid mellom PPT og skole for å gjøre opplæringa for den enkelte elev bedre. Siktemålet er at dette skal øke kompetansen hos begge parter og bidra til at både den ordinære tilpassede opplæringa og spesialundervisninga for den enkelte elev blir mer målrettet og presist utformet enn i dag. På sikt håper man at dette skal bidra til bedre kvalitet i opplæringa og at færre elever får behov for spesialundervisning.

6.1.6 Generelt kutt grunnskoler

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250

For å møte krav til innsparing er det innarbeidet en generell reduksjon i rammene til hver enkelt skole, samlet beregnet til kr. 1,25 mill.

Generelt kan man si at alle enheter får en justering av driftsrammene som følge av endring i elevtall for inneværende skoleår. For flere av skolene betyr imidlertid innsparingene i forslaget til budsjett for 2017 at man får en marginal økning eller nedgang i budsjettet fra forrige år.

6.1.7 Voksenopplæring

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700

I budsjettet for Kirkenes kompetansesenter er det innarbeidet en innsparing ift opprinnelig budsjettforslag på kr. 1,7 mill. kroner.

Innsparingen er gjort gjennom reduksjon i lønnsutgifter.

Etter innarbeiding av tiltaket har Kompetansesenteret et samlet budsjett på samme nivå som opprinnelig budsjett for 2016.

Konsekvensene av tiltaket vil være en reduksjon av stillinger på kompetansesenteret i 2017. Rådmannen har som mål at man får til en samordningseffekt med Flyktningetjenesten for norskundervisning til flyktninger slik at tiltaket medfører et redusert tilbud.

6.1.8 Avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-581	-581	-581	-581
Inntekter	36	36	36	36
Netto	-545	-545	-545	-545

Kulturtiltak for funksjonshemmede (KFF) er et kulturtilbud for mennesker over 18 år med utviklingshemming. Tilbudet omfatter tirsdags klubb, onsdags trim, torsdagsklubb(hobby) og to helgeturer i året. Tilbudet og gis i dag til ca. 20 voksne utviklingshemmede som ikke har noe tilbud i sin fritid. Kulturtiltak for funksjonshemmede er ikke pålagt ved lov, men tilbudet reduserer behov for støttekontakter for denne gruppa.

Onsdagstrim holdes på Trimmen, deltagerne betaler treningsavgiften selv, mens tilbudet organiseres av kommunens ansatte. Tirsdagsklubben og Torsdagsklubben er lokalisert på Basen og på Møteplassen. Medlemmene av Tirsdagsklubben og Torsdagsklubben betaler egenandel til finansiering av mat, deltakelse på kulturelle arrangement og materiell i forbindelse med hobbykvelder. Dette er velfungerende tilbud som har vært gitt i årtier. Avvikling av kulturtiltak for funksjonshemmede vil naturlig få negative konsekvenser for brukerne samt det eksisterende hjelpeapparatet rundt dem.

Som en del av innsparingstiltakene, foreslår rådmannen å avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede med en årlig besparelse på kr 545 000. Besparelsen omfatter 1,1 årsverk.

6.1.9 Nedbemanning av rustjenesten

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-2 067	-2 067	-2 067	-2 067
Inntekter	167	167	167	167
Netto	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900

Sør- Varanger kommune har siden NAV ble etablert i juli 2007 vært inne med det som kalles en *minimumsløsning* i NAV. Dette innebærer at økonomisk stønad, råd og veiledning, tildeling av midlertidig bolig ligger under arbeidsområdet til NAV. Kvalifiseringsprogrammet (2008) er også en kommunal oppgave som i dag løses i NAV kontoret. NAV skal bidra til å løse eller forebygge sosiale

problemer. I Sør-Varanger kommune valgte man ved etablering av NAV å holde den delen av oppgavene som omhandlet rus utenfor NAV, i tillegg til gjeldsrådgiver. Disse oppgavene ble lagt til sosialtjenesten virksomhet 3300 og inngikk fra og med 2012 som en avdeling i Barne- og familieenheten. Fra 2013 ble gjeldsrådgiverstillingen overført til NAV og utgjør i dag 100 % stilling. Sosialtjenesten fremstår i dag som en rendyrket Rustjeneste og er underlagt Psykiskhelse- og rustjenesten i kommunen.

NAV jobber etter Lov om sosiale tjenester. NAV kommune har i dag 6,5 årsverk og et netto budsjett på kr. 11 625 000 inkl. økonomisk sosialhjelp som utgjør 6,2 mill. kroner.

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde

§ 1. Lovens formål

Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Loven skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

NAV Sør-Varanger jobber i dag ikke etter ytelse men etter oppfølgingsbehov til den enkelte bruker. Dette betyr at fra den dagen tjenesten kommer i kontakt med bruker så begynner kartleggingen. Ut fra kartleggingen som gjøres får bruker sitt bistandsbehov vurdert, for så å motta oppfølging etter behov. Av NAV sine 268 brukere som er registrert med sosialhjelp, supplerende eller som eneste inntekt, er det 48 som har erkjente/kjent rusproblematikk. Disse mottar samtlige tjenester hos NAV. Ikke alle disse brukere mottar oppfølging fra Rustjenesten, da bistand derfra baserer seg på at personen ønsker dette selv. Dette er personer som er registrert med helt eller delvis, løpende eller engangshjelp i form av sosialhjelp. NAV følger også opp de som mottar andre ytelser, f.eks sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uføre, dagpenger med mer. NAV er kjent med at også kjent med at flere personer som mottar disse ytelsene har utfordringer og avhengighet til rus. NAV gir samme individuelle hjelp til bruker ut i fra brukers behov, og ikke ut i fra hvilken ytelse bruker har.

NAV redegjør for hvilke oppgave de har i forhold til disse brukerne:

- NAV er pliktig til å gjøre en kartlegging
- NAV er pliktig til å gjøre en vurdering av personens hjelpebehov
- NAV er pliktig til å gjøre et vedtak om hvilken type bistand personen trenger
- NAV er pliktig å følge opp personen
- NAV er pliktig å finne aktivitet/arbeidsrettet trening der det er nødvendig, hensiktsmessig og mulig, herunder også meningsfull aktivitet der ordinære tiltak/arbeid ikke er mulig. NAVs tiltaksportefølje er stor.
- NAV plikter å gi disse kontinuerlig oppfølging, bruker har tilgang til samtlige NAV-tiltak der de vurderes som nødvendige og hensiktsmessige.
- NAV plikter å også gi oppfølging der arbeid og aktivitet ikke er hovedmål, men der person skal over i f. eks behandling for rusmiddelbruk, og drive motivasjonsarbeid sammen med bruker for å få bruker motivert for det.
- NAV plikter og drive forebyggende arbeid, jf. Formålsparagrafen til NAV//Lov om sosiale tjenester i NAV.

- NAV plikter å gi råd og veiledning i forhold til bolig, akutt og permanent, nettverk, forebygge sosiale problemer, hvor finne den hjelpen personen trenger osv. Viser til NAV lovens § 17.

Helhetlige tjenester er altså NAV sin grunnpilar. Visjonen til NAV er *Vi gir mennesker muligheter*. NAV ble grunnlagt som følge av et ønske om «en dør inn». NAV har nå vært gjennom det første 10-året og det har vært et kontinuerlig forbedringsarbeid og utvikling. NAV har lyktes i å etablere gode rutiner og har god saksbehandlingsflyt, dyktige ansatte, og ikke minst en stabil ansatte gruppe. Det kommunale sykefraværet i NAV er lavt og det er jobbet godt med sykefraværere i NAV.

Rustjenesten er etablert som en egen avdeling under Rus- og psykiatritjenesten som er organisert under Barne- og familieenheten. Rustjenesten jobber etter Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Rustjenesten har 5 årsverk fordelt på 300 % ruskonsulenter og 200 % miljøarbeidere. I tillegg ledes avdelingen av leder for Rus- og psykiatritjenesten. Rustjenesten har et netto budsjett på 3,2 mill.kr og et eget virksomhetsnummer 3300.

Rustjenesten har følgende antall brukere med tiltak og alder pr 3.11.2016:

Rustjeneste, oppfølging og samtale hos ruskonsulent:

Aldersgruppe:	Menn	Kvinner	Begge
18-30 år	8	8	16
31-49 år	14	4	18
50-66 år	7	4	11
Total	30	16	46

Miljøarbeid og oppfølging i bolig:

Aldersgruppe:	Menn	Kvinner	Begge
18-30 år	2	4	6
31-49 år	2	3	5
50-66 år	8	4	12
67-74 år	1	0	1
Total	13	11	24

De brukerne som rustjenesten er i kontakt med har tatt kontakt selv eller er henvist hit av ulike andre tjenester, eksempelvis lege eller NAV. Tilbudet i rustjenesten er frivillig.

Man ser en utvikling der brukergruppa har blitt yngre de siste årene. Mange av brukerne har omfattende hjelpebehov og mottar også øvrige kommunale tjenester. Det er også en økning av psykiske lidelser/problemer spesielt personlighetsforstyrrelser. De siste to årene har rustjenesten kartlagt brukerne av rustjenesten ved hjelp av BrukerPlan. Det er et verktøy som kartlegger omfanget og karakteren av rusmiddelproblematikk og eller psykiske helseplager blant brukerne av kommunens helse-, omsorgs- og velferdstjenester. Resultatene viser at 48 % av brukeren har et kritisk dårlig funksjonsnivå.

Brukere som har et opphold i tjenesten i forbindelse med soning, registreres ikke, selv om det drives en viss oppfølging under soningen. Også dette tilbudet er frivillig. Rustjenesten er også i kontakt med pårørende; foreldre, barn, partner.

Rustjenesten redegjør for hvilke oppgaver de har i tjenesten:

- Kartlegging og utredning
- Motivasjons og støttesamtaler
- Råd og veiledning
- Helse og rusforebyggende tiltak som for eksempel: Støttekontakt, fritidstilbud, rusmiddeltesting, relasjons og nettverksarbeid, miljøarbeid, oppsøkende virksomhet, bo trening/strukturering av hverdagen, ledsagning, sosialt samvær
- Innsøking til rusbehandling i samarbeid med brukere.
- Oppfølging før/under og etter rusbehandling
- Oppfølging av LAR brukere (legemiddel assistert behandling)
- Tilbud og utarbeiding av Individuell plan
- Ansvarsgrupper
- Oppfølging av gravide rusmiddelmissbrukere og ansvar for vurdering av tvang
- Vurdering av tvangs-behandling for rusmiddelmissbrukere.
- Tildeling og oppfølging i Vernet bolig, dvs. botilbud der personer er i aktiv rus og tar imot oppfølging.
- Tildeling og oppfølging i Rehabiliteringsbolig, botilbud til personer som er på vei ut av rusmisbruk, med krav om rusmiddeltesting.
- Samhandling med andre tjenester og instanser etter brukerens ønsker og behov.

Rådmannen registrerer at de to tjenestene tilbyr sammenfallende tjenester til samme brukergrupper. Brukerne benytter både tjenestene hos NAV og hos rustjenesten. Rådmannen registrerer at NAV og rustjenesten også tilbyr tjenester som ikke er sammenfallende, og mener at et utstrakt samarbeid mellom NAV og rus- og psykiatritjenesten er viktig.

NAV erfarer at behovet hos de yngste brukerne 18-30 år til å ha en ruskonsulent hos NAV som jobber mot behandling/tiltak/bolig/arbeid kan være hensiktsmessig. NAV erfarer at kommunen ikke levere gode nok tjenester til denne brukergruppen når de nå har to ulike veiledere/konsulenter i to ulike tjenester å forholde seg til. Rådmannen er av den oppfatning at når det gjelder de unge rusmisbrukerne må forebyggende arbeid og oppfølging konsentreres i en enhet slik at en får utnyttet den kompetansen som i dag finnes i kommunen. En samordnet og samlokalisert tjeneste vil raskt kunne tilby brukeren nødvendige hjelp og tiltak.

Hva sier unge rusmisbrukere at de trenger for å lykkes med en rusfri tilværelse?

- De trenger et tiltak
- En jobb de har lyst på, som motiverer dem.
- De trenger veiledning på økonomi
- De trenger veiledning på å beholde bolig
- De trenger en som er tydelig, tilstede
- De trenger en som viser at de bryr seg

De to første punkter har NAV alene ansvar for, de fire andre tilbys i dag både fra NAV og i rustjenesten. Rådmannen ser dette som en ressurskrevende løsning og forslår å slå sammen

tjenestene organisert under NAV Sør-Varanger, noe som medfører en nedbemanning av dagens rustjeneste. En slik løsning skal forplikte NAV Sør-Varanger til en satsning og mer helhetlig arbeid omkring unge personer mellom 16-29 år i Sør-Varanger med Rusproblematikk.

Rådmannen ser det som formålstjenlig at 2 årsverk videreføres, hvorav 1 årsverk overføres til NAV Sør-Varanger og en miljøarbeiderstilling forblir i Psykisk helse- og rustjenesten. Årsverket i NAV vil sammen med dagens team jobbe aktivt forebyggende og ha tilgang til hele NAVS tiltaksportefølje. Med denne løsningen oppnår vi et større team og dermed større mer robust fagmiljø.

NAV Sør-Varanger vil med en slik løsning måtte delegeres myndighet til å iverksette tiltak etter Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.

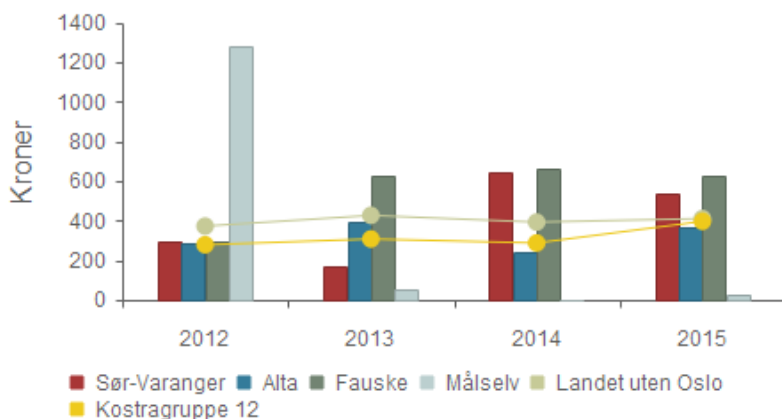
Tiltaket medfører en nedbemanning i rus og psykiaritjenesten med 3 årsverk og avdelingen 3300 Sosialtjenesten/rustjenesten avvikles. Miljøarbeideroppgavene for de 24 brukere som i dag ivaretas av 200 % miljøarbeidet i rustjenesten/sosialtjenesten må ivaretas av ordinær miljøarbeidertjeneste i psykisk helse- og rustjenesten. Miljøarbeidertjenesten i rus- og psykiatri har i dag 9,5 stillingshjemler og vil få tilført 1 årsverk. Dette betyr en reduksjon av miljøarbeidertjenesten innenfor rus og psykiatrifeltet.

Viser til årsmeldingen for 2015 for nærmere redegjørelse for Psykisk helse – og rustjenesten.

Avdelingen er organisert under Barne- og familieenhetene og har til sammen 21 årsverk. Rus- og psykiaritjenesten har, før innarbeidet tiltak, en nettobudsjetttramme på kr.11.833.000 for budsjett 2017.

	Årsverk	
Rustjenesten	5	3 ruskonsulenter og 2 miljøarbeidere
Psykisk helsetjeneste	4,5	Terapeuter, der en er arbeidsleder
Møteplassen	1,0	0,5 miljøterapeut og 0,5 miljøarbeider
Miljøarbeidertjenesten	9,5	3 miljøterapeuter der en er arbeidsleder og 6,5 miljøarbeidere
Avdelingsleder	1,0	
Totalt årsverk	21,0	

Netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer. pr. innb. 20-66 år

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	291	167	642	540
Alta	289	391	244	370
Fauske	295	623	658	629
Målselv	1 275	51	3	24
Landet uten Oslo	372	426	392	410
Kostragruppe 12	278	307	287	396

Diagrammet over viser at Sør-Varanger kommune bruker forholdsvis mye i tilbud til personer med rusproblemer per innbygger i alderen 20-66 år. AV dem en her sammenligner seg med er det kun Fauske som har høyere netto driftsutgifter til formålet, målt i kroner per innbygger i målgruppen, enn Sør-Varanger.

6.1.10 Vakant stilling helsestasjonen

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-500	0	0	0
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-500	0	0	0

Helsestasjonen ble i budsjett 2016 styrket med 1,0 årsverk helsesøster. Stillingen har ikke vært besatt i 2016 og er nå gått ut med 2.gangsutlysning. Per i dag er det ingen søkere til stillingen. Rådmannen foreslår å holde stillingen vakant i 2017 med en besparelse på kr 500.000.

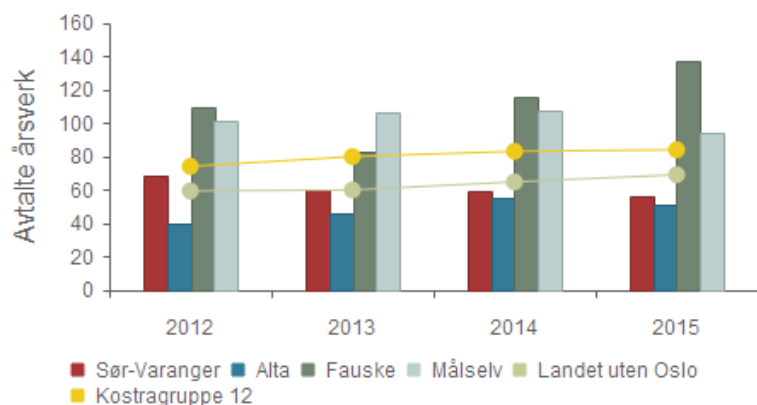
Helsestasjonen har 7 stillingshjemler for helsesøstre, 1 jordmor og 50 % merkantil. I forskrift om kommunens helsefremmende og forbyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten står det blant annet at kommunen skal sørge for å ha tilgang på nødvendig personell for de oppgavene de skal utføre og en hensiktsmessig arbeidsfordeling mellom disse.

Helsestasjonen er viktige arenaer for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i aldersgruppen 0-3 år. Helsestasjonen kan fange opp og hjelpe barn som viser tegn til ulike psykiske plager, språk eller atferdsproblemer. Helsestasjonen er viktig for å veilede foreldre og eventuelt henvise videre.

De siste årene er helsestasjon- og skolehelsetjenesten pålagt en rekke nye oppgaver. Økt fokus på vold og overgrep, oppfølging av barnefattigdom, språkutvikling, psykiske lidelser, mobbing, overvekt og inaktivitet er eksempler på oppgaver som er kommet i tillegg til helsesøstrenes mer tradisjonelle oppgaver.

Konsekvenser av å holde 1 stilling vakant i 2017:

- ingen avdelingsleder / kurativ helsesøster på helsestasjonen
- mindre ressurser til universell forebygging
- Mindre ressurser til svangerskaps- og barseloppfølging, forebygge sykdom og fange opp tidlige signaler på mistrivsel, utviklingsavvik og atferdsproblemer
- Mindre ressurser til å bidra til iverksetting av tiltak tidligst mulig i forløpet.
- kan ikke øke tilstedeværelse helsesøster på skolene

Årsverk av helsesøstre pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. Funksjon 232

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	68,4	60,1	59,2	55,9
Alta	40,3	46,5	55,2	51,0
Fauske	108,9	82,6	115,8	136,5
Målselv	100,9	106,2	107,7	93,9
Landet uten Oslo	59,3	59,9	64,7	69,0
Kostragruppe 12	74,0	79,8	83,0	83,9

KOSTRA tallene fra 2015 viser at Sør-Varanger kommune har en forholdsvis lav dekningsgrad av helsesøstre sammenlignet med andre, målt per 10.000 innbyggere i alderen 0-5 år. Disse tallene inkluderer ikke styrkingen av 1,0 årsverk helsesøster fra 2016.

6.1.11 Tilbud om gratis vaksinerer til russ

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	125	125	125	125
Inntekter	-25	-25	-25	-25
Netto kostnad	100	100	100	100

Folkehelseinstituttet anbefaler at all ungdom i alderen 16–19 år vurderer å vaksinere seg mot meningokokksykdom (smittsom hjernehinnebetennelse) Ungdom som skal delta i neste års russefeiring har særlig høy risiko for smitte.

Smittsom hjernehinnebetennelse utvikler seg raskt, og det er viktig å få behandling tidlig. Vaksine anbefales til ungdom som skal delta aktivt i russefeiringen, og til dem som skal reise til land med økt smitterisiko. Ungdom i alderen 16-19 år er én av de aldersgruppene som har høyest forekomst av hjernehinnebetennelse. En kombinasjon av tett samvær med andre, festing og lite søvn kan øke risikoen for alvorlig sykdom. Dette gjelder både russ og andre ungdommer som fester mye. Folkehelseinstituttet anbefaler at ungdom i denne aldersgruppen vurderer å vaksinere seg mot meningokokk.

Det anbefales at vaksinasjonen utføres i god tid før russefeiringen begynner. Beskyttelsen varer i flere år. Vaksinasjon i begynnelsen av videregående skole vil gi beskyttelse i russetiden og ved reiser senere i ungdomstiden. Vaksinen må betales av den enkelte og kan settes av fastlege eller skolehelsetjenesten. Vaksinen koster kr 500.

Ved å tilby gratis vaksiner unngår man en skjevfordeling av helsetjenester med bakgrunn i den enkelte elevs økonomi.

Ut fra dagens elevtall er det beregnet at tilbud om gratis vaksiner til alle elever på videregående skole i 2017 vil gi en nettokostnad på kr 180.000 i 2017. Fra og med 2018 vil kostanden reduseres, da det kun vil være nødvendig med tilbud om vaksiner til nye elever i videregående. Dersom en velger å tilby gratis vaksiner kun til russer vil dette medføre en årlig kostnad på kr 100.000.

Rådmannen foreslår å innarbeide en årlig kostnad på kr 100.000 for å kunne tilby gratis vaksiner mot hjernehinnebetennelse til all russ.

6.1.12 Reduksjon av omsorgslønn

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-200	-200	-200	-200
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-200	-200	-200	-200

Rådmannen foreslår å redusere budsjettet omsorgslønn med kr. 200.000. Etter reduksjonen vil det gjenstå kr 1.525.000 til omsorgslønn i budsjett 2017.

Kommunen har i dag 16 mottakere av omsorgslønn fordelt på 6,16 årsverk. Årslønnen beregnes til kr 282.000, så en reduksjon på kr 200.000 vil tilsvare ca. 70 % stilling.

Eksisterende vedtak om omsorgslønn evalueres kontinuerlig og ved endringer i hjelpebehov. På bakgrunn av evalueringen vurderes det om vedtaket videreføres, reduseres/økes eller eventuelt avsluttes. Det gjøres strenge vurderinger på dette, så besparelsen må hovedsakelig oppnås gjennom at det ikke innvilges nye vedtak.

Omsorgslønn er en økonomisk kompensasjon til frivillige omsorgs-ytere som utfører nødvendige omsorgsoppgaver overfor en person de ikke har omsorgsplikt for. Foreldre med særlig tyngende omsorgsoppgaver overfor mindreårige barn er også i målgruppen.

Kommunen plikter å sørge for denne tjenesten ved å bevilge midler til omsorgslønn på budsjettet. På den annen side vil den enkelte omsorgsyter ikke ha noen automatisk rett på å få omsorgslønn. Hvis vilkåret for å få tjenester er oppfylt kan kommunen ta hensyn til hva som økonomisk sett er mest formålstjenlig i valg av tjenester.

Den som mottar omsorgen må oppfylle vilkår for å motta helse og omsorgstjenester fra kommunen. Omsorgsyter som har et særlig tyngende omsorgsarbeid kan søke om omsorgslønn. Dette skal gi en viss økonomisk kompensasjon for omsorgsarbeidet, men ikke time for time. Sør-Varanger kommune fastsetter timelønnen etter laveste sats for hjemmehjelpere.

Ved reduksjon i omsorgslønn vil kommunens helse- og omsorgstjeneste kunne måtte sette inn andre tjenester for å gi den nødvendige hjelp til bruker som har vært ivaretatt av frivillig omsorgsyter. Dette omfatter oppgaver som personlig pleie, toalettbesøk, mating, nødvendige praktiske oppgaver som innkjøp, matlaging, og rengjøring samt generelt tilsyn.

6.1.13 Generelt kutt Tjenesten for funksjonshemmede

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-1 700	- 1 700	- 1700	- 1 700
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-1 700	- 1 700	- 1700	- 1 700

Rådmannen foreslår ett generelt kutt i Tjenesten for funksjonshemmede med 1,7 mill. kroner. Enheten vil med det få en nettobudsjettramme tilsvarende nivået for 2016, etter at det er tatt hensyn til reduserte inntekter slik varslet ved 3.kvartal 2016.

Rådmannen ser at det vil kunne bli utfordrende for enheten med et kostnadskutt i denne størrelsesorden. Ett kutt på 1,7 mill. kroner tilsvarer 3,2 årsverk.

Tiltaket vil medføre direkte kutt i tilbud til personer med utviklingshemming som bor i egen bolig. Det vil bli lavere aktivitet på ettermiddag og helg. Brukere får mindre bistand til å delta i fritidsaktiviteter og følge til jobb. Det vil også medføre kutt i praktisk bistand/opplæring i hjemmet slik som oppfølging til husarbeid og skaffe seg varer og tjenester.

Enheten må kutte i tid til rapport mellom vakter og fastsatt tid til brukermøter. Dette vil medføre stor risiko for svikt i tjenesteutøvelsen til den enkelte bruker.

6.1.14 Redusert dagaktivitetstilbud for demente

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-900	-900	-900	-900
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-900	-900	-900	-900

Rådmannen foreslår å avvikle kjøp av dagaktivitetstilbud til demente med en årlig besparelse på kr 900.000.

«Grønn omsorg, Inn på tunet» var ett prosjekt hvor blant annet Sør-Varanger kommune var med og tilrettela for at gårdene i Sør-Varanger skulle utvikle flere næringsveier for å opprettholde drift på gårdene. Som ett resultat av dette ble det i 10.12.12 etablert ett eget prosjekt; «Dagtilbud til

demente på gård» med tilskudd fra helsedirektoratet ved Nordmo gård i Pasvik. Gjennom dette prosjektet har Sør-Varanger kommune vært med og tatt i bruk gården som arena for omsorgsarbeid. Fra 2016 har dette vært etablert som ett fast tilbud. Gården gir per i dag tilbud om dag-aktivitet- og avlastningstilbud med fire plasser tre ganger per uke til mennesker med demenssykdom. I dag er det 4 brukere som mottar dette tilbudet, men antall brukere varierer gjennom året.

Prosjektet ble igangsatt med utgangspunkt i demensplanens mål om at alle kommuner innen 2015 skulle tilby et dagaktivitetstilbud til personer med demens.

Målgruppen for tilbudet er brukere i en tidlig fase av demens eller kognitiv svikt som ikke passer inn i øvrige tilbud til kommunen som utsikten dagsenter. Da det er stor pågang på dag-aktivitet og avlastning plasser har de som har fått plass i dette tilbudet vært betydelig dårligere fungerende enn opprinnelig tenkt målgruppe.

Formålet med tilbudet er at brukerne gjennom deltakelse i arbeidsoppgaver og hverdagslivet på gården får positive opplevelser som bidrar til mestringfølelse og en positiv egenutvikling.

Brukerne skal gjennom kortere opphold på gården få oppgaver og delta i aktiviteter som i størst mulig grad har en naturlig tilknytning til den ordinære gårdsdriften. Opplegget på gården har vært tilrettelagt slik at den er tilpasset den enkelte brukers forutsetninger og begrensinger. Gjennom dagtilbudet skal en stimuleres slik at en beholde ferdigheter og forsinker sykdomsutviklingen slik at en skal kunne klare seg selv lengst mulig eller med begrenset hjelp. Tilbudet gir også en avlastende effekt for familie til den demenssyke.

I prosjektet erfarte en at brukere gjenvant tidligere ferdigheter. Pårørende ga og gir tilbakemelding om økt livskvalitet hos den enkelte, da brukerne har fått mer stimuli og innhold i hverdagen. Prosjektet viste også at familien fikk avlastning og hjemmetjenesten kunne reduser tilbudet.

Dagaktivitetstilbud for demente er ikke et lovpålagt tjenestetilbud, men alle brukerne av tilbudet oppfyller vilkårene i helse- og omsorgstjenesteloven og har rett på tjenester fra kommunen. Sør-Varanger kommune har i dag 10 dag- og aktivitetsplasser til demente gjennom dagtilbudet Utsikten dagsenter og Nordmo gård.

6.1.15 Tiltak hverdagsrehabilitering

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-363	-363	-363	-363
Inntekter	0	0	0	0
Netto besparelse	-363	-363	-363	-363

Hverdagsrehabilitering er en tverrfaglig arbeidsmetode der et fagteam med ergoterapeut, fysioterapeut og sykepleier sammen med hjemmetjenesten kartlegger og veileder i rehabiliterende tiltak i brukerens hjem. Dette er tjenester som utløser ressurser hos brukeren, familien og nettverket rundt brukeren. Målsettingen med hverdagsrehabilitering er å gjøre brukerne mer selvhjulpne og

fornøye samt at kommunene sparer ressurser i omsorgstjenestene og utsetter et eventuelt institusjonsbehov.

Kommunestyret vedtok i forbindelse med budsjettbehandling 2016 å videreføre Hverdagsrehabilitering som en fast ordning i Sør-Varanger kommune. Hverdagsrehabilitering har tom 2015 vært organisert et prosjekt i kommunen. Fra høsten 2016 har hverdagsrehabilitering vært etablert som en fast ordning og det er etablert et fagteam på 3 fagpersoner som skal jobbe i tjenesten. Tjenesten består av sykepleier, ergoterapeut og fysioterapeut. Fagteamet skal jobbe tett med hjemmesykepleien. Rådmannen mener en satsing på hverdagsrehabilitering er et riktig grep for å snu arbeidsmåten i all hjemmebasert omsorg til en mer rehabiliterende tankegang. Rådmannen er oppmerksom på at det er ulike meninger omkring effekten av hverdagsrehabilitering med hensyn på de ressurser som settes inn kontra det besparende effekten. Likevel anbefaler rådmannen at hverdagsrehabilitering implementeres i kommunens omsorgstjeneste og har tro på at tiltaket kan være med på å begrense kostnadsveksten.

Etter to år med full satsing på hverdagsrehabilitering i Arendal, viser deres erfaring redusert brukerantall i hjemmebasert tjeneste med 11 %. Første året ble besparelsen 4 mill. kroner og andre året 8 mill. kroner. Arendal er en bykommune med korte avstander og fire ganger så høyt innbyggertall som Sør-Varanger, tallene må derfor justeres for naturlige ulikheter.

Sør-Varanger kommune har en utfordrende økonomi og alle tiltak må vurderes i denne sammenheng. Rådmannen mener at en skal satse på Hverdagsrehabilitering bør en kunne ta ut en effektiviseringsgevinst i våre omsorgstjenester, primært i Hjemmebasert omsorg. Rådmannen ser det som naturlig å legge inn en innsparingseffekt i 2017. Innsparing på kr 363.000 foreslås i hjemmebasert omsorg.

6.1.16 Utsette kompetanseheving og fagutvikling demensomsorgen

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	-520	-520	-520	-520
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-520	-520	-520	-520

I budsjettvedtak for 2016 ble det bevilget Kr 330.000 for 2016, og deretter årlig kr 520.000 i økonomiplanperioden til fagutvikling og utvikling av demensomsorgen og demensteamet.

I budsjett 2017 foreslås å utsette denne tildelingen og komme tilbake til dette i strategisk plan for helse, omsorg og velferd. Dette medfører at en må utsette kompetansehevingen og fagutvikling innenfor demensomsorgen.

Kommunestyret har bevilget 1,0 mill. kroner til kompetanseheving i helse og omsorgstjenestene. Denne bevilgningen er foreslått videreført i planperioden.

6.1.17 Økning i eiendomsskatt

(tall i 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter				
Inntekter	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Netto besparelse	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200

I budsjettet for 2016 lå det til grunn at eiendomsskatteinntektene ville gi en samlet inntekt på 54,3 mill.kr. Det er budsjettert med 4 promille på boliger og fritidseiendommer, og 6 promille på verk og bruk. Etter omtaksering og utvidelse av eiendomsskattegrunnlaget har en i løpet av 2015 og resterende behandling i 2016 hatt en klagebehandling tilsvarende om lag 10 % av sakene, noe er et forventet antall i en omtaksering og utvidelse. Behandling av resterende klager i 2016 har medført en ytterligere reduksjon i eiendomsskatteinntekten med 0,7 mill. kroner. Grunnlaget for fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget for kraftverk er nylig fastsatt. Satsen beregnes av sentrale ligningsmyndigheter og baserer seg på siste 5 års strømpriser. For budsjettgrunnlaget for 2017 vil bortfall av år med høye strømpriser som ligger til grunn for beregning gi vesentlige utslag, og for budsjett 2017 er det beregnet at en med endret eiendomsskattegrunnlag for kraftverk får en redusert inntekt med dagens promille lagt til grunn på 1,373 mill. kroner.

For å holde inntektsnivået for eiendomsskatt stabilt har rådmann for budsjettet 2017 foreslått å øke eiendomsskattesatsen for bolig og fritidseiendom og ubebygde tomter til 4,2 promille, og en økning for verk og bruk til 6,2 promille, det vil si 0,2 promille på begge områdene.

Eiendomsskatt er en betydelig inntektskilde for Sør-Varanger kommune. Eiendomsskatten utgjør hele 5,98 % av driftsinntektene i rådmannens budsjettforslag.

Eiendomsskatten er det eneste skatteområdet hvor kommunen får beholde 100 % av inntektene. Eiendomsskatten er også et av de få inntektsområder hvor kommunen selv kan regulere inntekspotensialet og til dels fastsette skattetrykket.

Rådmannens forslag vil gi en økt eiendomsskatteinntekt på 2,2 mill. kroner, og medføre at samlet eiendomsskatt blir tilsvarende budsjettert inntekt i 2016.

7 Budsjettoversikt på tjenestenivå 2017-2020

7.1 Administrative tjenester

Administrative tjenester består av politisk og administrativ ledelse, servicekontoret, økonomiavdelingen, personalavdelingen, IT-avdelingen og plan- og utviklingsavdelingen.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	10	20	20	20	20	20
Andre salgs- og leieinntekter	9 410	10 298	9 417	9 417	9 417	9 417
Overføringer med krav til motytelse	13 127	6 886	6 705	6 175	6 225	6 175
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Andre statlige overføringer	1 680	1 650	850	850	850	850
Andre overføringer	174	0	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	1 802	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	19	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2 956	0	500	0	0	0
Bruk av bundne fond	3 573	1 352	594	594	594	594
Sum driftsinntekter	32 750	20 206	18 086	17 056	17 106	17 056
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	35 310	38 614	38 336	37 480	37 550	37 480
Sosiale utgifter	3 070	5 313	5 109	5 075	5 075	5 075
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	24 963	23 660	24 985	24 235	24 585	24 235
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	7 132	5 831	5 780	5 780	5 780	5 780
Overføringer	25 131	8 024	5 808	5 758	5 808	5 758
Avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-708	-810	-760	-760	-760	-760
Avsatt til bundne fond	5 912	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	100 809	80 632	79 259	77 569	78 039	77 569
Brutto driftsresultat	71 984	60 426	61 173	60 513	60 933	60 513

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
POLITISK ADMINISTRASJON	3 925	0	0	0	0	0
ADMINISTRASJON	10 063	16 058	15 894	15 474	15 894	15 474
SERVICEKONTORET	4 785	5 581	5 814	5 554	5 554	5 554
ØKONOMIAVDELINGA	23 266	9 009	9 088	9 108	9 108	9 108
PERSONALAVDELINGA	12 414	13 550	13 319	13 319	13 319	13 319

PLAN OG UTVIKLING	4 086	3 075	3 911	3 911	3 911	3 911
IT-AVDELING	13 445	13 152	13 148	13 148	13 148	13 148
Netto drift administrative tjenester	71 984	60 426	61 173	60 513	60 933	60 513

7.1.1 Administrasjonsavdelingen

Enheten består av 6,5 årsverk med ordfører, varaordfører, rådmann, to kommunalsjefer, kontorsjef, 1 årsverk til møtesekretariat og 0,5 årsverk til internasjonalt arbeid.

I tillegg til å dekke kostnader til den øverste politiske og administrative ledelsen i kommunen dekkes kostnader til øvrig politisk aktivitet blant annet med partistøtte, tapt arbeidsfortjeneste til politikere i kommunestyret, møtegodtgjørelse og reiseutgifter til politikere.

Rådmannen utgjør kommunens øverste administrative og strategiske ledelse og er ansvarlig for den daglige driften av kommunen. Rådmannens ansvarsområder er definert i kommuneloven.

Rådmannens viktigste oppgaver er blant annet å legge til rette for politisk styring av lokalsamfunnet, styrke og utvikle organisasjonen og de tjenester og tilbud kommunen skal yte til sine innbyggere.

Det er innarbeidet tiltak om redusert støtte til frivillige lag og foreninger med kr 450.000.

7.1.2 Servicekontoret

Avdelingen består av servicekontoret, arkivtjenesten og post/kopieringssentralen. Avdelingen omfatter til 8,6 årsverk.

Det er budsjettet med 0,5 årsverk engasjementstilling i 2017, for å slutføre arbeidet med nedpakking av historisk arkiv og dermed imøtekomme pålegg fra statsarkivet i Tromsø om flytting av arkivmaterialet. Dette i henhold til økonomiplan.

Eiertilskudd til IKA Finnmark IKS er budsjettet med kr 513 000 i 2016 i henholdt til vedtak i representantskapet.

7.1.3 Økonomiavdelingen

Økonomiavdelingen består av skatteavdeling med 4 årsverk, regnskapsavdeling 5,1 årsverk og økonomi-/budsjettavdeling med 2 årsverk og økonomisjef. Avdelingen har ansvar for budsjett- og økonomiarbeid, kvartal- og årsrapportering, kommune- og skatteregnskapet, saksbehandling innenfor økonomiområdet, finansforvaltning, økonomifaglig veiledning og støtte, innkjøp og internkontroll, samt eiendomsskatt.

Budsjettet for 2017 viser en økning på 0,6 mill. kroner som i hovedsak skyldes bortfall av gebyrinntekter, og økt kostnad til banktjenester.

Som følge av effektivisering av arbeidsoppgaver og som en del av innsparingstiltakene, foreslår rådmannen å nedbemanne med en 100 % stilling på økonomiavdelingen.

7.1.4 Personalavdelingen

Personalavdelingen skal bistå enhetslederne og organisasjonen for øvrig med veiledning og rådgivning i arbeidsgiverspørsmål. Samtidig skal avdelingen være støttespiller i strategi-, plan- og utviklingsarbeid, medvirke til videreutvikling og kvalitetssikring av kommunens ansettelsessaker, koordinere og samordne personaladministrative oppgaver inklusiv HMS-arbeid. Avdelingen er også sekretariat i ansettelsessaker, ansvarlig for lønnsarbeid og lønnskjøring, og vedlikeholder sentralt lønns- og personalarkiv. Personalavdelingen har 7 årsverk.

Personalavdelingens budsjett omhandler også lærlingeordningen, frikjøp av hovedtillitsvalgte jfr. Hovedavtalen og hovedverneombud jfr. arbeidsmiljøloven. For øvrig dekkes utgifter til personforsikringer, bedriftshelsetjeneste, OU-fond og KS-medlemskap.

Som en del av innsparingstiltakene, foreslår rådmannen å holde en 100% stilling på personalavdelinga vakant i 2017.

7.1.5 Plan og utviklingsavdelingen

Avdelingen har i alt 17 stillingshjemler. Dette er en reduksjon på 1 stilling fra 2016. Avdelingen har ansvar for byggesaksbehandling, kart og oppmåling, fysisk/verbal planlegging, landbruk, miljø, kommunale grunneiendommer og saksbehandling av næringsfond/primærnæringsfondssaker. Avdelingen har også ansvaret for folkehelsearbeidet og det er knyttet en 100 % stilling som folkehelsekoordinator/ frisklivsveileder. Hovedfokus for dette arbeidet er å implementere folkehelse inn i alt av kommunens planverk. Avdelingens øvrige arbeidsområde er i stor grad relatert til utviklingen av Sør-Varanger samfunnet. I 2016 økes innsatsen på næringsviden gjennom blant annet økt samarbeid med Næringshagen og endringer i arbeidsområdet for samfunnsplanlegging.

Som følge av endringer i plan og bygningsloven vil gebyrinntektene reduseres. Dette er hensyn tatt ved reduksjon av stillinger.

Som følge av lavere festeinntekter i 2016 er det er budsjettert med en reduksjon i festeavgifter med kr 500.000 i 2017.

7.1.6 IT-avdelingen

IT-avdelingen planlegger, utvikler, drifter og vedlikeholder kommunens helhetlige virksomhet innen området IKT. Avdelingen er bemannet med 6,0 årsverk.

Det er ikke innarbeidet noen endringer utover lønnsjusteringer og reduksjon av noen lisenser i avdelingens driftsbudsjett.

7.2 Skolene i Sør-Varanger

Ressursfordelingen til grunnskolene har siden 2014 vært foretatt ved bruk av en egen ressursberegningsmodellen. Budsjetterte midler fordeles mellom skolene ut fra elevtall og ressurser til enkeltvedtak. Beregningsmodellen tar utgangspunkt i budsjettering per elev, med en fast tildeling på inntil 25 elever hvor de skolene som har færre enn 25 elever får en prosentvis avkortning i henhold til elevtall. Erfaringsmessig er det slik at det er dyrere per elev å drive en fådelt enn en fulldelt skole, men med et innslagspunkt på 25 elever tar man delvis høyde for dette. Etter å ha prøvd

ut modellen siden 2014 er det foretatt noen justeringer for å imøtekomme ulike utfordringer. Modellen ivaretar imidlertid ikke alle nødvendige hensyn og bruken av modellen bør derfor evalueres fram mot neste budsjettperiode.

7.2.1 Grunnskoleopplæring

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Andre salgs- og leieinntekter	149	125	123	123	123	123
Overføringer med krav til motytelse	12 553	12 178	7 034	7 034	7 034	7 034
Andre overføringer	193	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	249	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	13 143	12 303	7 157	7 157	7 157	7 157
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	115 008	115 893	114 653	114 653	114 653	114 653
Sosiale utgifter	13 025	16 024	13 219	13 219	13 219	13 219
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	8 729	8 771	6 113	6 113	6 113	6 113
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	4 741	3 317	540	540	540	540
Overføringer	1 401	202	0	0	0	0
Avskrivninger	2 232	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-131	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	735	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	145 740	144 207	134 526	134 526	134 526	134 526
Brutto driftsresultat	132 597	131 905	127 369	127 369	127 369	127 369

Økonomisk oversikt viser samlede inntekter og utgifter for grunnskole (funksjon 202) for regnskap 2015 og budsjett 2016-2020. Dette inkluderer også utgifter knyttet til PP-tjenesten, felles kompetansemidler, utgifter til drift og vedlikehold av fagsystemer samt kostnader til kjøp av skoleplasser til fosterhjemsplasserte barn i andre kommuner. For budsjett og økonomiplan 2017-2020 viser tallene samlede inntekter og utgifter knyttet til grunnskolene og PP-tjenesten. Øvrige kostnader til grunnskole omtales under de enhetene de tilhører.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
KIRKENES BARNESKOLE	23 590	24 464	25 515	25 515	25 515	25 515
BJØRNEVATN SKOLE	23 478	23 522	23 442	23 442	23 442	23 442
SANDNES SKOLE	9 918	10 526	13 092	13 092	13 092	13 092
PASVIK SKOLE	8 309	7 913	8 492	8 492	8 492	8 492
HESSING FLERBRUKSSENTER	15 262	15 746	15 664	15 664	15 664	15 664
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	3 763	3 790	3 500	3 500	3 500	3 500
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	1 421	940	1 335	1 335	1 335	1 335
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	3 600	3 236	3 135	3 135	3 135	3 135
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	2 568	2 467	2 468	2 468	2 468	2 468
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	3 074	3 380	4 068	4 068	4 068	4 068
KIRKENES UNGDOMSSKOLE	24 924	24 964	26 658	26 658	26 658	26 658
SUM	119 907	120 948	127 369	127 369	127 369	127 369

Oversikten over viser regnskap 2015, budsjett 2016 og forslag til budsjett 2017 – 2020 til grunnskoleopplæring knyttet til skolene i Sør-Varanger.

Det vil bli gjort omfordelinger mellom skolene i løpet av 2017 for å oppnå en mest mulig effektiv drift av skolene.

7.2.1.1 Innsparinger

For å møte krav til innsparing er det innarbeidet en samlet reduksjon i budsjettet til barnehage, grunnskoleopplæring og kultur med kr. 6,58 mill. kroner i 2017. Reduksjonene er innarbeidet med kr. 1,13 mill. kroner i mindreforbruk drift barnehage ved at Einerveien barnehage legges ned fra 1.8.2017. I grunnskolen er det innarbeidet reduksjon til spesialundervisning med kr. 2 mill. kroner. Dette sannsynliggjøres ved at man høsten 2017 forventer et mindreforbruk fordi man har færre elever som får spesialundervisning enn tidligere. I tillegg forventer man en effekt av arbeidet med å tilpasse opplæringa bedre, slik at man får færre og mindre omfattende tiltak til spesialundervisning. I tillegg er det innarbeidet en generell reduksjon i rammene til hver enkelt skole, samlet beregnet til kr. 1,25 mill. kroner.

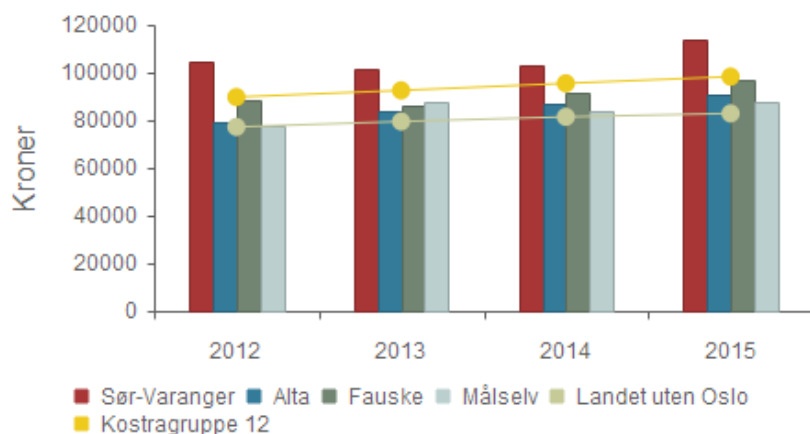
Generelt kan man si at alle enheter får en justering av driftsrammene som følge av endring i elevtall for inneværende skoleår. For flere av skolene betyr imidlertid innsparingene i forslaget til budsjett for 2017 at man får en marginal økning eller nedgang i budsjettet fra forrige år.

Videre betyr behovet for innsparing for 2017 at man i grunnskole og barnehage nok en gang er med på å subsidiere et merforbruk på andre områder, noe som er uheldig når målet er å ha et kvalitativt godt barnehage- og skoletilbud i Sør-Varanger kommune. Skolene har i tillegg over tid hatt store utfordringer med en høy andel elever med spesialundervisning og med at en stor andel av timeressursene går til spesialundervisning. Dette medfører i seg selv at det blir mindre ressurser til den ordinære undervisninga, siden 70 % av ressursene til spesialundervisning tas av rammen til den ordinære undervisninga ved den enkelte skole.

7.2.1.2 Om grunnskolesektoren

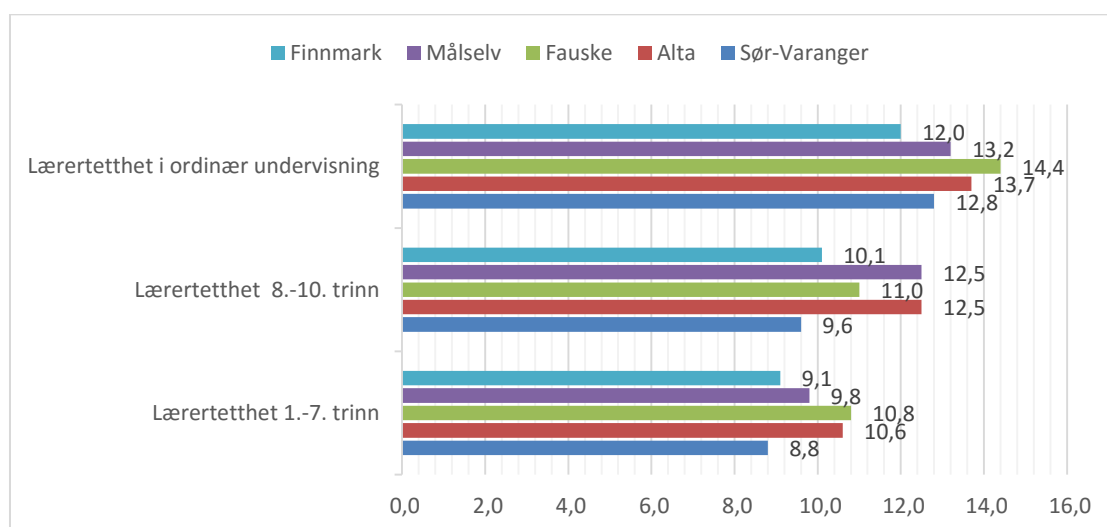
Sentrale føringer for skolens rammeverk og innhold er gitt i Opplæringsloven med tilhørende forskrifter. I statsbudsjettet for 2017 legger regjeringen vekt på å styrke kvaliteten i alle ledd fra barnehage, via skole til høyere utdanning. Regjeringen foreslår også å øke de frie inntektene til kommunene for å forsterke arbeidet med tidlig innsats. Dette innebærer å fange opp utfordringer tidlig og følge opp elever raskt. Regjeringen foreslår videre å øke satsingen på arbeid mot mobbing i barnehage og skole. Dette skal gi et bedre håndhevingsapparat for mobbesaker, bedre støtte og veiledning til elever og foreldre, og mer kompetanse i barnehager og skole.

Lokalt er planverket for oppvekst under utarbeidelse, så de politiske føringene for skolene i Sør-Varanger finnes foreløpig i kommunens planstrategi for 2016-19 og i kommuneplanens samfunnsdel (2014-2026: 10 – 11). Her beskrives fremtidens skole i Sør-Varanger som en skole som er inkluderende og preget av kvalitet, trygghet og trivsel. For rådmannen viktig at grunnskoleopplæringen vi gir er faglig forsvarlig og ellers er i tråd med lover og forskrifter. Dette gjelder både innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen gjennomføres, samt at elevene har et læringsmiljø som er i tråd med intensjonen i opplæringsloven og faktisk fremmer helse, trivsel og læring.

Netto driftsutgifter til grunnskole per innbygger 6-15 år

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	104 071	100 907	103 088	113 108
Alta	78 981	83 592	86 322	90 541
Fauske	87 946	86 012	91 378	96 282
Målselv	77 672	87 555	83 721	87 280
Landet uten Oslo	76 918	79 217	81 144	82 568
Kostragruppe 12	89 421	92 194	95 153	97 954

Nøkkeltallsanalysen fra KOSTRA for 2015 viser at grunnskolen i Sør-Varanger på flere områder har et innsparingspotensiale i forhold til sammenlignbare kommuner. Dette framkommer både av tallene for forbruk til grunnskolesektoren per innbygger i grunnskolealder og per innbygger generelt. Dette er i hovedsak kostnader knyttet til lønnsmidler, men også kostnader knyttet til skolelokaler og skoleskys. Kostnader til lønnsmidler må ses i sammenheng med størrelse både på skoler og elevgrupper, dvs. lærertetthet (antall elever per lærer).

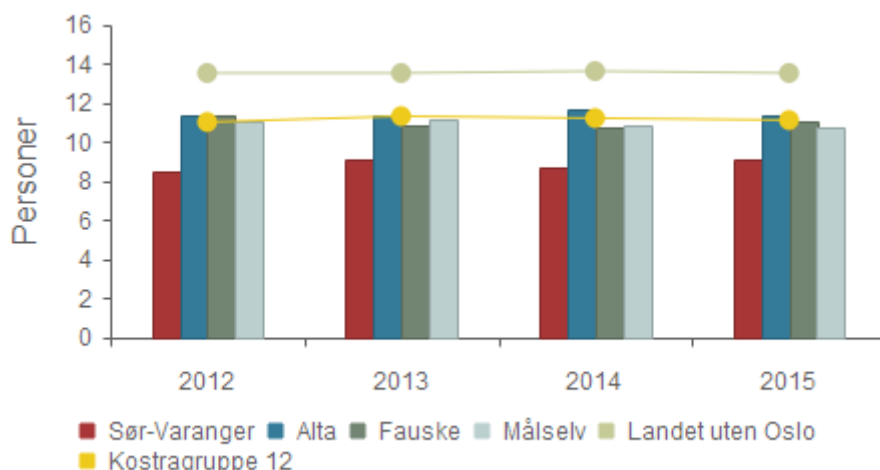

Når det gjelder driftsutgifter til undervisningsmaterieell per elev, bruker man i Sør-Varanger kommune det samme som sammenlignbare kommuner, kr. 1.700. Her må det tilføyes at man i skolene i Sør-

Varanger de siste årene for eksempel ikke har hatt muligheter til å fornye datamaskinparken verken til ansatte eller elever. I den kommende oppvekstplanen må det derfor utarbeides en investeringsplan for at elever skal få egne datamaskiner, i alle fall på ungdomstrinnet. Samtidig bør det også utarbeides en plan for rulling av datamaskiner til de ansatte.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	8,5	9,1	8,7	9,1
Alta	11,3	11,3	11,7	11,3
Fauske	11,3	10,8	10,7	11,0
Målselv	11,0	11,1	10,8	10,7
Landet uten Oslo	13,5	13,5	13,6	13,5
Kostragruppe 12	11,0	11,3	11,2	11,1

I KOSTRA-tallene for 2015 fremkommer det at Sør-Varanger kommune har mindre gjennomsnittlig gruppestørrelsen i forhold til sammenlignbare kommuner. I gjennomsnitt er det 9,1 elever per gruppe i Sør-Varanger. Til sammenligning er tallene for kommunegruppe 12 og Finnmark fylke henholdsvis 11,1 og 9,5 elever per gruppe. Noe av forklaringen ligger i en desentraliserte skolestruktur med forholdsvis små skoler, med et gjennomsnitt på 107 elever per skole i 2015. Her var gjennomsnittet i kommunegruppe 12 og Finnmark henholdsvis 146 og 118 elever. Vi bruker derfor mer ressurser til skolelokaler enn sammenlignbare kommuner. I 2015 brukte vi netto om lag kr 6.500 mer per elev til skolelokaler enn gjennomsnittet i kommunegrupper 12. I forhold til gjennomsnittet i Finnmark brukte vi om lag kr 2.300 mer per elev til skolelokaler.

Antall elever	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	Endring 2012-2016
Bjørnevatn skole	217	226	232	220	3
Bugøyenes Oppvekstsenter	25	28	24	20	-5
Hesseng Flerbrukssenter	189	182	176	168	-21
Jakobsnes Oppvekstsenter	23	21	20	19	-4
Jarfjord Oppvekstsenter	20	19	18	12	-8
Kirkenes barneskole	283	290	290	291	8

Kirkenes ungdomsskole	237	237	235	225	-12
Neiden Oppvekstsenter	6	7	7	5	-1
Pasvik skole	61	63	65	62	1
Sandnes skole	110	103	105	111	1
Skogfoss skole	16	14	16	13	-3
Total	1187	1190	1188	1146	-41

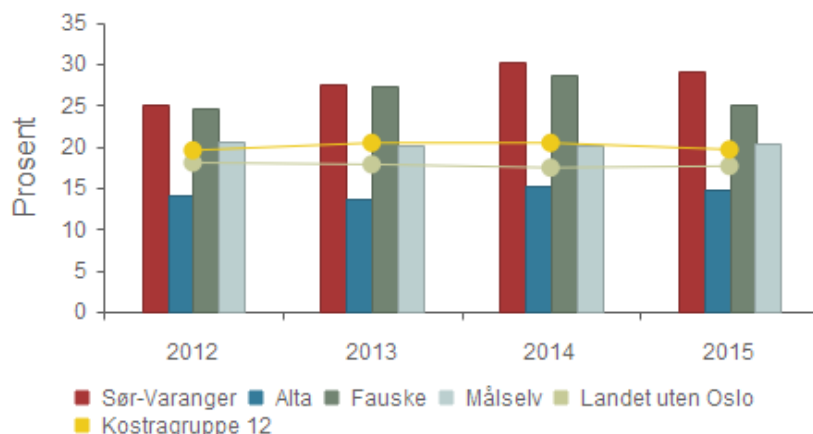
Sør-Varanger kommune har en noe høyere andel elever som får spesialundervisning enn sammenlignbare kommuner. Andelen er allikevel ikke vesentlig høyere sammenlignet med øvrige kommuner i Kommunegruppe 12 eller Finnmark fylke. Sør-Varanger kommune har for skoleåret 2016/17 en liten reduksjon i antall elever med spesialundervisning, men til tross for dette øker antall elever med tildeling på 271 årstimer eller mer (ca. 7 t/u) fra skoleåret 2015/16 til skoleåret 2016/17.

Andel elever som mottar spesialundervisning

	2013	2014	2015	2016
Sør-Varanger	9,2 %	10,1 %	11,0%	10,5%
Kommunegruppe 12	9,9 %	9,8 %	9,5%	-
Finnmark	10,0%	9,9%	10,1%	-
Landet uten Oslo	8,4 %	8,1 %	7,9%	-

Andelen undervisningstimer til spesialundervisning sett i forhold til totalt antall lærertimer er større enn hos sammenlignbare kommuner. Dette tyder på at hver enkelt elev som mottar spesialundervisning mottar et større antall timer i Sør-Varanger enn elever i sammenlignbare kommuner. For skoleåret 2016/17 er andelen timer til spesialundervisning sett i forhold til antall lærertimer per 1.10.2016 gått med 2,2 prosentpoeng. Denne andelen kan imidlertid stige igjen hvis man i løpet av skoleåret får nye elever med behov for spesialundervisning.

Andel timer til spesialundervisning av undervisningstimer totalt

	2013	2014	2015	2016
Sør-Varanger	27,6 %	30,2 %	29,0%	26,8%
Kommunegruppe 12	20,4%	20,4%	19,6%	-
Finnmark	19,1%	20,2%	19,5%	-
Landet uten Oslo	17,8%	17,4%	17,6%	-

En endring av ressurser vi tildeler til spesialundervisning må ses over tid og ses i sammenheng med en rekke andre faktorer. Dette gjelder forhold både i barnehage og skole. Eksempelvis er det avgjørende at barna fra barnehagen er godt forberedt når de begynner på skolen. Likeledes er det viktig at man i barnehagen avdekker både eventuelle lærevansker og sosiale utfordringer, samt arbeider med disse i barnehagen.

Innenfor grunnskolen må man se på hvordan man utnytter ressursene til spesialundervisning internt mellom trinnene i grunnopplæringa. Slik det er i dag, brukes en stor del av ressursene til spesialundervisning på ungdomstrinnet. Dette burde vært omvendt og man burde sette inn ressurser i barnehagen og på småtrinnet for på sikt å unngå å bruke mer og mer ressurser på spesialundervisning ut over i skoleløpet. Dette er beskrevet mer inngående under «Satsingsområder i grunnskolen» nedenfor.

7.2.1.3 Satsingsområder i grunnskolen

1. Elevenes fysiske og psykososiale læringsmiljø

Læringsmiljøet til elevene er satt på den kommunale og nasjonale dagsorden. Gjennom felles rutiner og handlingsplaner for Sør-Varanger kommune skal skolene rustes til jobbe å systematisk med et læringsmiljø som fremme helse, trivsel og læring. I fagnettverket for skole jobbes det kontinuerlig med å sikre kompetanse og kvalitet i dette arbeidet. I denne forbindelse er hver enkelt skole pålagt å opprette hjemmeside hvor informasjon om elevenes psykososiale miljø skal ligge lett tilgjengelig sammen med et klageskjema som kan tas ut og sendes til skolen.

Rådmannen satte forrige skoleår i gang en kampanje for å fremme et godt læringsmiljø, hvor man sammen med politiet har vært rundt på skolene og hatt møter med elevene om det psykososiale miljøet, samt delt ut vennskapsbånd med innskrifsjonen «Grensesprengende og modig – vennskap og trygghet».

I forbindelse med deltakelse i Sjumilssteget¹ har Sør-Varanger kommune etablert et beredskapsteam mot mobbing. Målet med denne etableringen er å kunne bistå skole og barnehage i utfordrende saker knyttet opp mot læringsmiljøet. Teamet er tverrfaglig sammensatt med PPT, Psykisk helsetjeneste, helsesøster og skolefaglig rådgiver.

Man kan aldri forsikre seg mot at enkeltelever mobbes eller at deres rett til et godt psykososialt skolemiljø utfordres. Skolene i Sør-Varanger skal derfor ha en høy beredskap og en lav terskel for å gripe inn når dette skjer. Det skal også være en lav terskel når noen ønsker å melde om en bekymring. Elever og foresatte skal oppleve å bli møtt og hørt på en god måte hvis de finner å måtte melde ifra om at noen ikke har det bra på skolen.

2. Arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Sør-Varanger kommune hadde våren 2016 tilsyn med hvordan man i kommunen og på den enkelte skole arbeider med elevenes utbytte av opplæringen. Tilsynet avdekte til dels store mangler både

---

¹ Sjumilssteget er et felles løft for å iverksette FN's barnekonvensjon i kommunene i Norge. Mer informasjon om sjumilssteget finnes på: <http://www.fylkesmannen.no/Finnmark/Helse-omsorg-og-sosialtjenester/Sjumilssteget/>

ved Bjørnevatn skole, som var objekt for tilsynet, og i skoleeiers oppfølging av hvordan dette gjennomføres på den enkelte skole.

Avvikene fra tilsynet er lukket og alle skolene arbeider dette skoleåret med å få på plass de planer og rutiner som er nødvendig for å sikre at skolen kan vurdere om alle elever får utbytte av den opplæringa som gis ved den enkelte skole. Dette innebærer at skolene må vurdere i hvilken grad hver enkelt elev når kompetansemålene i læreplanen. Videre må skolene vurdere om opplæringen er tilstrekkelig tilpasset for den enkelte elev. Skolene må også vurdere om elever har behov for spesialundervisning, særskilt norskopplæring og/eller tospråklig opplæring. Bjørnevatn skole hadde planer for dette på plass per 1.9.2016. De øvrige skolene skal ha dette på plass i løpet av høsten 2016.

3. Mottaksklasser

Sør-Varanger kommune etablerte mottaksklasse for bosatte flyktninger på barnetrinnet ved Sandnes skole fra skolestart 2016/17. Tiltaket ble etablert både for å etablere spisskompetanse og for å rasjonalisere et kostnadskrevenende tilbud for «sentrumsskolene» i kommunen. Tilsvarende tilbud er ikke etablert for ungdomstrinnet, men dette vil bli vurdert i løpet av inneværende skoleår. Det er både faglig utfordrende og ressurskrevenende å gi tilbud om særskilt norskopplæring og/eller tospråklig opplæring. Skolene i distriktene må uansett gi et slikt tilbud, og det er spesielt utfordrende for en liten skole med få lærere å motta nyankomne elever med behov for særskilt norskopplæring og/eller tospråklig opplæring.

Inneværende skoleår mottar 42 elever særskilt norskopplæring, 27 av disse følger læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Gjennom bosetting av flyktninger og arbeidsinnvandring ankommer elever som har behov for norskopplæringen gjennom hele året. Erfaringene fra de siste årene viser at det er krevende og vanskelig å finne fagkompetanse for å gjennomføre god opplæring når elevene kommer midt i skoleåret.

For å bedre på denne situasjonen ser rådmannen at det vil være fordelaktig å innføre bedre samarbeidsrutiner mellom flyktningtjenesten og skolene. Dette kan bidra til mer forutsigbarhet, slik at skolene så tidlig som mulig vet om det kan oppstå behov for skoletilbud til nyankomne i løpet av skoleåret. I den grad det er mulig, ville det fra et faglig ståsted være ønskelig at man for framtiden forsøker å få til bosetting nær de skolene hvor man i dag har kompetanse og kapasitet til å gi tilbud om særskilt norskopplæring og/eller tospråklig opplæring. Likeledes vil man kunne redusere kostnadene til særskilt norskopplæring totalt hvis man får til en samordning av den samlede norskopplæringen som gis av henholdsvis skolen, kompetansesentret og flyktningtjenesten.

4. Tilpasset opplæring og spesialundervisning

Spesialundervisning er lovpålagt og gis som enkeltvedtak til elever som ikke får oppfylt sin rett til et forsvarlig opplæringstilbud gjennom den ordinære undervisninga. Arbeidet med å redusere ressurser til spesialundervisninga starter i skolen derfor med å vurdere om det ordinære opplæringstilbudet er godt nok. Hvis den enkelte lærer og skole gjennom den daglige opplæringa og ved hjelp av ulike kartlegginger kommer fram til at opplæringa ikke er tilstrekkelig for den enkelte elev, skal man først starte med å vurdere om den ordinære opplæringa kan gjøres bedre gjennom en

individuell tilpasning til eleven. Spesialundervisning vurderes først når tilpasset opplæring ikke viser seg å være tilstrekkelig for å få et forsvarlig tilbud.

Sør-Varanger kommune vil i løpet av inneværende skoleår komme i gang med lokal kompetansebygging innenfor tilpasset opplæring og spesialundervisning. Her vil man i første rekke ha fokus på hvordan man ved den enkelte skole arbeider for å avdekke behov for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Videre vil man arbeide med hvordan man innenfor egen enhet i samarbeid med PPT tilegner seg kompetanse for å løse noen av utfordringene innenfor tilpasset opplæring. I tillegg vil PPT arbeide systemrettet mot den enkelte skole, samtidig som man ved hver skole oppretter spesialpedagogiske team bestående av ansatte fra PPT og skole. På denne måten vil man få til et tett samarbeid mellom PPT og skole for å gjøre opplæringa for den enkelte elev bedre. Siktemålet er at dette skal øke kompetansen hos begge parter og bidra til at både den ordinære tilpassede opplæringa og spesialundervisninga for den enkelte elev blir mer målrettet og presist utformet enn i dag. På sikt håper man at dette skal bidra til bedre kvalitet i opplæringa og at færre elever får behov for spesialundervisning.

5. Kompetanseutvikling

a. Nasjonale kompetansekrav for fagene norsk, matematikk, engelsk og samisk

Det er vedtatt nye nasjonale krav til fagkompetanse for undervisning på barne- og ungdomstrinn. På barnetrinnet er kravet 30 studiepoeng fordypning i faget for å kunne undervise i norsk, matematikk, engelsk og samisk. På ungdomstrinnet er kravet 60 studiepoeng. Høsten 2015 ble det gjennomført kompetansekartlegging i Øst-Finnmark. Resultatet her viser at kommunen har flere lærere som trenger videreutdanning i disse dagene. I september 2015 ble ny strategi for videreutdanning levert av Kunnskapsdepartementet. Denne strekker seg 10 år frem i tid. Sør-Varanger kommune vil imøtekomme disse kravene til kompetanse gjennom videreutdannings-studier etter Finnmarksmodellen. En modell utarbeidet på initiativ av Fylkesmannen i Finnmark, og som gir tilbud om videreutdanning lokalt i Øst-Finnmark. Skoleåret 2016/2017 har Sør-Varanger kommune 15 deltakere på videreutdanning for lærere.

b. Kompetansebygging for skoleledere

Gjennom skoleledernetverket for Øst-Finnmark skal skolelederne våre få utvikle sin kompetanse innen organisasjonsledelse. Dette nettverket er en del av den nasjonale kompetanseutviklingen innen satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» som Sør-Varanger kommune deltar i fra og med våren 2016. I tillegg til dette deltar flere av våre skoleledere på Rektorutdanningen i regi av Utdanningsdirektoratet og NTNU/UIO.

7.2.1.4 Karakterer og plassering – kommunebarometeret

Grunnskolene i Sør-Varanger kommune er rangert på 395. plass i årets kommunebarometer. Dette er en forverring fra foregående år da grunnskolen var rangert på 381. plass. Resultat på nasjonale prøver og grunnskolepoeng er de viktigste måleparameterne i kommunebarometeret sammen med frafall i videregående skole.

20 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste fire år (10 % vekt i sektoren)	39,5	39,7	39,5	2,8	3,0	2,6	283
AVGANGSKARAKTERER: Snitt grunnskolepoeng (10. trinn) siste år (5 %)	39,4	41,3	38,8	3,1	4,3	1,9	354
FRAFALL: Andel elever ikke fullført og bestått videregående innen fem år, snitt siste fire år (20 %)	38	36	35	1,0	1,0	1,0	342
NP 5. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	49,4	48,5	48,2	3,5	3,1	3,0	276
NP 5. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	32	32	31	2,7	3,1	3,3	223
NP 8. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	49,2	49,4	48,7	2,9	3,1	2,7	278
NP 8. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	9	9	10	3,6	4,1	3,2	191
NP 9. TRINN: Gjennomsnitt nasjonale prøver siste fire år (5 %)	49,3	50,2	51,0	2,7	2,8	2,9	230
NP 9. TRINN: Andel elever på laveste mestringsnivå, snitt siste fire år (2,5 %)	4	5	5	5,2	3,8	3,7	152
UTDANNING: Andel lærere m/høyere og pedagogisk utdanning, 1.-10. trinn (12,5 %)	83	85	80	3,1	3,4	2,5	346
TRIVSEL: 7. trinn, snitt siste fem år (5 %)	81	84	85	3,1	3,3	3,1	319
TRIVSEL: 10. trinn, siste fem år (5 %)	79	80	81	3,5	3,4	3,3	301
SPECIALUNDERVISNING: Andel elever med slik undervisning, snitt siste fire år (5 %)	9,4	9,5	10,1	4,1	3,8	3,2	289
LEKSEHJELP: Andel elever 1.-4. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	55	42	57	3,7	3,4	4,8	44
LEKSEHJELP: Andel elever 5.-7. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	0	12	19	4,8	1,9	2,1	236
LEKSEHJELP: Andel elever 8.-10. trinn som har leksehjelp (2,5 %)	0	3	2	2,1	1,4	1,2	182
SFO: Antall elever i SFO per avtalt årsverk (7,5 %)							

Årstallene det henvises til er det året kommunebarometeret er publisert. Kommunebarometeret bygger på rapporterte tall fra foregående år.

Av tabellen framgår følgende; Avgangskarakterene på 10. trinn har vært en del under middels de siste årene, målt mot resten av skole-Norge. På nasjonale prøver presterer eleven i Sør-Varanger omentrent på samme nivå som resten av skole-Norge. Frafallet på videregående skole blant elever fra Sør-Varanger kommune er blant det høyeste i landet og er den indikatoren som trekker mest ned i barometeret. Andelen lærere med godkjent utdanning har gått ned det siste året, og er under middels nivå i forhold til landsgjennomsnittet. Andelen elever som får spesialundervisning har økt litt det siste året, og Sør-Varanger er på et normalnivå målt mot resten av landet.

7.3 PP-Tjenesten

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Utgifter	4 494	4 569	5 001	5 001	5 001	5 001
Inntekter	-263	-54	-54	-54	-54	-54
Totalt	4 232	4 515	4 947	4 947	4 947	4 947

PP-tjenesten er fra 1. august 2016 er organisatorisk plassert innen oppvekst. Tjenesten er budsjettert med 8,0 årsverk hvorav av en leder, 4 fagstillinger, 2 logopedstillinger og en merkantil. Dette er en

styrkning av tjenesten med 0,5 årsverk fra 2016 noe som, i tillegg til lønnsjusteringer, forklarer økte utgifter i budsjettet.

Tjenestens mandat er forankret i opplæringslovens § 5-6, og har som hovedområder:

1. Sakkyndig instans der loven krever det, med hensyn til barns rett til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og spesialundervisning i skolen.
2. Bistå skoler og barnehager i kompetanseutvikling på individ og systemnivå og være en sterk aktør i utvikling av barnehager og skoler som organisasjon.

Tjenesten har som mål å utvikle egen organisasjon ved å rette økt fokus på systemrettet arbeid, og gi barnehager og skoler tilgang til PPT uavhengig av til-meldinger. Tjenestens hovedmålsetting krever nøye vurderinger med hensyn på kapasitet og ressurser, dette sett i forhold til økte krav og forventninger.

Sør-Varanger kommune, og PPT, opplever økt trykk på utredningsbehov med hensyn til skolefaglige vansker som ikke utredes innen spesialisthelsetjenesten eller statlig pedagogisk støttesystemer (Statped). Som en konsekvens av dette, har PPT kompetansehevet seg innen utredning. I tillegg har det vært nødvendig med økt kompetanse innen flerspråklighet og flerkulturalitet, for ved behov å kunne bistå barnehager og skoler i det å kunne gi et godt barnehage,- og skoletilbud. PP- tjenestens kompetansehevingsplan for 2016 -2018 skisserer nye kompetansehevingsbehov i PPT.

Fokusområder i økonomiperioden 2017-2020 vil derfor være:

- Tilegnelse av kompetanse innen atferd og atferdsvansker.
- Økt kompetanse ved kontoret innen mobbing.

7.4 Skoleskyss

Alle elever i grunnskolen som har en skolevei som er lengre enn 2 km for 1.-2. trinn og 4 km for 3.-10. trinn har rett til gratis skoleskyss. I tillegg har elever med funksjonshemming og elever som har særlig vanskelig eller farlig skolevei også krav på gratis skyss. Skoleskyss på bakgrunn av avstand og funksjonshemming behandles av Finnmark fylkeskommune mens skoleskyss på bakgrunn av særlig vanskelig eller farlig skolevei behandles av kommunen selv. Sør-Varanger kommune er økonomisk ansvarlig for skoleskyss tilsvarende ordinær busstakst for alle elever som mottar gratis skoleskyss. Finnmark fylkeskommune dekker kostnader ut over ordinær skysskostnad for elever som har fått innvilget skoleskyss på bakgrunn av avstand eller funksjonshemming, mens kommunen selv må dekke alle kostnader til elever som får innvilget skoleskyss på bakgrunn av særlig farlig eller vanskelig skolevei.

Sør-Varanger kommune har i noen tilfeller definert noen strekninger som «særlig farlig eller vanskelig skolevei», men kommunen mangler en samlet vurdering av «særlig farlig eller vanskelig skolevei» ved den enkelte skole. Dette bør gjøres ved neste oppdatering av trafiksikkerhetsplanen. I trafiksikkerhetsplanen for 2017-18 er det ført opp tiltak som vil trygge skoleveien mellom Prestøya og Kirkenes skole, samt generelle tiltak for å bedre sikkerheten for skoleelevene i Kirkenes sentrum. I

et folkehelseperspektiv og et økonomisk perspektiv er det generelt bedre å sette inn trafiksikkerhetstiltak enn at elevene kjøres med buss innenfor sonen på henholdsvis 2 og 4 km.

7.5 Skolefritidstilbud

Skolefritidstilbud er et frivillig omsorgs-, tilsyns- og fritidstilbud utenom den obligatoriske undervisningstiden til elever i 1.-4. trinn samt til barn med særskilte behov til og med 7. trinn.

Skolefritidstilbudet skal legge til rette for lek, kultur og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i barnas alder, funksjonsnivå og interesser og behov hos barnet og foresatte. Alle barn i skolefritidsordningen skal gis gode utviklingsmuligheter tilpasset deres funksjonsnivå og evner.

I Sør-Varanger kommune tilbys det SFO-plass til barn ved alle barneskoler og oppvekstsentra. For oppvekstsentrene i Bugøynes og Skogfoss gis SFO-tilbudet i sammenheng med barnehagene.

Økonomisk oversikt skolefritidstilbud viser samlet oversikt over inntekter og utgifter til skolefritidstilbudet i kommunen inklusiv tiltak om avvikling av søskenmoderasjon mellom barn i barnehage og SFO.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetaling	5 381	6 473	6 491	6 491	6 491	6 491
Overføringer med krav til motytelse	437	268	450	450	450	450
Sum driftsinntekter	5 818	6 741	6 941	6 941	6 941	6 941
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	8 033	8 970	8 413	8 413	8 413	8 413
Sosiale utgifter	947	1 290	1 126	1 126	1 126	1 126
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	248	526	526	526	526	526
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	7	0	0	0	0	0
Overføringer	47	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	9 282	10 786	10 065	10 065	10 065	10 065
Brutto driftsresultat	3 463	4 045	3 124	3 124	3 124	3 124

Økonomisk oversikt viser de samlede inntekter og utgifter til skolefritidstilbud i kommunen.

Fra 2014 er det innført en egen beregningsmodell for kostander til SFO der det er lagt til grunn bemanningsnorm i henhold til kommunestyrets vedtak. For SFO i Bugøynes, Skogfoss og Jarfjord er det, med bakgrunn i beregningsmodellen, budsjettert med lønnsressurser til planlegging av aktiviteter for barn med SFO-tilbud.

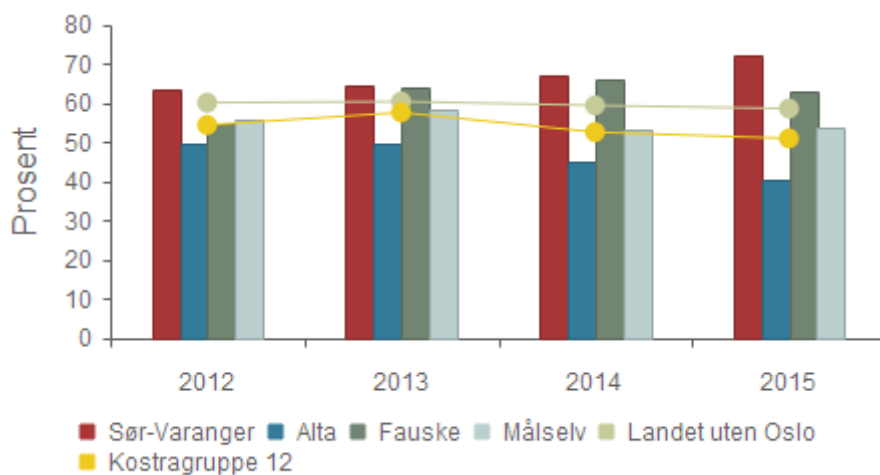
Det er ikke budsjettert med kostnader til SFO i Neiden, da det ikke lenger er barn som mottar tilbudet.

Skolefritidsordningen i juli måned er lokalisert til Kirkenes barneskole for elever på Bjørnevatn, Sandnes, Hesseng og Kirkenes skole. Ved oppvekstsentrene gis tilbudet i samarbeid mellom skole og barnehage slik at det kan tilbys SFO-plass i forbindelse med ferier også ved disse skolene.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
KIRKENES BARNESKOLE	1 205	1 617	1 346	1 346	1 346	1 346
BJØRNEVATN SKOLE	448	99	188	188	188	188
SANDNES SKOLE	645	444	426	426	426	426
PASVIK SKOLE	451	237	241	241	241	241
HESSENG FLERBRUKSSENTER	398	479	472	472	472	472
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	-12	14	92	92	92	92
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	133	252	0	0	0	0
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	228	389	203	203	203	203
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	-45	271	78	78	78	78
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	12	245	78	78	78	78
Totalt	3 463	4 045	3 124	3 124	3 124	3 124

Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	63,3 %	64,5 %	67,1 %	72,0 %
Alta	49,7 %	49,6 %	44,9 %	40,2 %
Fauske	54,8 %	64,1 %	65,9 %	63,1 %
Målselv	55,9 %	58,3 %	53,2 %	53,5 %
Landet uten Oslo	60,0 %	60,3 %	59,3 %	58,5 %
Kostragruppe 12	54,3 %	57,5 %	52,5 %	50,9 %

Skolefritidstilbudet i kommunen er et mye brukt tilbud. I 2015 var det 323 elever som hadde plass i SFO. Dette utgjør 72 % av alle barn i alderen 6-9 år noe som er langt høyere enn sammenligningskommunene og landsgjennomsnittet.

7.6 Kirkenes kompetansesenter

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Andre salgs- og leieinntekter	708	1 020	340	340	340	340
Overføringer med krav til motytelse	4 674	460	210	210	210	210
Sum driftsinntekter	5 382	1 480	550	550	550	550
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	4 306	4 661	3 665	3 665	3 665	3 665
Sosiale utgifter	485	684	594	594	594	594
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1 504	1 517	1 753	1 753	1 753	1 753
Overføringer	338	210	200	200	200	200
Fordelte utgifter	0	-70	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	6 633	7 002	6 212	6 212	6 212	6 212
Brutto driftsresultat	1 251	5 522	5 662	5 662	5 662	5 662

Oversikten viser samlede inntekter og utgifter til Kirkenes kompetansesenter. Fra budsjettåret 2016 er språktilskudd for flykninger budsjettet sammen med øvrige frie inntekter under finansområdet. Det er budsjettet med lavere inntekter fra utleie av lokaler fra 2017 og i planperioden.

Kirkenes kompetansesenter er Sør-Varanger kommunes voksenopplæringscenter og utfører følgende lovpålagte oppgaver:

7.6.1 Norsk for voksne innvandrere

Antall voksne innvandrere som deltar på norskundervisning høsten 2016 er 92 personer, som representerer 19 ulike nasjonaliteter. Av disse har 88 personer rett og plikt til norskopplæring, mens 4 deltakere betaler for sin egen opplæring. De fleste har helårlig tilbud på dagtid (15 t/uke), mens andre deltar på kortere kurs på kveldstid. Deltakere med rett og plikt til norskopplæring, har rett til individuelt tilpassa opplæring i inntil fem år, gratis. Kommunen får et statlig tilskudd for slike deltakere. Tilskuddet utbetales over 3 år.

Det er 16 personer med rett og plikt til norskopplæring på venteliste for oppstart på kurs, disse vil få tilbud om kurs i løpet av høsten 2016, når kompetansesenteret får ledig kapasitet. Antall betalende deltakere er de to siste årene blitt dramatisk redusert i antall. Kompetansesenteret tror dette skyldes en kombinasjon av at det på grunn av kapasitetsmangel de siste 2-3 år har blitt gitt et dårligere tilbud om ettermiddagskurs, og at det ankommer færre arbeidsinnvandrere til kommunen.

Kompetansesenteret har i dag en utfordring med å gi tilbud til arbeidsinnvandrere og andre betalende deltakere som ikke har anledning til å delta på dagtid, eller delta på de omfattende kursene som arrangeres for flykninger og andre med rett og plikt til norskopplæring.

7.6.2 Grunnskole og spesialundervisning for voksne

Kompetansesenteret har 1 grunnskoleklasse for voksne, et endagstilbud med grunnskolefag for voksne med lite eller ingen skolegang og spesialundervisning. Totalt 11 deltakere. En gruppe på 8 deltakere har eksamensrettet grunnskoleopplæring (undervisning 30 t/u), over to år, med planlagt eksamen våren 2018.

7.6.3 Kombinasjonsklasse for ungdom mellom 16 og 20 år

Kompetansesenteret har i samarbeid med flyktingetjenesten og Videregående skole igangsatt et prosjekt der målet er å opprette en kombinasjonsklasse for ungdommer mellom 16 og 20 år med kort botid i Norge, og som trenger ytterligere grunnskoleopplæring for å kunne gjennomføre videregående skole. Dette prosjektet er prosjektfinansiert gjennom IMDi, og målet er å starte opp kombinasjonsklasse høsten 2017. En planlagt videreføring av prosjektet kan bli vanskelig å realisere innenfor de ordinære budsjetttrammene for kompetansesenteret. Tiltaket, er et spleiselag mellom Finnmark fylkeskommune og Sør-Varanger kommune. Tiltaket, som er kostnadsberegnet til 0,7 mill. i 2017, er på grunn av ovennevnte omstillingsbehov tatt ut av budsjettforslaget for.

7.6.4 Realkompetansevurdering

Voksne som har rett til grunnskoleopplæring for voksne, har også rett til realkompetansevurdering dersom de ønsker det. System for kartlegging og gjennomføring er utarbeidet, og skal revideres første kvartal 2017. Dette arbeidet medfører merarbeid for lærere og administrativt ansatte ved Kirkenes kompetansesenter.

7.6.5 Lærerressurs

Kompetansesenteret har 7,5 lærerårsverk. 3 lærere har redusert undervisningsplikt grunnet sentralt regulert senioravtale. Lærer ressursen skal dekke undervisning på alle de lovpålagte områdene, samt faglig administrativt arbeid som teamleder og realkompetansevurdering.

7.6.6 Økt bosetting av flyktninger

Vedtak om tilleggsbosetting av 50 flyktninger i 2015 og 2016 har medføre en betydelig økning i antall voksne deltakere som har behov for omfattende norskopplæring. Erfaringstall viser at flyktninger mottar 1000-1600 timer norsk før de avslutter sin opplæring. Det er også et økende antall deltakere som har behov for grunnskoleopplæring. Kompetansesenteret var i utgangspunktet tilført 1.2 mill. i budsjettet for 2017 for å imøtekomme dette, men tiltaket er tatt ut i budsjettarbeidet.

7.6.7 Samordning av drift – Kompetansesenteret og Flyktingetjenesten

Et annet område hvor det er et betydelig potensiale for innsparing er å se på en samordning av ressursene som går til særskilt norskopplæring i alle skolene og de ressursene flyktingetjenesten også bruker til norskopplæring. Tall for skoleåret 2016/17 viser at vi samlet i grunnskolen bruker nesten 7 årsverk til særskilt norskopplæring. I tillegg tilbyr vi norskopplæring til ungdom over 16 og voksne på Kirkenes kompetansesenter. I tillegg til dette tilbyr også flyktingetjenesten norskopplæring, både i egne lokaler og for ungdom som er bosatt på Svanvik. Her ligger utvilsomt et potensiale for innsparing ved å se noen av disse tilbudene i sammenheng. En samordning av driften i flyktingetjenesten og Kirkenes kompetansesenter, hvor flyktingetjenesten står for

kvalifiseringsprogrammet og kompetansesenteret står for norskopplæringa, vil antakelig ha en positiv effekt både på det tilbudet vi yter og kostnader tilbudene medfører. I tillegg vil man kunne effektivisere og samordne tilbudet til nye bosatte på en bedre måte enn i dag. I dag kreves det et utstrakt samarbeid for å koordinere norstilbudet fra kompetansesentret og introduksjonsarbeidet som gjennomføres av flyktningetjenesten. Det bør derfor vurderes et tettere samarbeid og/eller sammenslåing av disse enhetene. Det kan være vanskelig å forutsi eventuell økonomiske innsparinger eller andre samordningseffekter i 2017, men tiltaket bør utredes.

7.6.8 Vesentlige utgifter og endringer

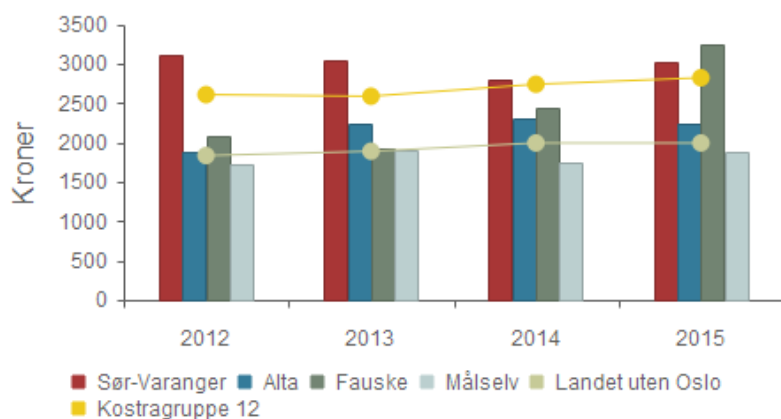
Kirkenes kompetansesenter leier lokaler i sentrum av Kirkenes, og grunnet økning i antall deltakere ble leiearealet utvidet med ca. 200 kvm i 2016. Husleie utgjør ca. 15 % av totale utgifter.

Grunnskole for voksne er en vesentlig utgift som kompetansesenteret ikke har ekstern finansiering for.

7.7 Kulturtilbud

Sør-Varanger kommune har tradisjonelt prioritert kultursektoren høyere enn sammenligningskommunene. Sammenligningstallene inkluderer data hentet fra kommuneregnskapet og regnskapene til kommunale foretak (KF), interkommunale samarbeider og interkommunale selskap (IKS).

Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	3 098	3 038	2 805	3 026
Alta	1 880	2 233	2 296	2 239
Fauske	2 070	1 929	2 427	3 252
Målselv	1 724	1 901	1 736	1 886
Landet uten Oslo	1 831	1 886	1 991	1 991
Kostragruppe 12	2 604	2 584	2 736	2 818

Avdeling	Årsverk	Merknad
Kulturskolen	6,3	
Allmenn kultur	3,43	Inkludert nedbemanning av 1,1 årsverk knyttet til avvikling av KFF
Biblioteket	5,3	

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Brukerbetalinger	933	1 248	1 208	1 208	1 208	1 208
Andre salgs- og leieinntekter	449	390	260	260	260	260
Overføringer med krav til motytelse	2 012	1 398	949	949	949	949
Andre overføringer	241	8	8	8	8	8
Finansinntekter	13		0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	216	245	100	100	100	100
Sum driftsinntekter	3 864	3 289	2 525	2 525	2 525	2 525
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	7 169	8 128	7 262	7 262	7 262	7 262
Sosiale utgifter	689	1 137	963	963	963	963
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	5 925	5 868	5 744	5 744	5 744	5 744
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	2 485	1 652	1 590	1 590	1 590	1 590
Overføringer	3 740	4 527	4 046	4 046	4 046	4 046
Fordelte utgifter	-2		0	0	0	0
Sum avsetninger	450		0	0	0	0
Sum driftsutgifter	20 456	21 311	19 605	19 605	19 605	19 605
Total	16 592	18 022	17 079	17 079	17 079	17 079

Virksomhet/avdeling	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Allmenn kultur	5 098	5 801	4 776	4 776	4 776	4 776
Kulturskolen	3 897	4 193	4 284	4 284	4 284	4 284
Sør -Varanger museum	2 824	2 882	2 882	2 882	2 882	2 882
Sør-Varanger bibliotek	4 772	5 146	5 137	5 137	5 137	5 137
Totalt	16 592	18 022	17 079	17 079	17 079	17 079

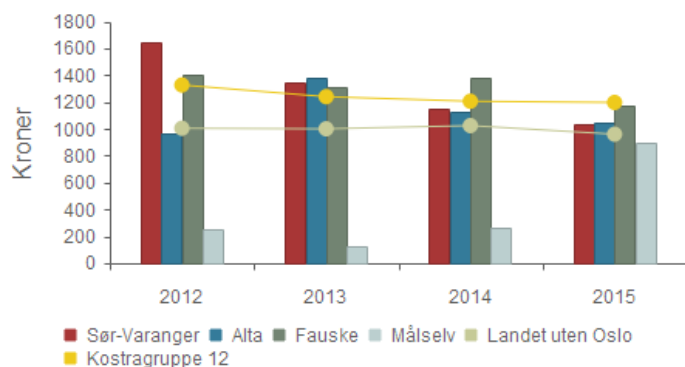
7.7.1 Kultur og fritid

Enheten kultur og fritid består av Allmenn kultur og Sør-Varanger Bibliotek. Enheten har 9,83 årsverk fordelt med 4,53 på allmenn kultur og 5,3 årsverk på biblioteket.

Allmenn kultur

Allmenn kultur omfatter ungdomskultursenteret Basen, ungdomsklubben på Bugøynes, kulturtiltak for funksjonshemmede, teaterarrangement, saksbehandling og konsulenttjenester innenfor idrett og kultur, deriblant spillemiddelordningen. I tillegg budsjetteres tilskudd og husleie til kino.

Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år

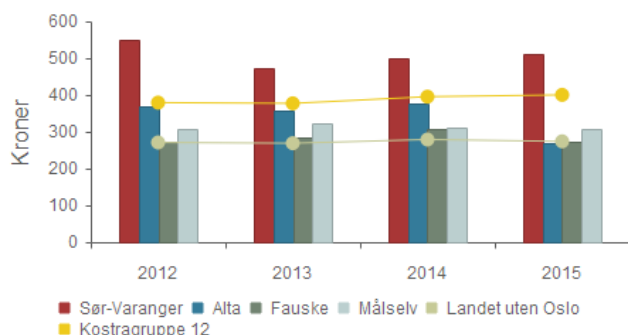
	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 647	1 348	1 154	1 039
Alta	966	1 383	1 123	1 052
Fauske	1 401	1 311	1 383	1 170
Målselv	249	126	259	893
Landet uten Oslo	1 004	1 000	1 024	960
Kostragruppe 12	1 326	1 239	1 205	1 196

Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud til barn og unge i kommunen per innbygger i målgruppen, er gradvis redusert de siste fire årene. Kommunen bruker omtrent like mye som sammenligningskommunene til formålet.

Sør-Varanger Bibliotek

Sør-Varanger Bibliotek har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Tilbud til barn og voksne skal vektlegge kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Både bibliotek og allmenn kultur har høye leiekostnader. Bibliotekets leieavtale utgjør kr 1.810.000 på årsbasis. Ved allmenn kultur er det innarbeidet kr 1.618.000 til leie av lokaler til kino og Basen. Det forventes ikke økning i husleie i 2017 utover indeksreguleringer.

Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	548	473	497	508
Alta	369	357	377	268
Fauske	273	283	306	272
Målselv	306	323	310	308
Landet uten Oslo	270	268	278	273
Kostragruppe 12	378	376	394	399

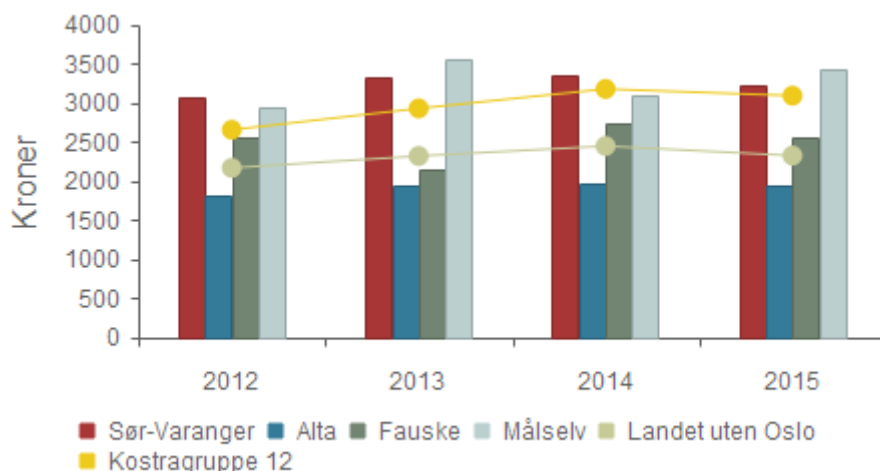
Sør-Varanger kommune bruker 0,8 % av kommunens netto driftsutgifter til bibliotek. Dette er kr 508 per innbygger og med det prioriterer kommunen høyest av alle dem en her sammenligner seg med.

Midler til 17. mai og samefolkets dag er budsjettetert på allmenn kultur. Tilskudd til kultur og idrett er tilbakeført til utvalg for levekårs disposisjon og forklarer noe av reduksjon i netto budsjettrammen til allmenn kultur.

Rådmannen foreslår å avvikle kulturtiltak for funksjonshemmede. Tiltaket omfatter nedbemanning av 1,1 årsverk.

7.7.2 Kulturskolen

Sør-Varanger kulturskole er i samme bygg som Kirkenes barneskole og Kirkenes ungdomsskole. Skolen er underlagt rektor/enhetsleder ved Kirkenes barneskole. Skolen har som mål å gi et variabelt og godt kulturskole tilbud til alle elevene i Sør-Varanger kommune. Skolebygget innbyr til alle typer aktiviteter fra dans til bandspilling, øving i grupperom og opptredener i skolens amfier.

Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	3 062	3 325	3 357	3 226
Alta	1 814	1 947	1 974	1 953
Fauske	2 568	2 156	2 732	2 550
Målselv	2 949	3 543	3 105	3 420
Landet uten Oslo	2 165	2 317	2 444	2 322
Kostragruppe 12	2 651	2 924	3 172	3 086

Som oversikten viser bruker Sør-Varanger kommune mer enn sammenligningskommunene, med unntak av Målselv kommune, per innbygger 6-15 år til musikk- og kulturskoler. Ser man på brutto driftsutgifter per bruker endrer imidlertid bildet seg, og kommunen fremkommer med lavest utgifter per bruker av alle man sammenligner seg med.

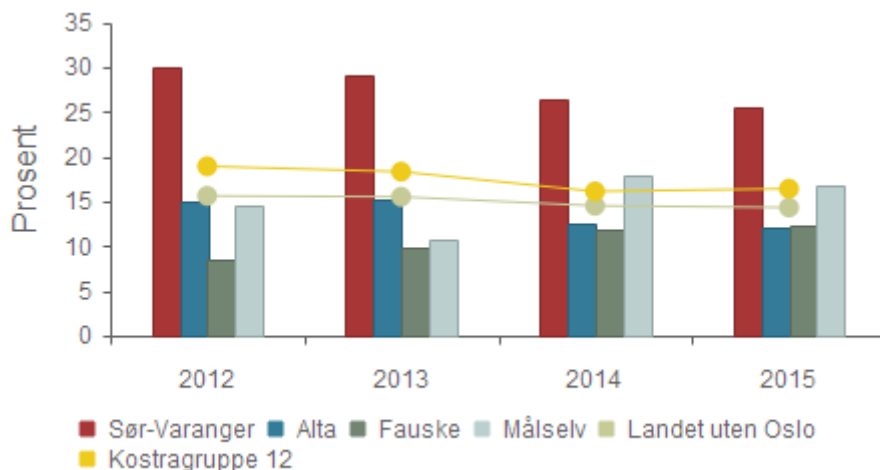
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	9 976	10 480	12 291	11 314
Alta	14 607	15 206	15 107	17 027
Fauske	28 560	18 509	20 693	18 554
Målselv	23 139	30 459	18 675	20 166
Landet uten Oslo	15 642	16 194	17 485	17 747
Kostragruppe 12	15 010	16 276	18 818	18 714

Kulturskolen har ca. 315 elever og 6,85 årsverk knyttet til undervisning med et godt kvalifisert personell.

Andel elever i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år

Av alle barn i målgruppen i Sør-Varanger er det 25,5 % som benytter seg av kulturskoletilbudet. Dette er en liten nedgang fra året før, men kommunen har fortsatt en høyere andel innbyggere i målgruppen som benytter seg av tilbudet enn sammenligningskommunene.

For å kunne gi et variabelt og godt tilbud kjøper også skolen tjenester fra private for å kunne gi teaterundervisning og drive Kirkenes skolekorps. Kjøp av tjenester fra private koster en del, men kulturskolen har hatt et ønske om å kunne fortsette å gi et variert og bredt kulturskoletilbud til elevene i Sør-Varanger kommune. Det er også viktig å kunne støtte opp om de lokale krefter som allerede finnes i kommunen.

Samisk kulturfag – kulturskolen er her et lokalt ressurscenter som ønsker å jobbe tverrsektorielt. Tilbudet er av stor betydning for mange siden kommunen ikke er under samisk forvaltningsområde og dermed ikke har institusjoner som språksenter etc. Kulturskolen er fortsatt avhengig av å innhente kompetanse utenfra for å fortsette denne virksomheten. Denne prosessen står nå midt i et være – ikke være pga uforutsigbart driftsbudsjett.

Kulturskolen ønsker også å kunne sette opp større og mindre forestillinger og prosjekter. Vi er i planleggingsfasen der.

7.8 Barnehage

Sør-Varanger har 14 barnehager, 11 kommunale og 3 private. 3 av de kommunale barnehagene er organisert under oppvekstsentra/-områder, mens de resterende 8 barnehagene blir ledet av enhetsleder for barnehager.

Det er ikke drift i Skogfoss barnehage og Småaksen barnehage i Neiden da det ikke er søkere til barnehageplass ved disse barnehagene. I tillegg er en avdeling ved Einerveien barnehage stengt på grunn av lavt søkertall.

Til sammen har 501 barn plass i barnehagene, 59 i private barnehager og 442 i kommunale barnehager. Det er 208 barn under 3 år og 293 barn over 3 år som har barnehageplass i kommunen.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	12 080	13 095	12 359	11 879	11 879	11 879
Overføringer med krav til motytelse	7 603	4 566	4 212	3 993	3 993	3 993
Bruk av bundne fond	26	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	19 709	17 661	16 571	15 872	15 872	15 872
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	54 487	56 140	52 472	50 434	50 434	50 434
Sosiale utgifter	5 145	7 535	5 567	5 365	5 365	5 365
Kjøp av varer og tj. som inngår i tj.produksjon	3 367	3 175	2 941	2 840	2 840	2 840
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	6 855	8 630	9 655	9 655	9 655	9 655
Overføringer	647	58	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	61	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	70 562	75 537	70 635	68 293	68 293	68 293
Sum barnehager	50 853	57 876	54 064	52 421	52 421	52 421

Det er budsjettet med lønnskostnader i henhold til vedtatt bemanningsnorm i barnehagene, samt driftsutgifter med en fast sats per plass. I tillegg har barnehagene i distriktene budsjetterte midler til å dekke reiseutgifter til møteaktivitet. Foreldrebetalte kostpenger til dekking av måltid i barnehagen kommer i tillegg til ordinære driftskostnader.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
ADMINISTRASJON BARNEHAGER	7 268	9 558	11 087	11 087	11 087	11 087
STYRKET TILBUD TIL FØRSKOLEBARN	947	1 638	1 859	1 859	1 859	1 859
KIRKENES BARNEHAGE	4 519	5 197	4 749	4 749	4 749	4 749
EINERVEIEN BARNEHAGE	3 713	4 282	1 643	0	0	0
HESSING BARNEHAGE	4 528	5 030	4 631	4 631	4 631	4 631
SANDNES BARNEHAGE	3 576	4 201	3 873	3 873	3 873	3 873
PRESTØYA BARNEHAGE	5 112	5 207	4 934	4 934	4 934	4 934
RALLAREN BARNEHAGE	4 988	5 428	4 911	4 911	4 911	4 911
PASVIK BARNEHAGE	2 869	2 946	2 596	2 596	2 596	2 596
KNAUSEN BARNEHAGE	3 686	4 209	3 971	3 971	3 971	3 971
SKYTTERHUSFJELLET BARNEHAGE	6 889	7 315	7 280	7 280	7 280	7 280
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	971	1 113	1 267	1 267	1 267	1 267
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	0	0	0	0	0	0
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	1 054	1 146	1 263	1 263	1 263	1 263
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	967	1 192	0	0	0	0
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	0	0	0	0	0	0
Totalt	50 853	57 876	54 064	52 421	52 421	52 421

Sør-Varanger kommune er forpliktet til å yte tilskudd til ordinær drift til alle godkjente private barnehager i kommunen. I 2017 er det budsjettert med 8,6 mill. kroner i overføring til private barnehager, dette er på samme nivå som for 2016.

Med bakgrunn i en reduksjon i antall barn i barnehagene er det innarbeidet en endring i barnehagestrukturen med nedleggelse av Einerveien barnehage fra høsten 2017. I tillegg er det ikke budsjettert med barnehage i Neiden og Skogfoss, da det ikke er søkere til disse barnehagene.

Sør-Varanger kommune innfrir retten til barnehageplass. Fra 2016 er retten til barnehageplass utvidet og den forplikter kommunen å tilby plass til alle som blir 1 år før 1. november i søkeråret. Barn som fyller ett år i september eller oktober det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra den måneden barnet fyller ett år. Alle søkere som har behov for barnehageplass til og med januar 2017 har fått tilbud.

I samsvar med vedtekter for Sør-Varanger kommunale barnehager § 6.2 tildeles ledige plasser fortløpende etter hovedopptaket, det vil si at søkere utenfor retten får tilbud når det er ledig plass. Etter hovedopptaket i 2016 fikk 46 barn tilbud om barnehageplass

Per i dag er det 76,5 ledige plasser i barnehagene i Sør-Varanger.

	Antall ledige
Bugøynes barnehage	16,5
Skogfoss barnehage	18
Jakobsnes barnehage	5
Einerveien barnehage	20
Sandnes barnehage	9
Skytterhusfjellet barnehage	8
Totalt ledige plasser	76,5

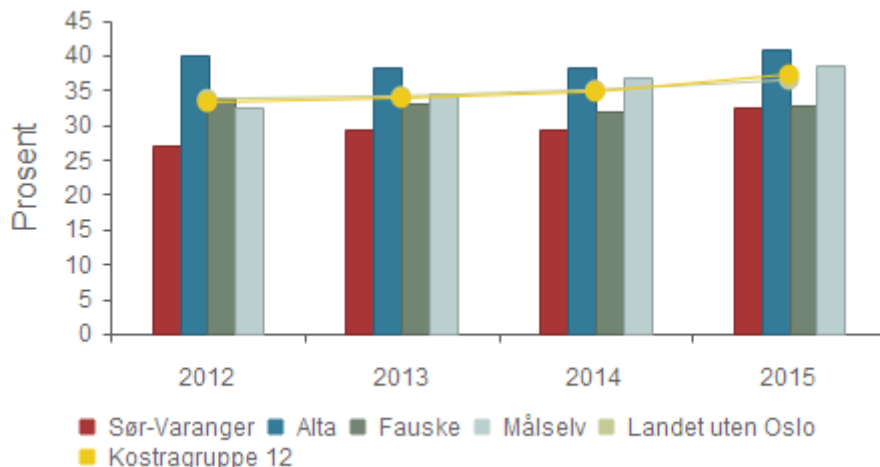
Barnehagene har gjort store strukturendringer og grep siden 2013. 6 avdelinger, fordekt på 4 barnehager, er lagt ned samtidig som det er bygd 6 nye avdelinger i Skytterhusfjellet barnehage.

Den faglige vurdering var å legge ned 1 og 2 avdelingers barnehager i Kirkenes sonen, og satse på 6 avdelinger barnehage ved nybygg på Skytterhusfjellet. Større barnehager gir større mulighet til å sikre stabile og kvalitetsmessige fagmiljø.

Barnehagene har en viktig rolle i samfunnet og et stort medansvar for at barn får en trygg og god oppvekst. Slik det fremkommer i Lov om barnehager og i rammeplanen er barnehagens samfunnsmandat å være både en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre.

7.8.1 Bemanning, kompetanse og rekruttering:

Kommunestyret har vedtatt en grunnbemanningen i barnehagene med styrer, 1 pedagogisk leder, 1 barnehagelærer og 1 barne- og ungdomsarbeider per 18 plasser. Det er langt igjen før vedtaket er innfridd, men kommunen er på god vei. Vedtatte bemanningsnorm er et viktig rekrutteringstiltak gjennom å synliggjøre kommunens satsing på kompetanse, voksentetthet og kvalitet.

Andel ansatte med barnehagelærerutdanning

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	27,1 %	29,2 %	29,2 %	32,5 %
Alta	40,1 %	38,2 %	38,3 %	40,7 %
Fauske	34,0 %	33,1 %	31,9 %	32,9 %
Målselv	32,4 %	34,5 %	36,8 %	38,5 %
Landet uten Oslo	33,7 %	34,1 %	35,0 %	36,4 %
Kostragruppe 12	33,2 %	33,8 %	34,7 %	37,2 %

Kommunen har felles kompetanseutviklingsplan for alle barnehagene i Sør-Varanger. I tillegg inviteres andre aktuelle med til tverrfaglige temaer.

7.8.2 Sykefraværsoppfølging – nærværarbeid

Mange barnehager har slitt med høyt sykefravær over mange år. Fraværet er en stor belastning for tjenesten som skal ytes, for ansatte som alltid er på jobb, og det er en belastning for de som står for fraværet.

Barnehagene har vært med i et prosjekt med NAV arbeidslivssenter og kommunens HMS rådgiver siden 2013. Alle ansatte har deltatt på informasjonsmøte der lov og regelverk er gjennomgått. De har vært med å kartlegge egen arbeidsplass, hvilke utfordringer de har i sin barnehage og hva som skal til for å sikre et godt arbeidsmiljø og forebygge sykefravær. Både ledelse og ansatte har fokus på nærværarbeid. Ansatte blir mer bevisst på å ta ansvar for eget bidrag og refleksjon over egen rolle i barnehagehverdagen.

7.8.3 Samisk språk og kultur

I henhold til Lov om barnehager § 8, 4. avsnitt, kommunens ansvar vedrørende samiske barn: *"kommunen skal legge forholdene til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur"*.

I henhold til vedtektene for Sør-Varanger kommunale barnehager har Sandnes barnehage en avdeling som bygger på samisk språk og kultur. Det er et mål at Sandnes barnehage skal bli en tospråklig samisk/norsk barnehage, med en samisk avdeling der hele personalgruppen på samisk avdeling skal være samisktalende.

Sandnes barnehage arbeider målrettet med samisk innhold, språk og kultur i hverdagen. Som grunnlag brukes samisk årshjul for å sikre en rød tråd i det samiske innholdet i hverdagen.

Utfordringen er å rekruttere samiskspråklig personell på den samiske avdelingen ved Sandnes barnehage. Her tilbyr kommunen lønnstillegg på kr 25.000 pr år som rekrutteringstiltak til samisk språklig personell.

For å fremme samisk språk og kultur i alle barnehagene er det viktig bl.a. å tilby nybegynnerkurs og oppfølgingskurs i samisk.

7.8.4 Arbeid med flerspråklige (minoritetsspråklige) barn i Sør-Varanger:

Sør-Varanger kommune er en flerkulturell kommune som vektlegger at morsmål er viktig for opplevelsen av den enkeltes barns identitet. Et godt utviklet morsmål ansees å være en grunnleggende forutsetning for den videre språkutviklingen, både knyttet til barns utvikling av skriftspråk og leseforståelse. Arbeid med flerspråklige barn i barnehagen skal derfor rettes mot at barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse.

7.8.5 Makspris – foreldrebetaling i barnehager

Foreldre skal ikke betale mer enn nasjonal makspris for en barnehageplass. Maksprisen for 2017 er budsjettet med kr 2.730 per måned, og totalt kr 30.030 per år. Maksprisen gjelder alle typer barnehager, uavhengig om de er offentlige eller private. Grensen blir fastsatt av Stortinget. Kommunen kan tilby foreldrene en lavere pris enn maksprisen.

Barnehagene kan kreve betaling for kost (matpenger) i tillegg til maksprisen. I Sør-Varanger kommune er kostpengene kr 200 pr. måned.

Moderasjonsordninger – betaling for barnehageplass

30 % søskenmoderasjon for 2. barn

50 % søskenmoderasjon for 3 barn

I tillegg er det to moderasjonsordninger for familier eller husholdninger med lav inntekt.

Nasjonal ordning for reduksjon i foreldrebetalingen fra 1. mai 2015

Fra 1. mai 2015 skal ingen husholdninger betale mer enn 6 pst. av inntekten sin for en barnehageplass. Foreldrebetalingen er også begrenset av maksimalprisen. Den nasjonale prisreguleringen av foreldrebetalingen er en minimumsordning. Kommunene står fritt til å tilby familier en lavere foreldrebetaling enn 6 pst. av inntekten, og/eller sette maksimalprisen lavere.

Gratis kjernetid for 3, 4 og 5 åringer fra 1. august 2016

Fra 1. august 2016 har alle 3-, 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke. Fra 1. august 2016 er denne inntektsgrensen satt til kr 417.000. Inntektsgrensen skal vedtas av Stortinget i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet, på lik linje som maksimalprisen.

Det er kommunen som barnehagemyndighet som har ansvar for disse ordningene, men endringene i forskriften omfatter både kommunale og ikke-kommunale barnehager.

For 2016 er det ca. 30 barn som får reduksjon i foreldrebetalingen / gratis kjernetid.

7.8.6 Tilskudd til private barnehager

Fra og med 1. januar 2015 skal kommunen beregne tilskuddet til private barnehager ut fra kommunens to år gamle regnskap. Dette ble videreført i den nye finansieringsordningen, som trådte i kraft 1. januar 2016. Det betyr at det er kommunens utgifter i egne kommunale barnehager to år før tilskuddsåret som er beregningsgrunnlaget for driftstilskuddet til de private barnehagene.

Kommunen skal vanligvis fatte vedtak om satser til barnehager innen 31. oktober i året før tilskudds året.

Sør-Varanger kommune har mottatt søknad om tilleggstilskudd fra Villaveien Naturbarnehage for nødvendig vedlikehold på kr 620.000. Med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon har rådmannen ikke innarbeidet dette i budsjettet for 2017.

7.8.7 utfordringer for barnehagene:

- Beholde og rekruttere kvalifisert personell
- Sykefraværsoppfølging / nærværarbeid.
- Kompetanseutvikling
- Vedlikehold og investering av bygninger, uteareal, utstyr og inventar
- Ressurser til å imøtekomme et økende antall flerspråklige barn i barnehager

7.8.8 Karakterer og plassering - kommunebarometeret

Barnehage

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
BEMANNING (KB): Oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager (20 % vekt i sektoren)	11 274	11 321	10 621	2,6	2,4	3,2	179
FAGUTDANNING (KB): Andel styrere og ledere med godkjent utdanning (20 %)	78	80	82	3,4	3,2	3,2	358
FAGUTDANNING (KB): Andel ansatte i kommunale barnehager med relevant utdanning (20 %)	37	34	41	3,6	2,7	3,1	222
AREAL (KB): Leke- og oppholdsareal per barn (10 %)	7,6	7,9	8,0	3,3	3,3	3,2	95
KJØNN: Andel ansatte som er menn (10 %)	9	9	4	4,5	4,2	1,7	273
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, siste år (15 %)	91	88	100	5,2	4,8	6,0	1
MINORITETSSPRÅKLIGE: Andel av minoritetsspråklige barn som går i barnehage, snitt siste fire år (5 %)	87	87	90	3,7	4,1	4,5	59

Årstallene det henvises til er det året kommunebarometeret er publisert. Kommunebarometeret bygger på rapporterte tall fra foregående år.

I årets kommunebarometer havner Sør-Varanger kommune på 191. plass i rangering av barnehagesektoren. Dette er en forbedring fra 2015 der kommunen endte på en 265. plass.

Den faktoren som trekker ned plasseringen er andel ansatte med relevant utdanning. På landsbasis har 93 % av styrere og ledere godkjent barnehagelærerutdanning mot 91 % året før, mens andel øvrige ansatte med barnehagelærerutdanning eller annenpedagogisk utdanning har økt fra 39 % til 43 %. For Sør-Varanger kommune viser tallene at 90 % av styrere og pedagogiske ledere har relevant utdanning mens tallet for øvrige ansatte var 41 %.

De faktorene som trekker opp for Sør-Varanger kommune er areal og andelen minoritetsspråklige barn i barnehagene. I følge tallene har alle minoritetsspråklige barn i kommunen barnehageplass.

7.9 Barneverntjenesten

Avdeling	Årsverk	Merknad
Barneverntjenesten	10,5	

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Overføringer med krav til motytelse	1 358	925	495	495	495	495
Andre statlige overføringer	2 860	2 780	2 450	2 450	2 450	2 450
Bruk av bundne fond	2 650	657	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	6 868	4 362	2 945	2 945	2 945	2 945
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	13 507	13 316	12 748	12 748	12 748	12 748

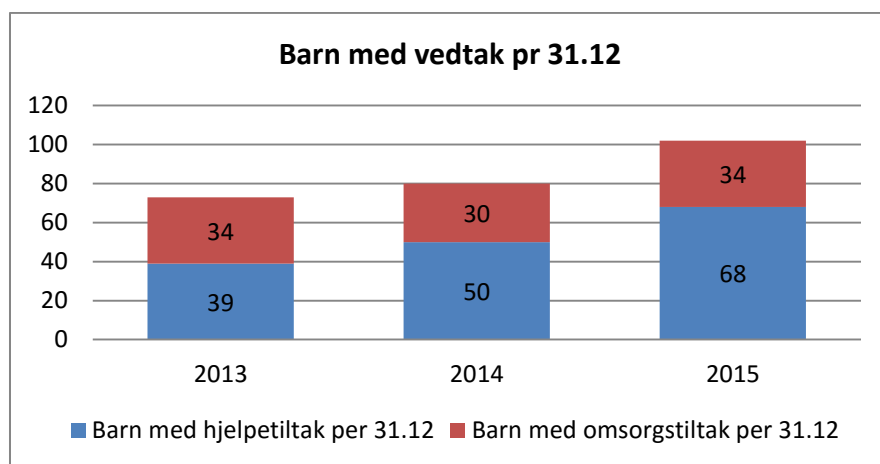
Sosiale utgifter	631	878	751	751	751	751
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	2 118	2 276	2 076	2 076	2 076	2 076
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	5 572	5 693	4 293	4 293	4 293	4 293
Overføringer	2 860	1 645	2 545	2 545	2 545	2 545
Sum driftsutgifter	24 688	23 808	22 413	22 413	22 413	22 413
Total	17 820	19 446	19 468	19 468	19 468	19 468

Barneverntjenesten er organisert som egen avdeling innen Barne- og Familieenheten. Tjenesten har 12 ansatte fordelt på 7 saksbehandlerstillinger, 1,5 stillinger som familieveiledere, en merkantil og en lederstilling. Tjenesten har i 2016 i tillegg hatt en midlertidig konsulentstilling finansiert med øremerkede fondsmidler, denne stillingen er tatt ut av budsjett for 2017.

Regjeringen tar sikte på å videreføre det øremerkede tilskuddet til stillinger i kommunalt barnevern i 2017. Fylkesmannen disponerer midlene, og disse videreformidles til kommunene etter søknad og på bakgrunn av behov. Sør-Varanger kommune har mottatt finansiering til 3,5 årsverk over flere år, dette er videreført og innarbeidet, av rådmannen, i økonomiplanperioden.

Barnevernet i Norge er i endring. Ny lovgiving og ny organisering gir større ansvar og nye utfordringer for kommunene. Det er varslet utfasing av statlige oppgaver noe som vil kreve sammenfallende og koordinert innfasing for kommunene. Rådmannen ser utfordringene dette vil medføre for kommunesektoren både med hensyn på økonomi, bemanning og kompetanse i barnevernet.

I 2016 hadde tjenesten et økende antall barn hjelpetiltak i hjemmet, noe som medførte økte kostnader. Barnevernfaglig og i et samfunnsperspektiv/ forebyggingsperspektiv er dette en ønsket utvikling. Det vil kunne medføre reduksjon i antall barn under omsorg på lang sikt.

Ved utgangen av 2015 hadde 102 barn og unge vedtak om tiltak fra barneverntjenesten, dette er en økning med 22 barn fra året før. Både antall barn under omsorg og antall barn med hjelpetiltak i hjemmet øker, men det er barn med hjelpetiltak som øker mest.

Ved inngangen til 4. kvartal 2016 hadde Sør-Varanger kommune 34 barn under omsorg. 83 barn mottar hjelpetiltak, dette er tiltak i hjemmet eller frivillig plassering utenfor hjemmet. På samme tidspunkt i fjor mottok 60 barn hjelpetiltak.

Fristoversittelser i saksbehandling av melding og undersøkelser etter barnevernlovens §§ 4-2 og 4-3 medførte at barneverntjenesten fikk tilsyn fra fylkesmannen siste kvartal 2014. Barneverntjenesten har i løpet av 2016 hatt fremgang med å lukke avvikene, tilsynet er ikke avsluttet og tjenesten må videreføre dette arbeidet i 2017.

Det knyttes alltid en viss usikkerhet til tjenestens forslag til budsjett for kommende år, begrunnet i at antall saker og sakers kompleksitet kan endre seg fra budsjettet blir utarbeidet til det iverksettes. Beregnet regnskap for 2016 vil kunne være en god pekepinn for budsjett 2017.

Barneverntjenesten fikk etter 2.kvartal 2016 styrket sitt budsjett med 1,0 mill. kroner. Tjenestens nettobudsjett for 2017 er videreført på samme nivå som for regulert budsjett for 2016.

7.9.1 Karakterer og plassering - kommunebarometeret

Barnevern i Sør-Varanger rangeres på 361. plass i årets kommunebarometer. Dette er en forbedring fra foregående år da kommunen ble rangert som nummer 404.

Barnevern

10 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
ÅRSVERK: Stillinger med fagutdanning, per 1.000 barn 0-17 år (20 % vekt i sektoren)	3,6	4,5	4,9	2,4	2,8	3,1	141
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser m behandlingstid under 3 mnd (20 %)	50	44	63	2,3	1,5	2,9	351
SAKSBEHANDLINGSTID: Andel undersøkelser med behandlingstid under 3 mnd, snitt siste fire år (15 %)	59	50	54	2,5	1,2	1,4	372
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan (5 %)	74	68	79	3,7	3,0	3,7	289
PLAN: Andel barn med utarbeidet plan, snitt siste fire år (5 %)	70	70	72	3,5	3,0	3,0	307
PLAN: Andel barn under omsorg som har omsorgsplan (10 %)	82	73	85	4,1	2,8	3,8	244
TILTAK I HJEMMET: Andel saker med tiltak i hjemmet (10 %)	48	55	57	2,3	3,2	3,4	227
TIDLIG INNSATS: Netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste (5 %)	6 304	4 661	5 401	1,8	1,0	1,0	405
SAKSBEHANDLING: Avsluttede undersøkelser, per årsverk knyttet til saksbehandling og adm. (5 %)	14	13	18	4,0	4,1	5,7	28
BRUKERPERSPEKTIV: Brukerundersøkelser siste fire år (5 %)	0	0	1	1,0	1,0	2,7	92

Årstallene det henvises til er det året kommunebarometeret er publisert. Kommunebarometeret bygger på rapporterte tall fra foregående år.

Bemanningen av fagpersonell i barnevernet i Sør-Varanger er middels. Bemanningen er blitt litt bedre det siste året.

Kommunen får god karakter knyttet til avsluttede undersøkelser per årsverk. De øvrige karakterene i kommunebarometeret er rundt middels eller lavere, men samtidig er de fleste karakterene forbedret

fra foregående år. Kommunen har en bedre plassering enn året før på alle områdene som barometeret måler.

Statistikken for saksbehandlingstid er noe forbedret det siste året, men kommunen har over tid en dårlig statistikk på dette. Fristbrudd vektet tungt i kommunebarometeret. Kommunen får dårligste karakter på tidlig innsats, målt i netto utgifter til forebygging, helsestasjon og skolehelsetjeneste.

7.10 Kommunehelsetjenesten

Kommunehelsetjenestene omfatter avdelingene Frivillig Sentralen, felles administrasjon helsetjenestene, helsestasjon, fysioterapitjenesten, ergoterapitjenesten og diagnose/behandling og legevakt.

Avdeling	Årsverk	Merknad
Frivillig Sentralen	1,0	
Felles administrasjon	2,0	
Helsestasjon	8,5	Inkludert 1 innvandrersykepleier
Fysioterapitjenesten	4,0	Inkludert 1 turnusfysioterapeut
Ergoterapitjenesten	2,5	
Diagnose/behandling	5,0	2 turnusleger, 3,0 årsverk fordelt på fastlegene til kommunale oppg.

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetaling	273	330	330	330	330	330
Andre salgs- og leieinntekter	600	386	426	426	426	426
Overføringer med krav til motytelse	3 559	3 457	2 403	2 403	2 403	2 403
Andre statlige overføringer	432	310	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	592	162	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	5 457	4 645	3 159	3 159	3 159	3 159
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	13 625	16 169	15 675	16 109	16 109	16 109
Sosiale utgifter	1 019	1 999	1 896	1 962	1 962	1 962
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1 522	1 672	1 651	1 651	1 651	1 651
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	9 935	9 338	11 346	11 466	11 466	11 466
Overføringer	371	554	517	517	517	517
Fordelte utgifter	-270		-178	-178	-178	-178
Avsatt til bundne fond	645		0	0	0	0
Sum driftsutgifter	26 847	29 732	30 907	31 527	31 527	31 527
Total	21 390	25 087	27 748	28 368	28 368	28 368

Virksomhet/avdeling	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
3001 Frivillig Sentralen	297	363	682	682	682	682
3200 Felles administrasjon helsetjenesten	1 417	1 402	1 666	1 666	1 666	1 666
3202 Helsestasjon	3 176	4 722	4 642	5 142	5 142	5 142
3203 Fysioterapitjenesten	3 657	4 263	4 256	4 256	4 256	4 256
3204 Ergoterapitjenesten	1 289	1 457	1 505	1 505	1 505	1 505
3206 Diagnose/behandling	11 554	12 879	14 997	15 117	15 117	15 117
Totalt	21 390	25 087	27 748	28 368	28 368	28 368

7.10.1 Frivillig Sentralen

Frivillig Sentralen er en møteplass, koordinator og kontaktpunkt for andre frivillige. Sentralen samarbeider med lag og foreninger og andre kommunale virksomheter. Sentralen driver blant annet aktiviteter som eldre-kafé, språkhjelp, «vaktmestertjeneste», transport, internasjonalt arbeid, utstyrssentral, grenseboerklubb og diverse arrangement. Det er knyttet 1,0 årsverk til sentralen.

Kommunen har tom 2016 mottatt øremerket statsstøtte til del-finansiering av driftsutgiftene ved Frivillig Sentralen. Stortinget har sluttet seg til regjeringens forslag om å overføre ansvaret for tilskudd til frivilligsentralene til kommunene fra 1.januar 2017. Fra 2017 legges det opp til at tilskuddet til frivilligsentralene innlemmes i rammeoverføringen fra staten.

7.10.2 Felles administrasjon kommunehelsetjenestene

Herunder budsjetteres fellesutgifter for de kommunale tjenestene ved helsesenteret. Videre lønnskostnadene til enhetsleder for Barne- og familieenheten og konsulent for de kommunale tjenestene ved helsesenteret. I tillegg kr 150.000 knyttet til Partnerskap for folkehelse.

Det er innarbeidet bortfall av eksterne tilskuddsmidler, samtidig tilsvarende reduksjon i utgifter knyttet til prosjekt.

7.10.3 Helsestasjon

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste er et lovpålagt lavterskeltilbud til alle barn, unge og deres foresatte, samt gravide. Helsestasjonen har 6 årsverk helsesøstre, 1 innvandrersykepleier, 1 jordmor og 0,5 merkantil.

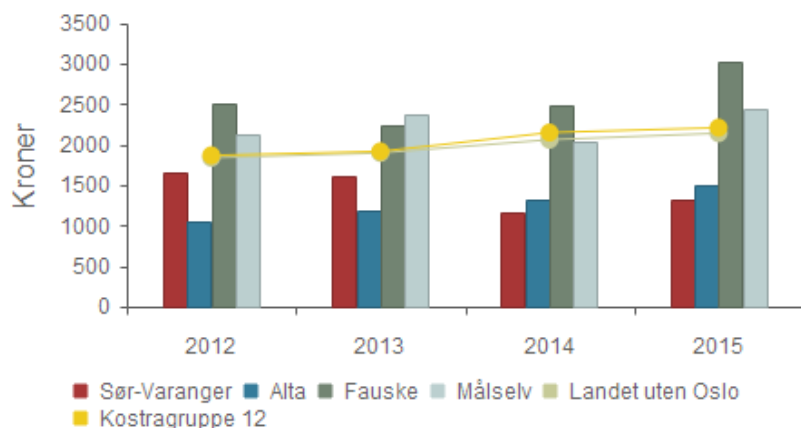
Tjenesten har en sentral rolle i kommunens folkehelsearbeid og arbeider helsefremmede og forebyggende, både med psykisk og fysisk helse og sosiale forhold. Arbeidet innebærer veiledning, helseundersøkelser, vaksinerings, oppfølging og henvisning videre ved behov.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal være en lett tilgjengelig og gratis tjeneste, med fokus på helsefremming, forebygging og tidlig intervensjon. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal jobbe på individ-, gruppe-, og systemnivå. Tjenesten er tverrfaglig og har et friskfokus som fremmer ressurser og sterke sider hos barn, unge og foreldre. Sør-Varanger kommune har gjennom flerfaglighet et stort potensiale i å identifisere skjevutvikling og utsatthet hos gravide, barn og unge.

Det er innarbeidet tiltak om vakant helsesøsterstilling i 2017 og tilbud om gratis vaksinerings til all russ.

Netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste. pr. innb 0-20

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 666	1 612	1 172	1 322
Alta	1 056	1 185	1 318	1 493
Fauske	2 510	2 240	2 474	3 010
Målselv	2 119	2 378	2 046	2 446
Landet uten Oslo	1 834	1 894	2 057	2 137
Kostragruppe 12	1 864	1 913	2 145	2 205

Diagrammet over viser at Sør-Varanger kommune i 2015 hadde lavest netto driftsutgifter til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjenesten, per innbygger i målgruppen av dem en her sammenligner seg med.

7.10.4 Fysioterapitjenesten

Fysioterapitjenesten skal bidra til å sikre innbyggerne et forsvarlig fysioterapitilbud. Fysioterapitjenesten gir tilbud om fysioterapi innen helsestasjon, skolehelsetjenesten, hjemmebehandling, sykehjem og oppfølging i distriktene. Prioriterte oppgaver er rehabilitering og habilitering. Videre utføres individuell fysikalsk behandling for barn 0-18 år, forebyggende helsearbeid, samt ivaretagelse av særskilte tilfeller hvor ordinær fysikalskbehandling på institutt enten ikke er mulig eller ikke er hensiktsmessig.

Tjenesten har 4,0 årsverk inkludert en turnusstilling. Det er i tillegg opprettet en prosjektstilling i samarbeid med Prestøyhjemmet i perioden 01.05.16 -01.05.17 med fokus på økt frekvens og kvalitet i fysioterapi på institusjon. Videre er det i samarbeid med Bjørnevåtn skole opprettet en prosjektstilling i perioden 01.08.16-01.08.17 med fokus på tidligere og bedre tilgang til fysioterapiressurser til de elever som har behov for dette. Kommunen mottar fastlønnstilskudd for disse stillingene. Kommunen har i tillegg driftsavtaler med 6 privatpraktiserende fysioterapeuter. Det er budsjettet med økte utgifter til tilskudd til driftsavtaler privatpraktiserende fysioterapeuter.

7.10.5 Ergoterapitjenesten

Ergoterapitjenesten har til oppgave å bistå mennesker i alle aldre å fungere optimalt i hverdagen dersom de har utfordringer knyttet til utførelse av daglige gjøremål, dette på grunn av sykdom, skade eller annen funksjonsnedsettelse. Tjenesten tilrettelegger for aktivitet og deltagelse i brukers hjem, fritid, skole/barnehage og på institusjoner.

Sentrale oppgaver er hjelpemiddelformidling og boligveiledning/tilrettelegging for å øke menneskers mulighet til å bo lengst mulig hjemme, delta i samfunnet og være mest mulig selvstendig i eget liv. Tjenesten har 2,5 årsverk, og er organisatorisk lagt til Barne- og familieenheten.

7.10.6 Diagnose/behandling og legevakt

I legetjenesten er det 11 fastlegehjelmere, 1 kommunal stilling tilknyttet KAD-seng/tilsyn (50 %) og 2 kommunalt ansatte turnusleger. Alle fastlegene er tilpliktet kommunale allmenn-medisinske oppgaver i varierende stillingsprosjenter.

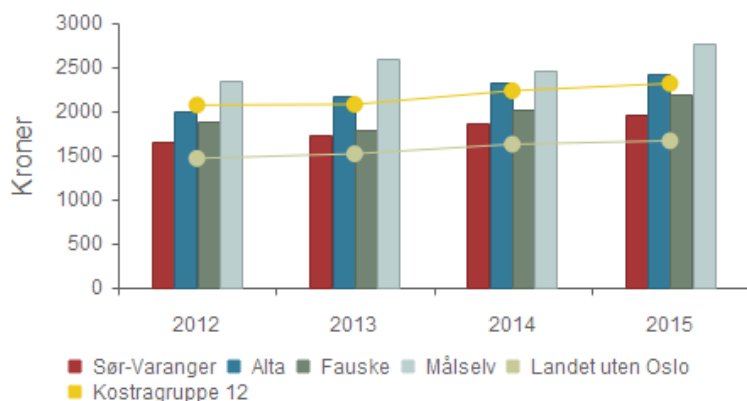
De individuelle avtalene med legene er reforhandlet medio 2016, med innarbeidede budsjettmessige konsekvenser for kommende år.

Et område kommuneoverlegen ser fortsatt må prioriteres er smittevern. På grunn av økt reisevirksomhet øker også risiko for infeksjonssykdommer, og det er viktig at kompetansen på dette området økes og prioriteres. I tillegg har kommunen, både pleie- og omsorg og kommuneoverlegen, brukt en del ressurser på infeksjoner i institusjon (MRSA). Infeksjoner i andre land og verdensdeler er også et tema for tiden og beredskapen når det gjelder også dette må være høy, ikke minst på grunn av at Sør-Varanger både har flyplass, havn og grensestasjon til andre land.

01.05.15 ble ny akuttmedisinforskrift innført. Forskriften stiller en rekke krav til kommunen som kommer til å få betydelige økonomiske konsekvenser, men omfanget er det vanskelig å si noe konkret om, da legevaktavtalen med Finnmarkssykehuset HF enda ikke er ferdigforhandlet.

Som følge av at akutforskriften setter krav til bakvaksordning for leger som ikke er godkjente allmennleger vil det også her bli økning av utgifter, men heller ikke dette beløpet er mulig å estimere foreløpig. Forskriften pålegger kommunen et større organiseringsansvar av legevakten, noe som vil medføre behov for å ansette en lege som legevaktsjef tilsvarende 10-20 % stilling. I tillegg er det krav om obligatoriske kurs i forbindelse med legevakt. Slike kurs er obligatoriske både for leger og sykepleiere på legevakta. Disse kursene må også finansieres av kommunen.

Det er innarbeidet økte kostnader med 1,0 mill. kroner til ny legevaktavtale med Kirkenes sykehus der det tas høyde for en større økning i leie av lokaler ved nye Kirkenes sykehus, samt kommunal andel til nødmeldetjenesten, det vil si innføring av nødnett og nasjonalt legevaktnummer 116117. Sør-Varanger kommune vil som den største kommunen måtte bære en stor andel av variabel kostnad som følge av at dette fordeles ut fra befolkningstall.

Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 642	1 722	1 862	1 961
Alta	1 998	2 167	2 317	2 423
Fauske	1 870	1 784	2 014	2 193
Målselv	2 342	2 593	2 449	2 762
Landet uten Oslo	1 460	1 512	1 620	1 659
Kostragruppe 12	2 063	2 071	2 225	2 307

Målt i kroner per innbygger viser KOSTRA tallene at Sør-Varanger kommune har forholdsvis lave netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering sammenlignet med KOSTRA gruppen og andre sammenlignbare kommuner. Kommunen ligger samtidig noe over nasjonalt nivå.

7.10.7 Karakterer og plassering – kommunebarometeret**Helse**

7,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
LEGEDEKNING: Andel legeårsverk per 10.000 innbyggere (10 % vekt innen sektoren)	10,9	10,8	11,0	2,1	2,1	2,1	257
HELSESØSTER: Antall årsverk per 10.000 innbyggere under 5 år (5 %)	60	59	56	2,8	2,7	2,5	320
PSYKISK HELSEARBEID: Antall psykiatriske sykepleiere per 10.000 innbyggere (10 %)	3	2	2	2,1	1,8	1,8	342
JORDMOR: Antall årsverk per 10.000 fødsler (10 %)	109	0	60	2,3	1,0	1,8	166
INNLEGGELSER: Antall innleggelses på sykehus per 1.000 innbyggere (15 %)	291,9	306,4	261,7	3,4	2,9	2,8	329
SKOLEHELSE: Andel barn m fullført undersøkelse innen utgangen av 1. trinn (10 %)	89	99	100	4,6	5,9	6,0	1
HJEMMEBESØK: Andel hjemmebesøk, nyfødte innen to uker etter hjemkomst (10 %)	100	94	84	6,0	5,5	4,5	307
HELSESTASJON: Timer åpent i uka (5 %)	3,0	2,0	2,0	1,6	1,5	1,4	137
MEDISINBRUK: Diabetesmedisin, per 10.000 innbyggere (5 %)	31	31	32	2,6	2,8	2,8	327
MEDISINBRUK: Hjerte- og karmedisin, per 10.000 innbyggere (5 %)	146	147	150	3,2	3,1	3,0	269
MEDISINBRUK: Medisinbruk samlet per 10.000 innb. (5 %)	677	675	671	2,2	2,3	2,3	262
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter forebygging, kr per innb - snitt fire år (10 %)	244	212	214	3,5	3,0	3,1	132

Årstallene det henvises til er det året kommunebarometeret er publisert. Kommunebarometeret bygger på rapporterte tall fra foregående år.

Innenfor helse er Sør-Varanger kommune rangert på en 344. plass i årets kommunebarometer. Dette er omtrent som foregående år da kommunen var rangert på 345. plass.

Innleggelse på sykehus er en indikator som kan være vanskelig å påvirke direkte, men som likevel er viktig styringsinformasjon.

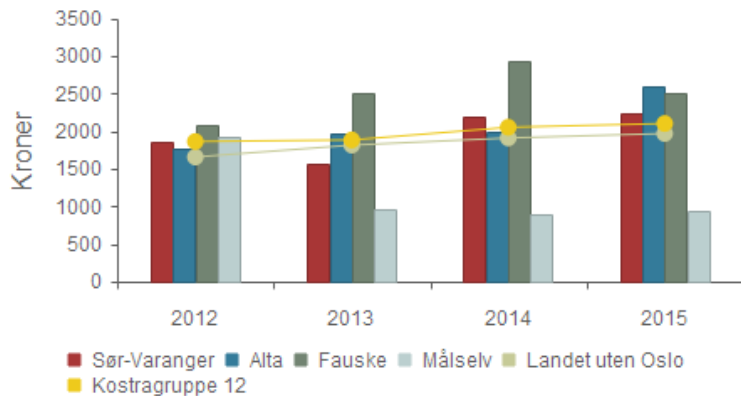
Legedekningen i Sør-Varanger er som landsgjennomsnittet. Kommunestørrelse har stor betydning på dette punktet; små kommuner har bedre dekning per innbygger enn store kommuner. Det er litt lav andel av helsesøster målt mot antall småbarn i kommunen. Ganske få kommuner har såpass få psykiatriske sykepleiere i kommunen som Sør-Varanger.

Alle elever hadde helseundersøkelse innen utgangen av 1.skoletrinn. 84 prosent av nyfødte hadde hjemmebesøk innen to uker i fjor. Landsgjennomsnittet er på 83 prosent.

7.11 Sosialtjenestene

Sosialtjenestene i KOSTRA sammenheng omfatter funksjonene 242 råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, 243 tilbud til personer med rusproblemer og 281 økonomisk sosialhjelp. Hovedtyngden av disse tjenestene ytes i Sør-Varanger fra NAV- økonomisk sosialhjelp, Sosialtjenesten og Flyktningtjenesten.

Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 853	1 557	2 198	2 240
Alta	1 769	1 962	1 999	2 600
Fauske	2 072	2 501	2 919	2 514
Målselv	1 925	968	886	932
Landet uten Oslo	1 654	1 812	1 907	1 966
Kostragruppe 12	1 860	1 881	2 049	2 099

Sør-Varanger kommune bruker noe mer til sosialtjenester enn gjennomsnittet i landet og Kostragruppen, målt i kroner per innbygger.

Avdeling	Årsverk	Merknad
Flyktningtjenesten	12,0	Inkludert 2,0 årsverk engasjement
NAV økonomisk sosialhjelp	8,5	Inkludert tiltak om overføring av 1,0 årsverk fra rustjenesten til NAV og prosjektstilling. Leder ansatt i staten, hvor kommunen refunderer lønn til 0,5 årsverk, kommer i tillegg.
Psykisk helse- og rustjeneste	17,0	Inkludert tiltak om nedbemanning av 3,0 årsverk i rustjenesten samt overføring av 1,0 årsverk til NAV.

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	2	35	35	35	35	35
Andre salgs- og leieinntekter	280	205	150	150	150	150
Overføringer med krav til motytelse	5 335	4 511	4 271	3 671	3 671	3 671
Andre statlige overføringer	20 522		0	0	0	0
Andre overføringer	1 110		0	0	0	0
Finansinntekter	283	150	250	250	250	250
Bruk av bundne fond	2 733	867	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	30 265	5 768	4 706	4 106	4 106	4 106
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	23 171	30 501	28 070	27 470	27 470	27 470
Sosiale utgifter	1 707	2 926	2 707	2 667	2 667	2 667
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	5 407	6 031	5 942	5 942	5 942	5 942
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	5 352	100	100	100	100	100
Overføringer	8 484	10 867	11 440	11 440	11 440	11 440
Fordelte utgifter	267		0	0	0	0
Finansutgifter	516	317	500	500	500	500
Avsatt til bundne fond	892	600	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	45 795	51 342	48 759	48 119	48 119	48 119
Totalt	15 530	45 574	44 053	44 013	44 013	44 013

Virksomhet/avdeling	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
3100 Flyktningtjenesten	-5278	23 134	22 495	22 495	22 495	22 495
3205/3300 Psykisk helse- og rustjeneste	13 023	11 778	9 393	9 393	9 393	9 393
3301 NAV – økonomisk sosialhjelp	7 785	10 663	12 165	12 125	12 125	12 125
Totalt	15 530	45 574	44 053	44 013	44 013	44 013

7.11.1 Flyktingtjenesten

Flyktingtjenesten er organisert som en avdeling i personal- og organisasjonsavdelingen. Formålet i tjenesten er å arbeide for likestilling som innebærer å bedre flyktingers mestring av hverdagslivet, samt styrke deres mulighet for kvalifisering til utdanning og arbeidsliv. Avdelingen har ansvar for å tilrettelegge, samordne og koordinere bosettingsarbeidet, være kontaktpersoner i ankomstfasen, integreringsarbeid. Samt drive og koordinere det lovpålagte introduksjonsprogrammet for flyktinger. Organiseringen i personal- og organisasjonsavdelingen ble gjort fordi det skulle arbeides med å etablere en Tilflyttertjeneste i kommunen, med forankring på Servicekontoret. Arbeidet er påbegynt, men prosessen er ikke videreført og arbeidet med forankring av tjenesten må videreføres.

Våren 2017 lanserer IMDi et nytt saksbehandlingsverktøy for bosetting av flyktinger til kommunene. Verktøyet skal gi støtte for både anmodningsprosessen, og for kartlegging, fordeling og bosetting av alle grupper flyktinger. Med denne løsningen vil IMDi og kommunene få bedre informasjon om flyktinger som er klare for bosetting, samt raskere og mer effektiv bosetting av flyktingene. Gjennom dette systemet vil kommunene også få mulighet til å ta ut egne rapporter og tall, som vil gi bedre informasjon til planlegging, styring og drift av bosettingsarbeidet.

Per 08.11.16 bor 195 personer innenfor 5-års tilskuddsperiode fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). I tillegg kommer barn som er født i Norge, disse kommer utenom statstilskuddsordninger fra IMDi. Flyktingene kommer fra Irak, Afghanistan, Kina, Kongo, Eritrea, Etiopia, Myanmar, Somalia, Sudan, Russland, Statsløse og Syria.

Kommunestyret har vedtatt å bosette 40 flyktinger per år i perioden 2017-2019. Vedtaket omfatter ikke enslige mindreårige. I tillegg har det kommet en ny anmodning fra IMDi om å bosette 20 personer til, altså 60 flyktinger i 2017. Flyktingtjenesten anbefaler ikke å imøtekomme IMDis siste anmodning om å øke fra 40 til 60 personer i 2017. Tjenesten opplever en rekke utfordringer knyttet særlig til overføringsflyktinger, og disse må ivaretas før kommunen kan ta på seg en økning i bosettingen. Rådmannen har i sitt forslag til budsjett lagt til grunn 100 bosettinger i 2016 og ytterligere 40 bosettinger i 2017, samt 97 personer innenfor 5 års botid i kommunen.

Flyktingtjenestens budsjett omfatter drift av flyktingtjenesten, etablering til nybosatte, råd og veiledning, introduksjonsstønad, kvalifiseringstiltak og transport. I dag er det 8 faste stillinger i tjenesten, i tillegg til 4 engasjementsstillinger. Behovet for ansatte øker med økningen i antall bosatte og oppfølgingen av disse. I budsjett for 2017 er det innarbeidet samme antall årsverk, hvor 2 av engasjementsstillingene gjøres om til faste. Man beholder i tillegg 2 engasjementsstillinger. Til sammen 12,0 årsverk. Man ser for seg at det opprettes prosjekt innenfor introduksjonsprogrammet samt for ungdommer som ikke omfattes av lov om introduksjonsprogram.

Introduksjonsprogrammet

Lov om introduksjonsprogram gir rett til kvalifisering for bosatte flyktinger mellom 18-55 år. Introduksjonsprogrammet skal gi flyktinger grunnleggende kvalifisering og ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsnivå, samt forberede for deltakelse i yrkeslivet og/eller i utdanning. Det er forventet mellom 70 og 80 deltakere i introduksjonsprogrammet i løpet av 2017. Ambisjonene for 2017 er at 90 % av de som avslutter i løpet av året skal gå ut i arbeid eller utdanning.

Boliger

Flyktingtjenesten har i 2016 disponert leiligheter med kommunal tildelingsrett. Godt og strategisk samarbeid med både kommunale og private utleieaktører har gjort det mulig å fullføre bosettingen i henhold til budsjett for 2016. Utfordringen i 2017 vil fortsatt være å få til en kontinuerlig løsning hvor boligene frigjøres til nybosettinger. Det må arbeides for at flyktningene lettere kan komme inn på boligkjøpsmarkedet ved hjelp av startlån og bostøtte. Det er et faktum at flyktninger innenfor 5-årsperioden ser muligheter i andre kommuner og flytter herfra da de ikke oppnår å få lån via startlånsordningen på grunn av lav inntekt.

Flyktingtjenesten krever integreringstilskudd fra IMDi for alle bosatte i år-1 og de resterende 4 år av tilskuddsperioden tildeles kommunen. Statstilskudd knyttet til flyktninger er budsjettert på finansområdet. Det er budsjettert med at flyktningene samlet vil utløse integreringstilskudd på i overkant av 39,9 mill. kroner i 2017. I tillegg til flyktingtjenestens netto budsjettramme finansierer tilskuddet også blant annet innvandrersykepleier og økonomisk sosialhjelp.

Innenfor statstilskuddene fra IMDi er også et engangs barnehagetilskudd per barn i bosettingsåret, dette inntektsføres de aktuelle barnehager. Ekstratilskudd som innvilges fra IMDi til personer med særlige behov, fordeles til avdelinger/enheter i henhold til tilsagnsbrev fra IMDi. Dette innarbeides i budsjett etter tildeling fra IMDi.

Distriktsbosetting

Kommunestyret vedtok i 2012 at bosetting av 10 personer fortrinnsvis skulle bosettes i distriktet. Etter kartleggingsarbeidet ble Svanvik valgt til bosetting av 2 familier i 2013. Det ble gitt et helhetlig helårstilbud i introduksjonsprogrammet i 2015. Familiene flyttet av ulike årsaker og har med seg et godt grunnlag i sin videre kvalifisering.

Høsten 2016 bosatte flyktingtjenesten 2 nye familier til boligene på Svanvik. Det er også gjort henvendelser om flere boliger på Svanvik, og man har funnet en midlertidig bolig til en tredje familie.

Det er en utfordring å bosette flyktninger i distriktene. Flyktingtjenesten erfarer at flyktningene i utgangspunktet ønsker å bo sentrumsnært. Flyktningene som bosettes i kommunen har anledning til å selv finne en egnet bolig i hele kommunen, selv om de i utgangspunktet er bosatt i distriktet. Fraflytting fra bolig på Svanvik er etter hva rådmannen erfarer på gang.

For at bosetting i distriktet skal la seg gjøre, krever det tett oppfølging i en fase flyktingtjenesten betegner som kritisk inntil introduksjonsprogrammet er i gang for fullt. De som bosettes skal i startfasen gjennom mange møter med ulike instanser før de er klar for å starte den formelle kvalifiseringen. Dette forutsetter tett dialog med familiene og at prosessen kan foregå på en konstruktiv måte.

Flyktingtjenesten opplever distriktsbosettingen som utfordrende med hensyn på at det tar tid når formaliteter som avtale med politi, utstedelse av oppholdskort, utlendingspass, personnummer, bankkonto skal på plass.

Med bakgrunn i dette foreslår rådmannen at bosetting i distriktet avvikes.

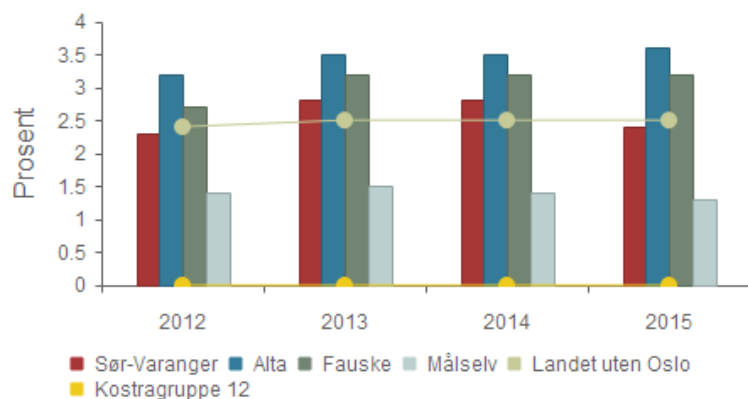
7.11.2 NAV økonomisk sosialhjelp

NAV Sør-Varanger er et samarbeid mellom Sør-Varanger kommune og NAV Finnmark. Kontoret har ansvar for både kommunale og statlige oppgaver, disse er fordelt på henholdsvis 6,5 kommunale og 13,5 statlige årsverk. De kommunale årsverkene inkluderer en styrkning på 0,5 årsverk gjeldsrådgiver fra høsten 2016. I forbindelse med konkursen ved Sydvaranger Gruver ble det opprettet ett midlertidig kommunalt årsverk, dette avsluttes mars 2017.

Prosjektstilling som «Jobbcoach» er videreført i budsjett 2017. Prosjektet har som mål å få unge, 18-29 år, inn i ordinært arbeid og aktivitet. Prosjektstillingen er finansiert av Helsedirektoratet.

NAV Sør-Varanger har sammenliknet med 2015 hatt en 100 % økning på andel ledige som mottar dagpenger. Videre har tjenesten registrert 201 personer mellom 18-29 år som har mottatt lengre eller kortere oppfølging hittil i 2016, av disse har 144 mottatt sosialhjelp i løpet av de to siste årene.

Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	2,3 %	2,8 %	2,8 %	2,4 %
Alta	3,2 %	3,5 %	3,5 %	3,6 %
Fauske	2,7 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %
Målselv	1,4 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %
Landet uten Oslo	2,4 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Kostragruppe 12	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

Andel sosialhjelpsmottakere i Sør-Varanger er noe redusert fra 2014 til 2015. Sør-Varanger kommune ligger like under landsgjennomsnittet og forholdsvis lavt sammenlignet med Alta og Fauske.

Totalt utbetalt sosialhjelp viser en reduksjon hittil i 2016, sammenliknet med samme periode i fjor. Spesifisert på utbetalingskategori dokumenteres reduksjon på alle med unntak av sosiale lån. Reduksjonen i utbetalt sosialhjelp skyldes i all hovedsak at aktivitetskravet delvis er iverksatt, og at det gis tett og individuell oppfølging til alle under 30, videre erfarer NAV god effekt av tiltaket: Jobbstart 18-29. Prosjektet drives av NAV Sør-Varanger og Sør-Varanger kommune, med økonomisk støtte fra fylkesmannen og NAV Finnmark. Tjenesten ser også god effekt av ei økningen av ressursen for gjeldsrådgiver, som fra og med 01.11.16 er økt fra 50 % til 100 % stillingshjemmel.

De siste årene har tjenesten hatt økt fokus på etablering og forankring av gode internkontrollrutiner, oppfølgingsrutiner, og arbeidsmetoder: NAV erfarer at det gir positiv effekt med hensyn på å ivareta brukerne, og også at det bidrar til en mer kostnadseffektiv tjeneste.

Prioriterte satsinger og utfordringer for 2017:

- Unge personer med rusproblemer
- Unge personer mellom 18-29 år
- Tettere samarbeid med fastleger, videregående skole, avdelingen for Psykiatri og Rus, samt voksenpsykiatrisk poliklinikk.
- Kraftig vekst av gjeldsproblematikk
- NAV har registrert økning i aldersgruppen 18-29 år, samt at disse også blir gående lengre i systemet når de først er kommet inn.
- NAV ser en økning i forbruk av statlige ytelser for aldersgruppen 18-29 år
- Forventer økning i utbetalt sosialhjelp i 2017 som følge av konkursen til Sydvaranger, og at dagpengerettigheter til de som mistet jobben vil være brukt opp i løpet av 2017.

På tross av forvente utfordringer i 2017 er det vurdert å budsjettere med samme nivå på kvalifiseringsstønad og økonomisk sosialhjelp som opprinnelig budsjett 2016.

Det er forventet et forholdsvis stabilt arbeidsmarked, dette på linje med 2016, og da med jevn nedgang av antall arbeidsledige. Arbeidsmarkedet er strammet inn i Sør-Varanger og kommunen har behov for nyetableringer og økt grad av pendling dersom ledighetstallene skal reduseres ytterligere sett i forhold til dagens nivå. Arbeidsledigheten i Sør-Varanger hatt en jevnlig nedgang fra måned til måned i 2016 ned til dagens nivå på 3,4 %.

Innarbeidet tiltak om nedbemanning av rustjenesten omfatter overføring av 1,0 årsverk til NAV økonomisk sosialhjelp.

7.11.3 Psykisk helse- og rustjenesten

Avdelingen omfatter psykisk helsetjeneste og rustjenesten, og er organisert som en del av Barne- og familieenheten. Avdelingen består i dag av 21,0 årsverk, hvor av 5 årsverk er knyttet til rustjenesten og 16 årsverk er knyttet til Psykisk helsetjeneste.

Rustjenesten

Rustjenesten tilbyr rehabilitering og omsorg til personer og familier med rus- og avhengighetsproblemer. Tjenesten driver også med forebyggende arbeid innen rus, økonomiske og sosiale problemer på individ- og samfunnsnivå.

Det er besluttet å bruke kartleggingsverktøyet "Brukerplan" for å kartlegge omfanget og karakteren av rusmiddelproblematikk og eller psykiske helseplager. Denne informasjonen brukes til å dokumentere det tilbudet brukerne får, kvalitetssikre, utvikle og planlegge tjenester.

Rustjenesten har fortsatt en høy andel av yngre brukere. De fleste har en psykisk lidelse i tillegg til sitt rusmiddelmisbruk. Ca. halvparten er utsatt for eller utsetter andre for vold og trusler. 70 % har

langvarige og alvorlige problemer, 25 % har kortvarige alvorlige eller langvarige milde problemer og 6 % har milde og kortvarige problemer.

Psykisk helsetjeneste

Psykisk helsetjeneste tilbyr tjenester som er hjemlet i helse- og omsorgstjenestelovens § 3-2 nr. 5 (sosial, psykososial og medisinsk rehabilitering) og etter § 3-2 nr. 6 (helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand og opplæring). Tjenesten tilbyr også råd og veiledning, og bidrar i folkehelsearbeid, jfr. § 3-3. Tjenesten deltar i psykososialt kriseteam og i oppfølging etter alvorlige hendelser. Over 50 % av brukere har alvorlige langvarige problemer som krever omfattende tjenestetilbud. I underkant av 40 % har kortvarig alvorlige og langvarige milde problemer og ca. 10 % har milde og kortvarige.

Rådmannen foreslår å nedbemanne rustjenesten med en netto besparelse på psykisk helse- og rustjeneste med 2,4 mill. kroner. Tiltaket omfatter nedbemanning av 3,0 årsverk, overføring av 1,0 årsverk til NAV økonomisk sosialhjelp.

Det er budsjettetert med bortfall av eksterne tilskuddsmidler og tilsvarende bortfall av utgifter knyttet til prosjekter.

7.11.4 Karakterer og plassering kommunebarometeret

Sosialtjenesten i Sør-Varanger er rangert på 10. plass i årets kommunebarometer. Dette er en forbedring fra foregående år da sosialtjenesten var rangert på 87.plass. Ytre faktorer spiller en rolle. Hvis en bedrift legges ned er det ikke sikkert det er lett å finne ny jobb – og andelen som går lenge på sosialhjelp kan øke. Samtidig skal sosialhjelp være et kortvarig tilbud på vei over til andre faser, og barometeret legger vekt på kort stønadstid.

Sosial

7,5 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 18 og 24 år (15 % vekt innen sektoren)	3,2	3,5	2,7	4,0	3,7	5,1	55
STØNADSTID: Snitt stønadslengde for mottakere mellom 25 og 66 år (10 %)	3,7	3,6	3,3	3,8	4,1	4,6	91
STØNADSTID: Andel som går over 6 måneder på stønad (10 %)	20	21	17	4,8	4,1	5,2	57
ØKONOMI: Andel av mottakerne som har sosialhjelp som hovedinntektskilde (10 %)	46	46	40	2,8	2,8	4,0	136
AKTIVITET: Mottakere av kvalifiseringsstønad, andel av de som går over 6 måneder på sosialhjelp (10 %)	21	7		2,5	1,1		
ØKONOMISK RÅDGIVNING: Brukere som får gjeldsråd, som andel av langtidsmottakere av sosialhjelp (5 %)		70			1,4		
BOLIG: Andel søknader om kommunal bolig som blir innvilget (10 %)	81	93	91	4,7	5,5	5,3	100
INDIVIDUELL PLAN: Brukere som har individuell plan, som andel av langtidsmottakere (5 %)		1,6			1,0		
FOREBYGGING: Netto driftsutgifter til veiledning og sosialt forebyggende arbeid - per mottaker (5 %)	2 846	3 999	5 714	2,7	3,3	4,5	58
AKTIVITET: Netto driftsutgifter til kvalifiseringsprogrammet per bruker (10 %)	87	214		2,6	5,7		
KRISESENTER: Totale kostnader til krisesenter, per innbygger (10 %)	232	236	236	6,0	6,0	6,0	6

Årstallene det henvises til er det året kommunebarometeret er publisert. Kommunebarometeret bygger på rapporterte tall fra foregående år.

Unge mottakere går relativt kort tid på sosialhjelp i Sør-Varanger. Det regner kommunebarometeret som bra; det må være positivt at sosialhjelp er en midlertidig løsning på vei mot noe mer permanent. Stønadstiden ble kortere for de unge i fjor. For de over 25 år er stønadstiden litt kortere enn i normalkommunen. Voksne går omtrent like lenge på stønad som foregående år.

Bare 17 % går lenge på sosialhjelp. Det er bra, langt under landsgjennomsnittet.

Andel mottakere som har sosialhjelp som hovedinntektskilde er litt under normalen. I barometeret er det positivt at få har sosialhjelp som hovedinntektskilde.

7.12 Omsorgstjenestene

Nasjonale føringer

Utviklingen av helse, omsorgs og velferdstjenester påvirkes blant annet av innbyggernes behov, etterspørsel etter tjenester, lover og forskrifter, nasjonale retningslinjer og mål, kommunale mål, økonomiske rammer, behov for personell samt arbeids- og boligmarkedet.

I de nasjonale føringene innenfor helse- og omsorg området legges det økt vekt på;

- Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid
- Habilitering og rehabilitering
- Økt brukerinnflytelse
- Avtalte behandlingsforløp
- Forpliktende samarbeidsavtaler
- Den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal styrkes / spesialisthelsetjenesten skal videreutvikles og at det må være en god balanse mellom nivåene i helsetjenestene.

Disse føringene følges opp i statsbudsjettet for 2017 gjennom opptrappingsplan innenfor rusfeltet og opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Regjeringen vil øke tilgjengelighet, kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgssektoren.

Regjeringen ønsker flere heldøgns omsorgsplasser og legger derfor til rette for å gi tilsagn om investeringstilskudd til plasser i 2017. Regjeringen vil også legge til rette for flere dagtilbud for hjemmeboende med demens.

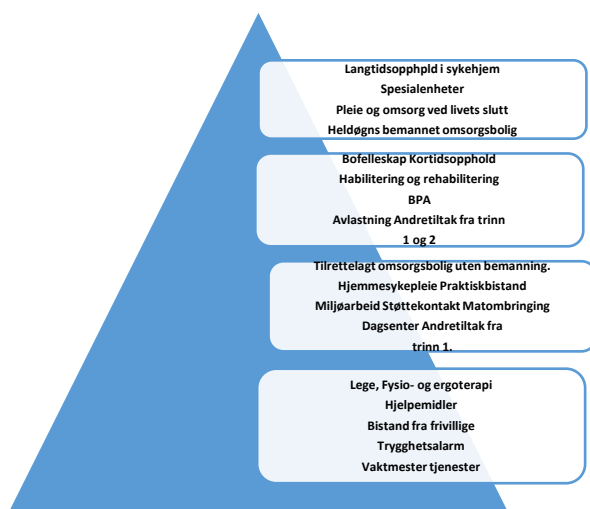
Utviklingstrekk

Samfunnsutviklingen utfordrer kommunen på å sikre en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste. Samhandlingsreformen ga kommunene et tydelig ansvar og forpliktet kommunen gjennom avtaler. Gjennom disse avtalene forplikter kommunen å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten slik at tjenestenes innhold og omfang er i samsvar med fastsatte krav.

I 2017 skal psykisk helsetjenester fases inn og det vil være krav til kommunal KAD plass også for denne gruppen. I Sør-Varanger kommune tenker enn å løse dette med sambruk av eksisterende KAD plass ved Prestøyhjemmet sykehjem. Avtalene forplikter også kommunen blant annet til å ha nok plasser til utskrivningsklare pasienter samt ett lærings- og mestringstilbud. Kommunen har ikke kapasitet nok til å ta ut alle pasienter som meldes utskrivningsklar. Det er i 2017 budsjettet med kr.

825 000 til utskrivningsklare pasienter, noe som er en økning på kr. 325 000 fra opprinnelig budsjett 2016.

De kommunale omsorgstjenestene forvaltes etter BEON prinsippet (beste effektive omsorgsnivå), slik at tjenestene dels inn i en omsorgstrapp. Hensikten med dette er å gi tjenester på lavest effektive omsorgsnivå. Dette innebærer at tjenestene gis på riktig nivå etter brukerens behov og at en skal kunne fylle på med tjenester ettersom behovet øker. Des færre trinn det er i trappa, vil en raskere måtte tilby omfattende og kostbare tjenester til brukere som hadde klart seg med tjenester på et lavere nivå.

Ved å styrke de nederste trinnene i trappen, vil en forsinke bruk av mer kostbare tjenester lengre opp i omsorgstrappen. Det har derfor de siste årene vært lagt vekt på å følge de nasjonale føringene om forebygging og støttende tjenester som hverdagsrehabilitering, dagsenterplasser, kreftkoordinator og demensteam. De neste årene er strategien planlagt videreutviklet og forankres i kommunedelplan: Strategiske planen for helse, omsorg og velferd, planprosessen er vedtatt slutført våren 2017.

Ressurskrevende brukere

I de siste 10 årene har veksten i antall tjenestemottakere skjedd i aldersgruppen under 67 år. På landsbasis utgjorde 1/3 av alle omsorgstjenestens tjenestemottakere denne gruppen. Mange av de voksne, yngre brukerne har omfattende bistandsbehov. Det er i hovedsak tre grupper:

- Personer med utviklingshemming.
- Personer med psykiske, sosiale og/eller rus problemer.
- Personer med somatiske skader og sykdommer, ofte av nevrologisk art.
- Personer med alvorlige nevrologiske skader eller sykdommer representerer en stor andel av omsorgstjenestens nye brukere.

Å utvikle gode tjenester og botilbud til denne gruppen bør være i fokus i årene framover, noe som ble anbefalt i analysen av omsorgstjenestene i 2013 der det foreslås blant annet å samordne botilbud. Et bofelleskap vil kunne skape felles sosial arena for beboerne, gi mulighet for å bygge kompetansemiljøer, tilby ansatte et forsvarlig arbeidsmiljø. Slik dagens situasjon er, bosetter ungdom

som har behov for tett oppfølging seg spredt, slik at det blir mer ressurskrevende å drifte tjenestene, samt bygge gode kompetansemiljøer. Et slikt tilbud har vært under utredning og vil bli belyst nærmere i strategiplan for helse, omsorg og velferd.

Da kommunen selv ikke har kompetanse eller kapasitet til å tilby enkelte tjenester til denne gruppen, kjøpes de av private. Dette gjelder avlastningstjenester til barn og unge og bo- og omsorgstjenester. I budsjett 2017 er det innarbeidet kjøp av tjenester fra private med i underkant av 40,35 mill. kroner. Dette er en økning på kr 48.000 fra endret budsjett 2016. Økningen knyttes til prisjustering.

Kommunen søker staten om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. I kriteriene for 2016 refunderer staten 80 % av direkte lønnsutgifter utover kr 1.157.000 knyttet til enkelt brukere. Personer over 67 år omfattes ikke av ordningen.

For 2017 er det budsjettet med at 21 brukere av helse- og omsorgstjenester i kommunen vil innfri kriteriene til å utløse det statlige tilskuddet. Det er beregnet at disse brukerne vil kunne gi et grunnlag for et samlet statlig tilskudd på i overkant av 30,179 mill. kroner. Dette er 5,5 mill. lavere enn opprinnelig budsjett 2016.

I statsbudsjettet 2017 har regjeringen strammet inn ordningen ved å øke innslagspunktet med kr 50 000 mer enn lønnsveksten. For kommunen vil dette utgjøre økte utgifter med om lag kr 840.000 i 2017.

Analysen

I 2013 ble det gjennomført en analyse av helse- og omsorgstjenestene i Sør-Varanger kommune. I planleggingen av helse- og omsorgstjenestene bør en ta hensyn til anbefalingene etter analysen for å minke veksten og sikre en bærekraftig utvikling. Disse anbefalingene er:

1. SVK bør utarbeide en strategisk Helse- og omsorgsplan for 2015 – 2020
2. SVK bør styrke arbeidet med samhandlingsreformen
3. SVK bør utarbeide et policynotat for beholde og rekruttering av nøkkelpersonell.
4. SVK bør lage en plan for samarbeid med frivillig sektor, som innebærer dialog om felles ansvar og forventninger, i lokalsamfunnet.
5. SVK bør vurdere noen organisatoriske og tjenestemessige tiltak
  - a. Styrke den sentrale styringen/oppfølgingen med helse – og omsorgstjenestene
  - b. Etablering av et sentralt tildelingskontor med utvidet oppgave til koordinering og samordning av tjenesteleveransene
  - c. Utvikle tydelige kommunale kriterier for tildeling av de enkelte tjenestene
  - d. Øke omfanget av sentralisert og samlokaliserte botilbud til brukere av heldøgns tjenester, slik at kvalitet kan opprettholdes og effektiviteten i tjenesteproduksjonen kan økes.
  - e. Tilbudet til unge innen rus og psykiatri bør vurderes nærmere.
  - f. Tilbudet til barn og unge med sammensatte problemstillinger og deres pårørende bør gjøres til gjenstand for egen vurdering
  - g. Reduksjon av de til dels store geografiske forskjeller og større grad standardisering av ressursfordelingen innen hjemmetjenestene

Flere av anbefalingene er fulgt opp og gjennomført, men særlig punkt 5. d. vil kunne føre til mer effektive tjenester og en kostnadsreduksjon.

Rekruttering

Helse- og omsorgstjenesten har hatt problemer med å rekruttere og beholde kvalifisert personell og hadde 127 vakante stillinger i 2015. Deltidsproblematikk er en del av dette og det prosjektet «det store heltidsvalget» er igangsatt.

Det er igangsatt samarbeid med utdanningsinstitusjonene om etablering av sykepleier og vernepleier utdanning i Kirkenes.

Det har vært jobbet med en reduksjon i bruk av vikarbyrå, men for å unngå uforsvarlig drift har en fortsatt vært nødt for å benytte innleid kompetanse. Det er i budsjettet med 1,428 mill. kroner til vikarbyrå i omsorgstjenestene i 2017.

I budsjett og økonomiplan 2016-2019 ble det bevilget 1 mill kroner pr år til kompetanseheving og rekrutteringstiltak innen helse og omsorg. Dette med bakgrunn i kommunens behov for rekruttering av tilstrekkelig og kompetent personell, spesifikk kan nevnes fagområdene sykepleie og vernepleie.

I 2016 har midlene vært benyttet til stipend, både for internt ansatte og eksterne søkere og det er tildelt stipend i begge søkergrupper.

Nye reformer i helse- og velferdstjenestene har en fellesnevner, kommunal sektor skal håndtere flere og større oppgaver innen helse og omsorg. Dette forutsetter gode rammebetingelser og konkret handling for fagutvikling og rekruttering av tilstrekkelig og kompetent personell.

Øst-Finnmark har utfordringer med hensyn på rekruttering av helsepersonell, og det er innledet en dialog med Universitetet i Tromsø, Det helsevitenskapelige fakultet og IRS, om å styrke samarbeidet.

Erfaringer fra mange sektorer tilsier nært samarbeid mellom utdanning og forskning er nødvendig for å få til innovasjon og tjenesteutvikling. Det handler om satsing på kunnskapstriangel – et effektivt samspill mellom utdanning, forskning og innovasjon.

I 2016 har det vært jobbet aktivt for etablering av ei prosjektstilling som skal ivareta det overordnede ansvar for planlegging og koordinering for Helsefakultetets og IRS praksisutplassering innen helse- og omsorgstjenestene og er hovedkontakten mellom regionen og utdanningsseksjonen. Koordinator skal også være pådriver i utvikling av fagprosjekter/innovasjon og tjenesteutvikling i dialog med samarbeidspartnerne og være pådriver for å få nøkkelutdanninger innen helse og omsorg etablert i Øst-Finnmark, eksempelvis vernepleierutdanning.

Koordinatorstillingen i 100 % finansieres med midler fra UiT og Fylkesmannen i Finnmark. Sør-Varanger kommune ansvar for prosjektet og prosjektperioden er satt til 01.01.2017-31.12.2018.

Rådmann vurderer at det etablerte samarbeidet med UiT og den bevilgede 1 mill kroner vil gi nødvendige og positive bidrag til kommunens videre arbeid med hensyn på rekruttering av tilstrekkelig og kompetent personell.

Avdeling	Årsverk	Merknad
Koordinering- og tildelingsenheten	15	Inkl. 3 årsverk BPA
Hjemmebasert omsorg	106,69	Inkludert overføring av 3,0 årsverk hverdagsrehabilitering fra koordinerings- og tildelingsenheten
Tjenesten for funksjonshemmede	71,1	Inkluderer midlertidig avlastning, i tillegg nedbemanning av 3 årsverk
Sykehjemmene	101,68	
Kjøkken	9,45	
Dagsenter for demente	3,0	

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	15 267	15 486	15 938	15 938	15 938	15 938
Andre salgs- og leieinntekter	105	62	75	75	75	75
Overføringer med krav til motytelse	40 558	45 037	39 986	39 740	39 659	39 338
Bruk av bundne fond	845	400	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	56 775	60 985	55 999	55 753	55 672	55 351
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	166 892	180 194	177 089	174 918	174 918	174 918
Sosiale utgifter	14 157	22 376	22 307	22 001	22 001	22 001
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	29 317	18 992	16 540	14 963	14 963	14 963
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	33 274	42 726	42 399	42 399	42 399	42 399
Overføringer	2 700	2 060	7 382	11 190	11 190	11 190
Fordelte utgifter	126	50	0	0	0	0
Avsatt til bundne fond	1 245		0	0	0	0
Sum driftsutgifter	247 711	266 399	265 716	265 470	265 470	265 470
Total	190 936	205 414	209 717	209 717	209 798	210 119

Virksomhet/avdeling	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Koordinering- og tildelingsenheten	13 802	32 177	32 817	32 817	32 898	33 219
Hjemmebasert omsorg	66 010	65 442	65 918	65 918	65 918	65 918
Tjenesten for funksjonshemmede	48 523	37 222	41 434	41 434	41 434	41 434
Sykehjemmene	54 706	61 539	59 708	59 708	59 708	59 708
Kjøkken- pleie og omsorgstjenestene	5 978	6 628	7 716	7 716	7 716	7 716
Dagsenter for demente	1 919	2 406	2 124	2 124	2 124	2 124
Totalt	190 936	205 414	209 717	209 717	209 798	210 119

7.12.1 Koordinering- og tildelingsenheten

Koordinering- og tildelingsenheten ble etter ett 2-årig prosjekt vedtatt opprettet som egen enhet organisatorisk plassert i rådmansstab i 2016. I den forbindelse er flere enhetsovergrepene funksjoner flyttet inn i enheten slik at enheten består av koordinerende enhet og kreftkoordinator, tildelingskontor, systemansvarlig profil og brukerstyrt personlig assistent ordningen. I etableringen av enheten har disse funksjonene blitt overført økonomisk og personellmessig. Det er budsjettet med 15 årsverk, inkludert en lederstilling for enheten i 2017. De er budsjetter med midler fra Kreftforeningen til del-finansiering av kreftkoordinatorstillingen i planperioden.

Det overordnede målet for enheten er å koordinere og tildele helse- og omsorgstjenester, samt utvikle samhandlingsarenaer internt og eksternt.

Enheden har ansvar for oppfølging av kjøp av tjenester fra private. Enkelte vedtak er redusert i 2017, men det er lagt inn en prisjustering slik at en totalt øker med kr 48.000 til kjøp fra private tilbydere av helse- og omsorgstjenester i budsjett 2017.

På grunn av stort press på kommunens korttids-, rehabilitering- og avlastnings plasser ved Prestøyhjemmet har en ikke kunne ta ut utskrivningsklare pasienter når disse er blitt meldt ferdig behandlet i spesialisthelsetjenesten i 2016. Det er budsjettet med kr 825.000 til dette i 2017.

Tiltak om reduksjon i omsorgslønn er innarbeidet med en besparelse på kr 200.000.

Innarbeidet tiltak om å avvikle kjøp dagaktivitetstilbud til demente medfører en besparelse med kr 900.000. Hverdagsrehabilitering er overført til hjemmebasert omsorg.

7.12.2 Institusjonsbasert omsorg

Sykehjem

Kommunen har 80 sykehjems plasser hvorav 16 plasser er forbeholdt korttids- og rehabiliteringsplasser og 17 plasser er forbeholdt skjermet avdeling. Sykehjems enheten har 101,68 årsverk fordelt på 154 stillinger.

Enheden sykehjem har vært i endring de siste årene, og erfaring tilsier at beboerne som kommer inn på sykehjem er sykere enn tidligere. En del av dette skyldes samhandlingsreformen, en annen del er føringen om at en skal kunne bo lengst mulig hjemme i eget hjem. I og med at det kommer sykere beboere inn på sykehjemmet stilles det økte krav til utstyr og til omskiftning av utstyret, samt kompetanse og personalressurs for å kunne tilby forsvarlige tjenester.

Sykehjemmene er budsjettet med en netto økning på 1,5 mill. kroner i forhold til opprinnelig budsjett for 2016. Endringene i budsjett 2017 er i all hovedsak knyttet til lønn. De endringer som er foreslått tar sikte på å styrke rekruttering av ferievikarer og dempe behov for vikarbyrå.

Sykehjemmene må til dels leie inn personale fra vikarbyrå til ferieavvikling da det er vanskelig å få ferievikarer som har formell kompetanse.

Brukerbetalingene i sykehjems enheten er budsjettet ut fra erfaringstall, og oppjustert med 2,5 % for 2017.

Kjøkken pleie- og omsorgstjenestene

Sentralkjøkken pleie- og omsorg produserer og leverer mat til sykehjemmene, eldresenteret, Tangenlia omsorgssenter og hjemmeboende med vedtak på tjenesten. Det produseres 161 middager daglig. Virksomheten har 9,45 årsverk, fordelt på 12 stillinger.

I 2017 vil sentralkjøkkenet gå inn i selskapet Kirkenes Storkjøkken AS, et samarbeidsprosjekt mellom Sør-Varanger kommune og Finnmarkssykehuset. Det er planlagt oppstart av prøvedrift i april 2017, med full drift fra juli 2017. Når det nye selskapet overtar skal Sør-Varanger kommune betale for bestilte kostdøgn. Det er budsjettert med netto øking på 1,2 mill. kroner i forhold til opprinnelig budsjett som følge av dette.

Brukerbetalingene er for 2017 oppjustert ut fra erfaringstall.

Villa Aktiv

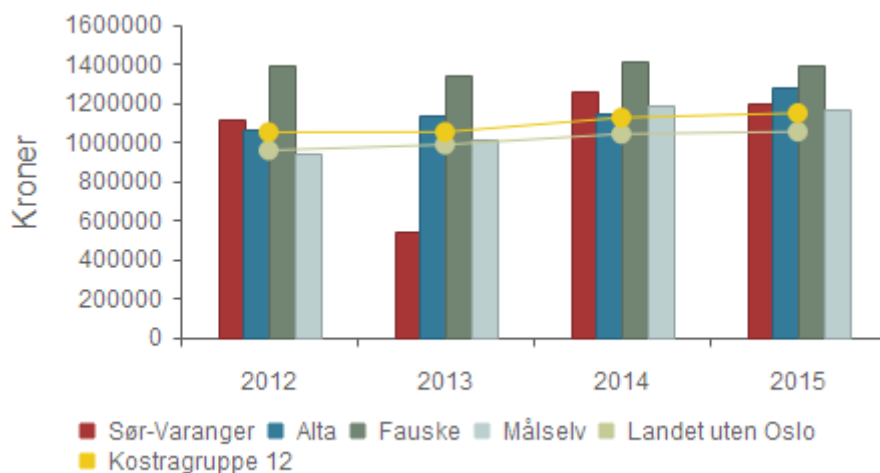
Kommunen har de siste årene hatt en betydelig økning i søknader om avlastning fra familier som har særlig tyngende omsorgsoppgaver ovenfor funksjonshemmede barn og unge.

Villa aktiv har ikke lengre kapasitet til å ta inn flere barn på avlastning. Dagens bygningsmasse byr på flere utfordringer for ansatte og brukere. Dette har ført og fører til at kommunen må kjøpe avlastningstjenester fra private til funksjonshemmede barn og unge.

Villa aktiv har fra høsten 2016 etablert midlertidig drift i et bygg nr.2. Dette utelukkende for å minske presset på Villa aktiv. I 2017 medfører den midlertidige løsningen økte driftsutgifter, dette uten at den midlertidige driften øker kapasiteten. Det er budsjettert med oppbemanning på 5,3 årsverk knyttet til det midlertidige avlastningstilbudet, samtidig refusjon fra staten for særlig resurskrevende tjenester.

For å øke kapasitet og kvalitet innen tjenesten har det vært utredet bygging av nytt avlastnings- og aktivitetssenter. Rådmannen har i investeringsbudsjettet foreslått å igangsette planlegging og bygging av Aktivitets- og avlastningssenter i 2017.

Tjenesten for funksjonshemmede har store utfordringer med rekruttering av personell med treårig høgskoleutdanning. Bruk av vikarbyrå vil derfor være nødvendig for å opprettholde faglig forsvarlig drift all den tid vi ikke får ansatt personell i vakante stillinger.

7.12.2.1 KOSTRA sammenligning – institusjonsdrift for eldre og funksjonshemmede**Brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass**

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 111 032	537 275	1 260 750	1 200 012
Alta	1 067 430	1 131 890	1 143 889	1 277 546
Fauske	1 392 173	1 337 500	1 408 112	1 388 759
Målselv	939 203	1 009 493	1 186 922	1 169 873
Landet uten Oslo	955 590	984 522	1 039 452	1 050 987
Kostragruppe 12	1 048 307	1 049 166	1 122 599	1 145 780

*Sør-Varanger kommune fremkommer med feil enhetskostnad for 2013. Dette skyldes en feil ved rapportering.

Ved utgangen av 2015 hadde Sør-Varanger 84 institusjonsplasser hvorav 80 er sykehjemsplasser og 4 er avlastningsbolig til barn og unge i Villa Aktiv.

Enhetskostnaden per institusjonsplass er gått litt ned i Sør-Varanger fra 2014 til 2015, men kommunen bruker fortsatt noe mer enn landet for øvrig og KOSTRA gruppen per kommunal institusjonsplass. Brutto driftsutgifter knyttet til de 4 avlastningsplassene på Villa Aktiv drar opp enhetskostnaden per kommunal institusjonsplass. Villa Aktiv har blant annet i forbindelse med avvikling av sommeravlastningen opprettet alternative avlastningsplasser slik at det i perioder gis døgntilbud til flere enn 4 brukere. Dermed blir kostandene her noe høyere enn faktiske kostander til 4 avlastningsplasser.

	SVK 2014	SVK 2015	Fauske	Målselv	Alta	Landet uten Oslo	Kostragruppe 12
Beboere i institusjon							
Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	5,1 %	4,7 %	3,8 %	4,6 %	5,7 %	5,0 %	5,3 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	17,6 %	16,2 %	13,8 %	14,8 %	17,1 %	13,2 %	14,2 %
Andel beboere i institusjoner 80 år og over	88,0 %	82,9 %	72,8 %	75,8 %	72,3 %	69,7 %	72,2 %
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Langtidsopphold	95,2 %	95,4 %	0,0 %	0,0 %	85,9 %	83,2 %	85,5 %
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Tidsbegrenset opphold.	45,0 %	35,3 %	0,0 %	0,0 %	38,5 %	43,7 %	43,8 %

Andel innbyggere over 80 år som bor på institusjon i kommunen er gått noe ned det siste året. Kommunen har sammen med Alta en høyere andel innbyggere over 80 år som bor på institusjon enn de andre en her sammenligner seg med.

Når det gjelder beboere i institusjon har kommunen en høyere andel beboere som er 80 år og over enn de andre. Sør-Varanger skiller seg også ut med en høyere andel brukere på langtidsopphold med omfattende bistandsbehov enn sammenligning kommunene.

7.12.3 Hjemmebaserte tjenester

Hjemmebasert omsorg

Hjemmebasert omsorg består av åtte avdelinger hvor av seks avdelinger yter praktiskbistand og hjemmesykepleie. Disse avdelingene er geografisk inndelt. Ett dagsenter og en vaktmestertjeneste samt to fagutviklingssykepleiere. Tre av avdelingene har i tillegg til hjemmesykepleie og praktiskbistand i sitt område også ansvar for omsorgsboliger tilknyttet personalbase. Det er totalt budsjettet med 106,69 årsverk. Tjenesten hadde per september 2016, 356 mottakere av hjemmesykepleie, og i tillegg kommer mottakere av praktiskbistand, matombringning og trygghetsalarm. Mottakere av tjenesten er fra 0-100 år og innbefatter kommunens innbyggere og besøkende med behov for helse og omsorgstjenester.

Hjemmesykepleie gis til personer med behov for sykepleiefaglig oppfølging. Tjenesten utøves under oppfølging fra autoriserte sykepleiere og utføres av helsepersonell. Hjemmesykepleie er et tilbud til personer som på grunn av sykdom, psykisk lidelse, rusavhengighet, funksjonshemming eller alderdom har behov for pleie og omsorg i eget hjem. Tjenesten er en rettighetstjeneste og gis etter en individuell vurdering av den enkeltes behov.

Praktisk bistand er et tilbud om hjelp til dagliglivets praktiske gjøremål i hjemmet og i tilknytning til husholdningen. Tjenesten gis til personer som har et særlig behov for praktisk hjelp i hjemmet og i tilknytning til husholdningen og personlig stell på grunn av sykdom, funksjonshemming, rusmiddelmisbruk, psykiske lidelser eller funksjonsnedsettelse på grunn av alder. Formålet med tjenesten er å gjøre brukeren i stand til å mestre eget liv, skal greie mest mulig selv, og få hjelp på de områder som han/hun ikke mestrer. Målet er at mottaker av tjenestene skal være i stand til å bo hjemme.

Tjenesten har utfordringer fremover med hensyn på å skaffe kvalifisert helsepersonell.

Kommunen skal overta mer av de oppgaver spesialisthelsetjenesten har ivaretatt, noe som medfører økt etterspørsel innen tjenesten.

Hjemmebasert omsorg har fokus på egenomsorg hos brukerne. Det er viktig for livskvaliteten at den enkelte får hjelp til egen mestring. Hverdagsrehabilitering implementeres som en tjeneste. Tjenester til demente som dagsenter og avlastning for pårørende, gjør at den enkelte kan bo hjemme i kjente omgivelser så lenge det er forsvarlig ut fra den enkeltes fungering. Dag og aktivitetssenter for eldre og demente har stor betydning for å utsette behov for institusjonsplass. Teknologiske løsninger tas i bruk slik at brukerne får rask hjelp ved akutte behov. Omsorg ved alvorlig sykdom og ved livets slutt er viktig slik at den enkelte får et verdig tjenestetilbud og oppfølging hjemme, når de ønsker dette.

De endringer som er foreslått i budsjett for 2017 tar sikte på å styrke rekruttering av ferievikarer og dempe behov for vikarbyrå. Det vil gjennom året være svingninger i tjenestemottakeres behov. Dette medfører behov for kompetanse og bruk av personell utover stillingshjemplene. Driftskostnader i forbindelse med administrasjon av bilparken oppjusteres til riktig nivå i forhold til faktiske kostnader, dette gjelder også vaskeritjenester.

Hverdagsrehabilitering er overført fra koordinerings- og tildelingsenheten til hjemmebasert omsorg. Det er innarbeidet tiltak i enheten med en besparelse på kr 360.000.

Tjenesten for funksjonshemmede

Tjenesten for funksjonshemmede yter tjenester til personer med ulike funksjonshemmede, enten de bor i egen bolig, er i opphold i kommunal avlastningsbolig eller på dagtilbud. Tjenesten er fordelt på er fordelt på 4 avdelinger.

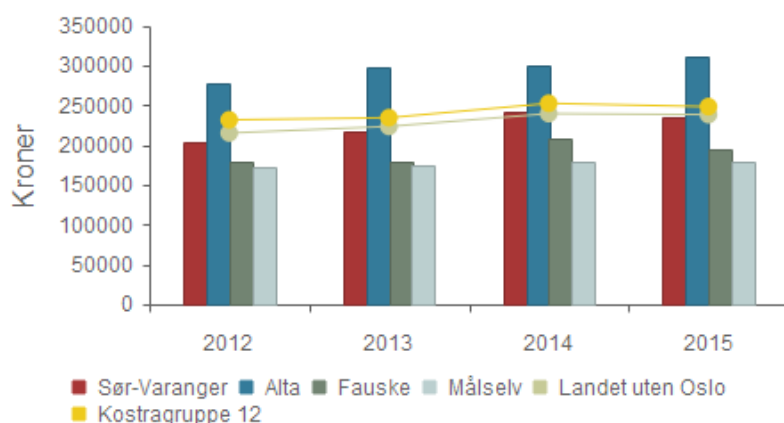
De siste årene har veksten av antall yngre ressurskrevende brukere økt betraktelig og kommunen er i mangel av tilbud i bofellesskap til denne gruppen. Et bofellesskap vil kunne skape felles sosial arena for beboerne, gi mulighet for å bygge kompetansemiljøer, tilby ansatte et forsvarlig arbeidsmiljø samt bidra til at enheten kan tiltrekke seg fagpersoner. Slik dagens situasjon er, bosetter ungdom som har behov for tett oppfølging seg spredt, og det blir utfordrende å samordne ressurser samt bygge gode kompetansemiljøer. Et slikt tilbud har vært under utredning og vil bli belyst nærmere i strategiplan for helse, omsorg og velferd.

I løpet av 2016 har enheten hatt en gjennomgang av de fleste enkeltvedtak. På bakgrunn av miljøterapeutiske tiltak har tjenestebehovet hos enkelt brukere blitt redusert. Det skal gjennomføres en mindre omorganisering ved en avdeling i TFF og ei leilighet vil ved TFF-Tangenlia stå ledig i 2017. På bakgrunn av disse tiltakene er det innarbeidet redusert bemanning med 3 årsverk fagarbeiderstillinger fra og med 2017. Samtidig er refusjoner fra staten for særlig ressurskrevende tjenester justert ned.

Det er innarbeidet tiltak i tjenesten for funksjonshemmede med et generelt kutt på 1,7 mill. kroner

7.12.3.1 KOSTRA sammenligning – kjernetjenester til hjemmeboende

Brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	202 725	216 897	241 382	234 233
Alta	276 549	297 709	300 111	310 255
Fauske	179 911	179 686	207 500	194 501
Målselv	172 148	175 182	178 820	179 980
Landet uten Oslo	214 853	223 077	239 192	237 965
Kostragruppe 12	231 309	234 027	252 055	247 919

Sør-Varanger kommune brukte i gjennomsnitt kr 234.233 til hjemmetjenester, målt i kroner per tjenestemottaker i 2015. Dette er en reduksjon fra året før og rett i underkant av nasjonalt nivå og KOSTRA gruppen.

Kjernetjenester til hjemmeboende omfatter blant annet tjenester som hjemmesykepleie, praktisk bistand, miljøarbeidertjenester, støttekontakt, matombringing og trygghetsalarm.

	SVK 2014	SVK 2015	Fauske	Målselv	Alta	Landet uten Oslo	Kostragruppe 12
Mottakere av hjemmetjenester							
Mottakere av hjemmetjenester i alt	490	506	439	357	685	178 005	7 749
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	23	25	25	27	20	21	24
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år	107	115	59	87	76	68	78
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over	441	406	351	411	347	328	359
Bistandsbehov							
Andel hjemmeboere med høy timeinnsats	6,7 %	7,1 %	3,0 %	7,0 %	9,8 %	7,2 %	8,1 %
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 0-66 år	15,6 %	16,0 %	20,7 %	14,3 %	22,0 %	19,9 %	20,1 %
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 67-79 år	19,4 %	14,5 %	8,0 %	10,9 %	10,9 %	14,2 %	13,4 %
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	21,3 %	17,6 %	11,7 %	3,6 %	9,2 %	12,7 %	12,2 %

Sør-Varanger kommune skiller seg ut med forholdsvis mange mottakere av hjemmetjenester sammenlignet med andre. Dette gjelder særlig blant innbyggerne fra 67 år og over. Av 1000 innbyggere i alderen 67-79 år mottar 115 hjemmetjenester fra kommunen, dette er langt flere enn i sammenligningskommunene. Også blant innbyggerne over 80 år har kommunen en høyere andel tjenestemottakere enn de andre.

Andelen mottakere med høy timesats er omtrent som landsgjennomsnittet, men noe lavere andel enn KOSTRA gruppen. I følge statistikken har 7,1 % av de som mottar hjemmetjenester i Sør-Varanger vedtak om direkte brukerrettede hjemmetjenester for mer enn 35,5 timer per uke, eller 1 årsverk i turnus.

Andel hjemmetjenestemottakere i alderen 67 år og eldre, med omfattende bistandsbehov er redusert det siste året. Kommunen har fortsatt en høyere andel tjenestemottakere over 80 år med omfattende bistandsbehov enn de andre, men ligger omtrent som landet og KOSTRA gruppen når det gjelder aldersgruppen 67-79 år. Kommunen har forholdsvis lav andel tjenestemottakere med omfattende bistandsbehov i alderen 0-66 år, sammenlignet med andre. Omfattende bistandsbehov

er brukere som skårer med enn 4,5 i et sentralt helseregister (IPLOS). Det er 5 skåringer i IPLOS hvor 1 tilsvarer laveste behov, mens skåre på 5 tilsier at brukeren har behov for full bistand/assistanse i alle aktiviteter.

7.12.4 Dagsentertilbud

Utsikten dagsenter

Utsikten dagsenter er organisatorisk lagt til enheten sykehjem og er et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende med demenssykdom. Utsikten dagsenter tilbyr dagsenteropphold til 7 brukere daglig. Virksomheten har 3 årsverk fordelt på 4 stillinger.

Nasjonalt er det stort fokus på demensomsorg. Fagutvikling innen demensomsorgen er satt i fokus og det utvikles stadig nye metoder med fokus på omsorgsbehovet til denne målgruppen, jfr. Demensplan 2020.

Det er innarbeidet tiltak reduserte utgifter til styrking av kompetanse og utvikling i demensomsorgen i påvente av strategisk plan for helse, omsorg og velferd.

Kilden dagsenter

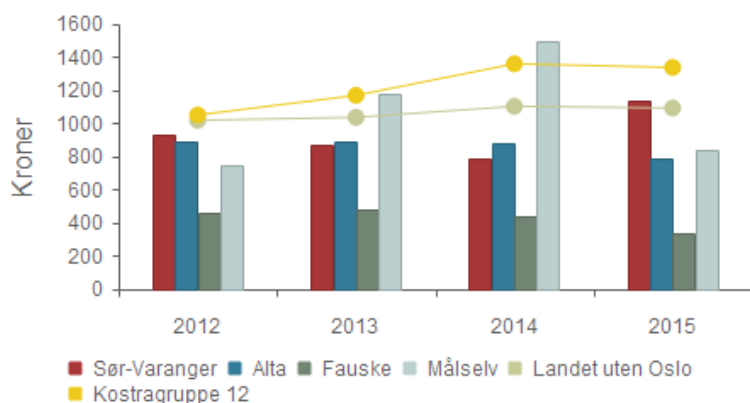
Kilden dagsenter er organisatorisk lagt til enheten hjemmebasert omsorg. Dagsenteret tilbyr dag- og aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre og funksjonshemmede. Et dagsenter tilbud inkluderer fellesmåltid og har fokus på ernæring. Aktivitetstilbudet har fokus på å forebygge funksjonsnedsettelse og opprettholde funksjoner både fysisk og psykisk, skape trivsel og være et sosialt møtested. Målsettingen med et slikt tilbud er at brukerne skal kunne bo hjemme, og ha en meningsfull hverdag, opprettholde sosiale nettverk, samt forebygge ensomhet.

Tjenesten for funksjonshemmede

Tjenesten for funksjonshemmede har siden høsten 2015 gitt et midlertidig dag- og aktivitetstilbud til en gruppe unge funksjonshemmede som ikke kan delta i ordinært- eller tilrettelagt arbeid. Dette tilbudet er videreført i budsjett 2017.

7.12.4.1 KOSTRA sammenligning – aktivisering av eldre og funksjonshemmede

Netto driftsutgifter til aktivisering/støttetjenester per innbygger 18 år og over

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	929	865	784	1 135
Alta	889	889	881	792
Fauske	456	482	442	333
Målselv	750	1 173	1 497	843
Landet uten Oslo	1 016	1 034	1 100	1 090
Kostragruppe 12	1 048	1 166	1 356	1 334

Diagrammet over viser at Sør-Varanger bruker noe mindre til aktivisering- og støttetjenester enn gjennomsnittet i Kostragruppen, målt i netto driftsutgifter per innbygger over 18 år. Samtidig ligger kommunen noe under nasjonalt nivå. Kommunens netto driftsutgifter til aktivisering- og støttetjenester er økt fra 2014 til 2015. En del av økningen kommer som følge av tilskudd til Brenselsutsalget som tidligere har vært kostnadsført på annen funksjon.

7.12.5 Karakter og plassering – kommunebarometeret

Kommunebarometeret ønsker i størst mulig grad å belyse selve eldreomsorgen, definert som tilbudet til de over 80 år. Innenfor dette området rangeres Sør-Varanger som nr. 340, dette er en dårligere plassering enn foregående år da kommunen ble rangert på 284. plass.

20 % vekt i barometeret

	Rapporterte nøkkeltall			Karakter			Plass
	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2014	KB 2015	KB 2016	KB 2016
BEMANNING: Andel ansatte med fagutdanning (10 % vekt innen sektoren)	73	72	69	3,3	2,7	2,6	345
BEMANNING: Tid med lege og fysioterapeut på sykehjem (10 %)	0,68	0,89	1,05	2,3	3,2	3,7	105
BEMANNING: Årsverk av ergoterapeut og geriatrisk sykepleier per 1.000 innb. over 80 år (10 %)	16	16	15	3,8	3,7	3,6	133
PROFIL: Hvor stor andel av de over 80 år med tjenester, får den hjemme? (10 %)	72	71	71	3,5	3,3	3,4	201
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av lege (5 %)			35			2,1	256
TILSYN: Andel på sykehjem med tilsyn av tannhelsepersonell (5 %)			14			1,1	249
DEMENTE: Andel plasser til demente, mot antall over 80 år på sykehjem (5 %)	50	24	23	4,5	2,6	2,5	325
ENEROM: Andel brukertilpasset enerom på sykehjem med bad/wc (5 %)	63	60	61	3,2	2,8	2,8	365
KORTTIDSPASSER: Gjennomsnittlig oppholdstid per plass, målt i dager (10 %)	38	41	30	3,8	3,3	4,2	205
SAMHANDLING: Antall døgn på sykehus for utskrivningsklare pasienter, per 10.000 innb. (5 %)	401	259	254	1,0	2,2	1,8	396
BEHOV: Andel av 67+ med bistand, som har stort omsorgsbehov (2,5 %)	16	21	16	3,8	2,5	3,4	145
HELSETILSTAND: Dødelighet i prosent av landsgjennomsnittet (100 = snittet) (7,5 %)	107	106	112	3,3	3,4	2,7	328
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer praktisk bistand i hjemmet (2,5 %)	9,7	9,3	8,9	3,6	3,2	2,9	188
TILBUD: Gjennomsnittlig antall timer hjemmesykepleie (2,5 %)	6,2	5,8	6,6	3,8	3,2	3,7	83
TRYGGHET: Trygghetsalarm per 1.000 hjemmeboende eldre over 80 år (5 %)	52	51	47	5,4	5,2	4,6	90
BRUKERE: System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten/institusjon (5 %)	6	6	6	6,0	6,0	6,0	1

Årstallene det henvises til er det året kommunebarometeret er publisert. Kommunebarometeret bygger på rapporterte tall fra foregående år.

Kommunen har system for brukerundersøkelser og litt høyere andel hjemmeboende med trygghetsalarm enn normalkommunen noe som gir positivt utslag i kommunebarometeret. Videre får kommunen forholdsvis bra skår for relativt kort gjennomsnittlig oppholdstid på korttidsplassene.

Lav andel beboere på sykehjem ved nyttår som fikk tilsyn av lege og tannhelsepersonell samt høyt antall liggedøgn på sykehus for utskrivningsklarepasienter er noen av de områdene der kommunen får lavest karakter.

Kommunen har en ganske typisk fordeling mellom hjemmebasert omsorg og institusjon. Andelen over 67 år med hjemmetjenester og stort omsorgsbehov er middels. Målt mot hvor mange som faktisk bor på sykehjem, har kommunen få plasser avsatt til demente. Nasjonalt er anslaget at fire av fem gamle på sykehjem er demente. I Sør-Varanger er 23 prosent av plassene ment for demente.

7.13 Teknisk drift.

Teknisk drift har ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold av vann, avløp og renovasjon, kommunale veier, brann- og feiervesen, kommunale bygninger og kommunal utbygging.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	0
Andre salgs- og leieinntekter	51 270	50 248	48 845	48 845	48 845	48 845
Overføringer med krav til motytelse	6 677	5 474	5 474	5 474	5 474	5 474
Andre overføringer	0	689	689	689	689	689
Bruk av bundne fond	9 669	5 689	2 327	2 327	2 327	2 327
Sum driftsinntekter	67 617	62 100	57 335	57 335	57 335	57 335
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	41 036	41 402	41 449	41 449	41 449	41 449
Sosiale utgifter	3 541	5 902	5 375	5 375	5 375	5 375
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	51 642	46 418	41 618	41 618	41 618	41 618
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	18 266	19 003	19 601	19 601	19 601	19 601
Overføringer	5 055	3 973	3 973	3 973	3 973	3 973
Fordelte utgifter	-3 131	-2 010	-2 485	-2 485	-2 485	-2 485
Avsatt til bundne fond	196	116	100	100	100	100
Sum driftsutgifter	116 607	114 805	109 631	109 631	109 631	109 631
Brutto driftsresultat	48 990	52 705	52 296	52 296	52 296	52 296

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
TEKNISK ADMINISTRASJON	1 291	2 357	1 374	1 374	1 374	1 374
VANN AVLØP OG RENOVASJON	-7 087	-7 381	-6 977	-6 977	-6 977	-6 977
VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG	9 239	9 941	9 405	9 405	9 405	9 405
FELLES MASKINPARK	23	21	62	62	62	62
VERKSTED OG LAGERDRIFT	-386	-430	-430	-430	-430	-430
FDV - KOMMUNALE BYGNINGER	20 010	20 686	21 129	21 129	21 129	21 129
RENHOLDERE	16 525	16 534	16 807	16 807	16 807	16 807
ANDRE UTLEIEBYGG	-1	0	0	0	0	0
BRANN OG FEIERVERSEN	9 377	11 143	11 341	11 341	11 341	11 341
FEIING - SELVKOST	0	-166	-415	-415	-415	-415
Total	48 990	52 705	52 296	52 296	52 296	52 296

Enhetens samlede brutto driftsbudsjettet er 109,6 mill. kroner i 2017. Dette er en reduksjon på om lag 5,2 mill. kroner fra forutgående år. Reduksjonen skyldes lavere aktivitet til planlagt vedlikehold innenfor VAR-området, samt at planleggingsmidler til Bjørnevatn/Sandnes skole er tatt ut av budsjettet. Reduksjon i planlagt vedlikehold gir også lavere bruk av bundne fond og dermed også en redusert inntekt.

Deler av teknisk drifts virksomhet og budsjett er innenfor selvkostområde. Det betyr at kommunens utgifter innenfor; vann, avløp, renovasjon, slamtømming og feiervesen dekkes over gebyrer som brukerne av tjenestene betaler. I 2016 utgjorde selvkostområdet ca. 37 % av enhetens utgiftsbudsjettet, denne delen dekkes dermed av brukergebyrer.

Sør-Varanger kommune bruker eksternt kompetanse og beregner kommunale gebyrer i tråd med Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014).

Størrelsen på de kommunale gebyrene skal vedtas av kommunestyret. Det fremmes egen sak der beregningsgrunnlaget for ovennevnte gebyrer fremkommer.

Utgifter til kommunale bygninger, kommunale veier og brannvesen dekkes over det ordinære kommunale budsjettet.

Teknisk drift består av fem avdelinger, med til sammen 85 årsverk.

Avdeling	Årsverk
Forvaltning, drift og vedlikehold – kommunale bygg	17,00
Renhold – kommunale bygg	35,50
Vann, avløp og renovasjon	12,00
Kommunale veier	6,25
Brann- og feiervesen	12,70
Enhetsleder, prosjektleder	2,00
Sum årsverk	85,45

7.13.1 Teknisk drift – ledelse, administrasjon

Enheten ledes av enhetsleder. Prosjektleder stilling til prosjektledelse av kommunale byggeprosjekter, er lagt i en stabsfunksjon.

7.13.2 FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) – kommunale bygninger.

Avdelingen har i alt 17 årsverk. Fordelt slik; avdelingsleder, tekniker, oppsynsmann, 14 årsverk fagarbeidere/vaktmestere. Kommunen har ca. 66 000 m² formålsbygg. Av bygningsmassen utgjør skolebyggene 51%, helse- og pleiebygg 27%, barnehager 8%, administrasjonsbygg 7%, kulturbygg 4% og til tekniske formål 3%.

I tillegg leier kommunen ca. 3 300 m² lokaler til Basen/kino, bibliotek, kompetansesenter, sivilforsvaret og kontorer til flykningetjenesten og sosialtjenesten.

Avdelingens utgiftsbudsjett er på ca. 26 mill. kroner eks mva. De største utgiftspostene er til drift av bygg (art 11) som innkjøp av energi ca. 7,4 mill kr, kommunale eiendomsgebyrer ca 3,0 mill. kroner, lønn egne ansatte ca. 9 mill. kroner. Driftsbudsjettets poster til snørydding, vedlikehold, serviceavtaler er på 4,4 mill. kroner (art 12).

7.13.3 Renhold – kommunale bygninger.

Renhold i kommunale formålsbygg utføres av egne ansatte. Renholdsavdeling har i alt 50 ansatt i hel- og deltidsstillinger, samlet 35,5 årsverk. Avdelingen ledes av avdelingsleder, de øvrige ansatte utfører aktivt renholdsarbeid.

For det enkelte bygg er det utarbeidet renholdsplan basert på moderne prinsipper om renhold. Renhold utføres i 10 skoler, 12 barnehager, 9 helse- og pleieinstitusjoner og ca. øvrige bygninger. Lønnskostnaden utgjør 94 % av avdelingens budsjett, med netto utgift på ca. 16,5 mill. kroner.

7.13.4 Kommunale veier.

Veiavdelingen har i alt 6,25 årsverk. Oppsynsmann og 4,25 fagarbeidere, hvorav 0,25 på Bugøynes. I 2016 ble ingeniør ansatt i 3 årig engasjement stilling. Stillingen dekkes over investeringsbudsjettet for veier, da prosjektledelse av veiinvesteringer er lagt til stillingen.

Kommunen eier og har vedlikeholdsansvar for 157 km veier. Kommunale veier finnes spredt i hele kommunen, fra Bugøynes i vest til Lanabukt i øst og Nordvestbukta, Pasvik, i sør. Langs kommunale-, fylkes- og riksveier eier, vedlikeholder og driver kommunen 3 200 gatelys.

Vintervedlikehold er den største enkelt utgiften (ca 1/3 av budsjettet), innenfor veidrifta. Drift og vedlikehold av gatelys er en annen stor post.

7.13.5 Vann, avløp og renovasjon.

VAR-avdelingen har i alt 12 årsverk stillingshjemler, med slik fordeling; avdelingsleder, 2 avdelingsingeniører, konsulent, oppsynsmann og 7 årsverk fagarbeidere/driftsoperatører. Kommunens utgifter (årlige drift og vedlikehold samt kapitalkostnadene) dekkes inn over brukergebyrer.

Den kommunale vannforsyningen består av 10 vannverk. Avløpsanleggene av 3 renseanlegg (Kirkenes, Sandnes, Svanvik), infiltrasjonsanlegg i Neiden og Skogfoss samt slamavskillere på Bugøynes og Jakobsnes. I alt 127 km kommunale avløpsledninger, 137 km vannledninger og 2550 kummer.

Kommunen er medeier i ØFAS og kjøper renovasjonstjenesten fra selskapet. Ca. 17,5 mill. kroner for innkjøp av renovasjon og slamtømming.

7.13.6 Brann- og feiervesen.

Brann- og feiervesenet er organisert med beredskapsavdeling og forebyggende avdeling. Den løpende beredskapsvakt skal minst bestå av 4 mannskaper, i vår brannordning med 2 kasernerte (på brannstasjonen) og 2 deltidsmannskaper. Dekkes med 4 vaktlag. Beredskapsavdelingen består av: Brannsjef, 4 utrykningsledere, 4 konstabler og 8 deltidskonstabler.

Forebyggende avdeling består av; avdelingsleder (varabrannsjef) og 2 feier/tilsynstillinger. Avdelingen utfører feiing og boligtilsyn samt tilsyn i særskilte brannobjekter (i bygninger og anlegg hvor brann kan medføre fare for mange liv eller er til samfunnsmessig stor skade).

Brannvesenet utfører havnevaktjeneste utenom ordinær arbeidstid, for kommunens havnevesen. Tjenesten godtgjøres av havnevesenet.

7.13.7 Sør-Varanger havnevesen

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Andre salgs- og leieinntekter	21 940	13 427	14 059	14 059	14 059	14 059
Overføringer med krav til motytelse	347		0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	9		0	0	0	0
Motpost avskrivninger	2 674	3 271	3 271	3 271	3 271	3 271
Bruk av disposisjonsfond	3		0	0	0	0
Bruk av bundne fond	1 107	14 164	10 489	10 489	10 489	10 489
Sum driftsinntekter	26 081	30 862	27 819	27 819	27 819	27 819
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	3 806	3 836	3 897	3 897	3 897	3 897
Sosiale utgifter	354	462	450	450	450	450
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	4 534	19 855	13 909	13 909	13 909	13 909
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	54	286	1 017	1 017	1 017	1 017
Overføringer	65	90	0	0	0	0
Avskrivninger	2 674	3 183	3 214	3 214	3 214	3 214
Fordelte utgifter	855		0	0	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	452	556	556	556	556	556
Avdrag på lån	1 573	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Avsatt til bundne fond	11 313	96	1 743	1 743	1 743	1 743
Sum driftsutgifter	25 681	29 864	26	26	26	26
Sum Havn	-400	-998	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533

Kirkenes havnevesens hovedoppgaver er å ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver Sør-Varanger kommune har etter havne- og farvannsloven, og de bestemmelser som er gitt i medhold av denne loven. Havnevesenet skal tilrettelegge og bidra til utvikling av havne- og sjørelatert virksomhet, herunder ivareta sikkerhet og framkommelighet i farledene.

Havnevesenets drift omfatter farledsforvaltning og havnedrift i form av drift og vedlikehold av anlegg og utstyr, utleie av kaier og arealer, salg av vann, landstrøm, fortøyning, slepeoppdrag m.m. Havneadministrasjonen har beredskapsfunksjoner innen akutt forurensing og havnesikring. Oppgaver spenner fra tilsyn og myndighetsutøvelse, saksbehandling, til salg av tjenester og ytelser etter forretningsmessige prinsipper.

Budsjettet forutsetter noenlunde samme aktivitet som 2016. Renter og avdrag, vedlikehold og drift, og fondsavsetninger utgjør ved siden av lønnskostnader den største andelen av utgiftene.

Havnevesenets virksomhet er brukerfinansiert gjennom avgift, gebyrer og vederlag. De vesentligste inntektsartene er anløpsavgift, vederlag for utleie av kai og varer, og festeavgifter. For selvkostområdene farledsforvaltning og skipsrenovasjon er det, for å balansere utgifter og inntekter innenfor en 3 – 5 årsperiode, budsjettert med bruk av fond fra tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk. Anløpsavgift og priser for utleie av kai beregnes på grunnlag av fartøyenes bruttotonnasje (BT). For 2017 er dette anslått til totalt 6 203 000 BT fordelt på 1100 fartøy. Sum BT og anløp er lavere enn hva som ble lagt til grunn for budsjettene for 2015 og 2016. Årsaken er at det ikke er budsjettert med regelmessige anløp av malmskip eller oljeomlastningsfartøy. Konsekvensen er at anløpsavgiftene øker. I tillegg antas inntektsgrunnlaget for noen tjenester for å være lavere enn hva som ble budsjettert i 2016. Anløpsavgift og vilkårene for den kommersielle havnedriften, herunder priser for salg av varer og tjenester, fastsettes årlig av havnestyret.

Havnevesenet kjøper tjenester hos Kirkenes brannvesen slik at havneanleggene er tilgjengelig døgntkontinuerlig. Fordi brannvesenet ikke utfører oppgaver innenfor selvkostnadsområdene, foreslås det at godtgjørelse for kjøp av tjenester hos Kirkenes Brannvesen i sin helhet dekkes av inntekter fra den kommersielle havnedriften.

Havneadministrasjonen har 7 stk 100 % stillinger. Mannskap til Kraft Johansen engasjeres ved behov.

8 Investeringsplan 2016-2019

8.1 Økonomiske oversikter investering

8.1.1 Budsjettskjema 2A – investering

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Budsjettskjema 2A - investering						
Investeringer i anleggsmidler	61 448	151 975	80 617	23 800	120 300	171 900
Utlån og forskutteringer	27 899	20 000	20 000	10 000	10 000	10 000
Kjøp av aksjer og andeler	2 192	2 752	3 500	3 500	3 500	3 500
Avdrag på lån	8 392	6 313	6 614	6 915	7 013	7 013
Dekning av tidligere års udekket	31 792	0	0	0	0	0
Avsetninger	17 180	387	286	285	287	287
Årets finansieringsbehov	148 903	181 427	111 017	44 500	141 100	192 700
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	94 244	133 807	79 157	30 640	107 790	149 090
Inntekter fra salg av anleggsmidler	3 795	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	145	0	680	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	1 448	12 896	13 660	3 160	22 510	32 810
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	21 432	14 270	14 020	7 200	7 300	7 300
Andre inntekter	7 123	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	128 186	160 973	107 517	41 000	137 600	189 200

Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	20 717	20 454	3 500	3 500	3 500	3 500
Sum finansiering	148 903	181 427	111 017	44 500	141 100	192 700
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Samlet finansieringsbehov i 2017 er 111 mill. kroner hvor 79,2 mill. kroner dekkes av eksterne lånemidler til ordinære investeringer og startlån.

20 mill. kroner av investeringene er knyttet til startlån og 10 mill kroner er knyttet til oppgradering av vann og avløpsanlegg. Det er budsjettet med 42 mill. kroner til aktivites- og avlastningscenter. Det nye senteret vil erstatte dagens Villa Aktiv.

Videre utredning av ny skole Bjørnevatn/Sandnes er lagt inn i budsjettet for 2017, mens selve byggingen av skolen er lagt inn i 2019 og 2020 ut fra forventet byggestart.

I tillegg er det satt av midler til ulike tiltak innenfor kommunale bygg, kommunale veier, it-investeringer og parker og idrettsanlegg som skal fordeles etter egne prioriteringer i fagnettverk og på bakgrunn av innmeldte behov.

8.1.2 Budsjettskjema 2B – investering

Rådmannens forslag til prosjekter i planperioden er som følgende:

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
(tall i 1000)	2017	2018	2019	2020
Egentkapitalinnskudd KLP	3 500	3 500	3 500	3 500
Bruk av investeringsfond - fond 2545018	3 500	3 500	3 500	3 500
Startlån og utlån, renter og avdrag	20 000	10 000	10 000	10 000
Avdrag lån	6 614	6 915	7 013	7 013
Avsetn til fond	286	285	287	287
Mottatte avdrag	6 900	7 200	7 300	7 300
Låneopptak - Husbanken	20 000	10 000	10 000	10 000
Kirkebygg - Vedlikeh.og oppgrad.	2 000	2 000	2 000	2 000
Låneopptak	2 000	2 000	2 000	2 000
Kommunale veier	2 000	2 000	2 000	2 000
Momskompensasjon	400	400	400	400
Låneopptak	1 600	1 600	1 600	1 600
Gatelys - utskifting av armaturer og energimåling	6 000			
Momskompensasjon	1 200			
Tilskudd	253			
Låneopptak	4 547			
Gatelys - måleravlesning lyspunkt		7 000		
Momskompensasjon		1 400		

Låneopptak		5 600		
It-investeringer	1 000	1 000	1 000	1 000
Momskompensasjon	200	200	200	200
Låneopptak	800	800	800	800
Utstyrsoppgradering	1 000	1 000	1 000	1 000
Kommunale bygg og uteareal	2 500	2 500	2 500	2 500
Solskjerming kommunale bygg	1 500			
Inventar og utstyr, pleie og omsorg	300	300	300	300
Uteareal skole	3 600			
Skole 9910	3 000		87 250	124 050
Parker, anlegg og idrettsanlegg	2 000	2 000	2 000	2 000
Turskilt	717			
Momskompensasjon	2 860	1 160	21 910	32 210
Tilskudd	680			
Låneopptak	10 710	4 640	91 890	128 690
Aktivitets- og avlastningssenter	40 000			
Momskompensasjon	8 000			
Tilskudd	6 500			
Låneopptak	25 500			
Nye Kirkenes sykehus, infrastruktur	5 000			
Låneopptak	5 000			
Oppgradering vann og avløp	10 000	6 000	6 000	6 000
Låneopptak	10 000	6 000	6 000	6 000
Samlet investeringsbehov	80 617	23 800	120 300	171 900
Startlån - for videre utlån	20 000	10 000	10 000	10 000
Kjøp av aksjer og andeler	3 500	3 500	3 500	3 500
Avdrag lån (videre utlån)	6 614	6 915	7 013	7 013
Avsetning til fond	286	285	287	287
Samlet investeringsbehov inkl videre utlån	111 017	44 500	141 100	192 700
Sum momskompensasjon	13 660	3 160	22 510	32 810
Sum bruk av fond	3 500	3 500	3 500	3 500
Mottatte avdrag (videre utlån)	6 900	7 200	7 300	7 300
Spillemidler	680			
Tilskudd staten	6753	0	0	0
Tilskudd fylkeskommunen	367			
Tilskudd privat samarbeid	0	0	0	0
Låneopptak - Husbanken	20 000	10 000	10 000	10 000
Låneopptak	59 157	20 640	97 790	139 090
Sum finansiering	111 017	44 500	141 100	192 700

8.2 Omtale av investeringsprosjekter

8.2.1 Egenkapitalinnskudd KLP

Sør-Varanger kommune har som medeier i KLP forpliktelse til å styrke egenkapitalen i selskapet ved behov. Kostnaden regnskapsføres som kjøp av aksjer og andeler i investeringsregnskapet. Innskuddet for 2017 er 0,35 % av premiereserven, og utgjør 3,5 mill. kroner. Tilsvarende beløp er lagt inn i hele planperioden.

I henhold til kommuneloven gis det ikke tilgang til å lånefinansiere kjøp av aksjer og andeler, og egenkapitalinnskuddet i KLP må finansieres ved bruk av fond.

8.2.2 Startlån og utlån, renter og avdrag

Rådmannen foreslår at det for 2017 søkes om 20 mill. kroner i låneopptak fra Husbanken til innvilgelse av Startlån. Lånene forvaltes av Lindorff, og utlånsvilkårene er i tråd med Husbankens regler. Sør-Varanger kommune beregner et rentepåslag på 0,25 % til dekning av administrative kostnader.

Sør-Varanger kommune opplever svært lite mislighold av startlån.

8.2.3 Kirkebygg – oppgradering

Sør-Varanger menighetsråd legger fram investeringsplan som skal sikre framtidig opprustning av kirkebygg og gravlunder som menighetsrådet forvalter. I 2017 planlegger menighetsrådet utbedringer og nyetableringer for 2,6 mill. kroner til kirkebygg og 10,2 mill. kroner til opprusting av gravlunder.

For kirkebygg er det Kong Oscar IIs kapell som er prioritert i 2017.

For gravlundene er det i 2017 budsjettet med 8,2 mill. kroner til Sandnes gravlund og 2 mill. kroner til gravlund på Bugøynes.

Rådmannen har i sitt forslag til investeringsbudsjett videreført vedtatt økonomiplan med 2,0 mill. kroner i planperioden. Rådmannen ser behov for videre utredning hva gjelder utvidelse av gravlunder og vil fremme dette som egen sak til kommunestyret i 2017.

8.2.4 Kommunale veier – oppgradering

I økonomiplanperioden 2016 – 2019 ble det i 2016 avsatt 2,5 mill. kroner og videre fra 2017 2 mill. kroner årlig til oppgradering og utbedring av kommunale veier. Utvalg for plan og samferdsel prioriterer bruk av bevilgningene etter innstilling fra administrasjonen. Til grunn for prioriteringene ligger Hovedplan for veier. Dagens hovedplan er utgått og vi bli erstattet av ny hovedplan i 2017/2018.

Rådmannen foreslår at det bevilges 2 mill. kroner slik det er inneværende økonomiplan.

8.2.5 Gatelys – utskifting av armaturer

Kommunen eier, driver og vedlikeholder 3220 gatelys. Lysene er langs kommunale veier, fylkesveier og riksveier. Av disse gatelysene har ca. 1300 lyskilder (pærer) med kvikksølv (HQL). Armaturene og lampene må skiftes ut.

I inneværende økonomiplan er det bevilget 9 mill. kroner til formålet, hhv 3 mill. kroner årlig i 2016, 2017 og 2018. Rådmannen foreslår at alle 1 300 gatelysene skiftes ut i 2017, til LED-lamper. Dvs bevilgningene på 3 mill. kroner i 2017 og 2018, legges til 2017 med 6 mill. kroner.

Kommunen har søkt Enova om tilskudd til armaturskiftet, og fått tilsagn på kr 253.000.

8.2.6 Gatelys - energimåling

Det er sentralt bestemt at energi til gatelys skal måles. I dag måles ikke strømforbruket, belysningstida stipuleres. Varanger Kraft har beregnet antall gatelyskretser, og for Sør- Varanger kommune må 169 kretser bygging ut med måling. Anslått kostnad 7 mill. kroner inkl. mva. Antall kretser kan gå noe ned da enkelt lyspunkter ikke har krav til måling.

Frist for ombygging er utgangen av 2018, og rådmannen foreslår å bevilge hele beløpet i 2018.

8.2.7 IT-investeringer

Rådmannen foreslår å prioritere en samlet sum til it-investeringer i størrelsesorden 1 mill. kroner for 2017. Rådmannen ønsker å prioritere investeringsmidler knyttet til tiltak i gjennomføring av utviklingstiltak rettet mot digitaliseringsløsninger i kommunens forvaltning og tjenesteproduksjon. Midlene skal prioriteres innenfor innmeldte behov og utviklingstiltak fra it-avdelingen.

8.2.8 Utstyrsoppgradering

Rådmannen foreslår en samlet rammebevilgning til utstyrsinvesteringer på 1 mill. kroner i 2017.

Beløpet planlegges investert i utskifting av bil til drift av kommunale bygg (Pasvik), til ny kompressor for trykkluft (for røykdykkere), hoppepute for evakuering fra høye bygg og bil til oppsynsmann kommunale veier.

8.2.9 Kommunale bygg og uteareal - rammebevilgning

Det er viktig at kommunale formålsbygninger er egnet for bruksformålet og at bygningene med tilhørende uteområder tilfredsstiller en rekke lover og forskrifter som ivaretar helse, miljø og sikkerhet.

Prioriterte områder er innen brannsikkerhet og miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Nødvendige tiltak innen brannsikkerhet og HMS generelt avdekkes ved at brukerne utfører ROS-analyser, og at bygningsmessige tiltak prioriteres sammen med bygningsforvalter, FDV. Miljørettet helsevern i barnehager og skoler er et samarbeidsprosjekt mellom kommuneoverlegen, barnehager og skoler, samt FDV. Til formålet avsettes 2 mill. kroner.

8.2.10 Solskjerming av kommunale bygg

I økonomiplan 2016 – 2019 ble det årlig avsatt 0,5 mill. kroner til montering av solavskjerming ved kommunale bygg. I 2016 ble det montert solavskjerming i Postgården. Rådmannen foreslår at resterende bevilgning, 1,5 mill. kroner, prioriteres brukt til solavskjerming i rådhuset i 2017. Kontorarbeidsplassene er ikke tilknyttet ventilasjonsanlegg, og spesielt sydvendte kontorer har svært høye innetemperaturer om sommeren.

8.2.11 Inventar og utstyr, pleie og omsorg

Flere enheter melder om behov for investeringer knyttet til inventar og utstyr. Driftsbudsjettet er ikke tilstrekkelig til å dekke disse kostnadene, og det prioriteres derfor å avsette kr 300.000 årlig i planperioden. Fordeling av midlene gjøres i fagnettverk pleie og omsorg.

8.2.12 Uteareal skole

Det er innmeldt behov for opprustning av utearealer ved flere av skolene. I påvente av strategisk oppvekstplan ønsker rådmannen å avvente en del av dette arbeidet, men rådmannen ser at det ved enkelte av skolene er behov for å gjøre enkelte tiltak allerede i 2017 og det legges derfor inn 3,6 mill kroner til formålet i 2017.

8.2.13 Skole 9910

Faktiske opplysninger

Kommunestyret har i 2015 og 2016 avsatt hhv 2 mill. kroner og 1 mill. kroner til planlegging av ny skole for Bjørnevatn og Sandnes. Arbeidsnavnet under planleggingen er *Skole 9910*.

Planlegging

I 2015 ble det utført grunnundersøkelser på Lukassenjordet, på begge sider av Fv 885 til Bjørnevatn.

Planleggingen startet vinteren 2016, etter følgende vedtak i Formannskapet (03.02.2016):

1. *Ny skole for Bjørnevatn/Sandnes planlegges og bygges som totalentreprise med samspill. Rådmannen utnevner plan- og byggekomite og sikrer nødvendig brukerdeltakelse ved planleggingen.*
2. *Utarbeidelse av planprogram for arealet vist på vedlagte kart datert 19.01.2016 startes opp.*
3. *Det avholdes et informasjonsmøte med innbyggerne i Bjørnevatn innen utgangen av Mars 2016.*

Grunnundersøkelsene av Lukassenjordet viste at området ikke er tilrådelig å bygge på. Det ble vedtatt oppstart av regulering av tomt som ligger mellom Lukassen og Nybrottsveien.

Etter anbudskonkurranse om planleggerbistand ble WSP Norge AS engasjert som rådgiver, de skal bistå med:

1. *Programmering*
2. *Utarbeidelse av konkurransegrunnlag, alle fag i en totalentreprise.*
3. *Prekvalifisering for pris og design konkurranse med samspill.*
4. *Evaluerings av tilbud.*
5. *Ledelse av samspill.*
6. *Utarbeide totalentreprisekontrakt etter avsluttet samspillfase, basert på omforent forprosjekt.*

Det ble informert i konkurransegrunnlaget at prosjektet ikke har vedtatt et byggebudsjett og at investeringsbehovet skal fremmes i Økonomiplan 2017-2020 basert på romprogrammeringen og øvrig planlegging. Sør-Varanger kommune kan derfor avslutte prosjektet dersom K-styre ikke bevilger/utsetter byggestart til sent i økonomiplan perioden.

I medio mars 2016 oppnevnte rådmannen en plan og byggekomite (PBK) jfr. kommunens reglement for byggprosjekter for større nybygg. Komiteen består av medlemmer med følgende funksjoner; *Enhetsleder Teknisk drift, leder av komiteen og prosjektansvarlig, rektor Sandnes skole, rektor*

Bjørnevatn skole, kommunalsjef for oppvekst, FAU- Sandnes skole, FAU Bjørnevatn skole, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Hovedverneombudet, Utdanningsforbundet, IT-avdelingen og Økonomiavdelingen. Prosjektleder fra teknisk er sekretær for komiteen.

I tråd med formannskapetets vedtak ble det avholdt et informasjonsmøte om Skole 9910 med kommunens innbyggere, informasjonsmøte ble avholdt på Bjørnevatn skole 13. april 2016. Stein Hamre Arkitektkontor AS er etter konkurranse, engasjert til utarbeidelse av planprogram og detaljregulering av tomt til Skole 9910. Dersom K-styre ikke bevilger midler/utsetter byggingen, kan vi avslutte reguleringsarbeidet før detaljreguleringen igangsettes. Når det gjelder framdrift er intensjonen at planprogrammet ferdigstilles i 2016, og detaljreguleringen igangsettes uke 1 og reg.plan vedtas i K-styre ca. uke 24-30 i 2017. Det vil da være sammenfall mellom reguleringsplan og den øvrige plan-/anbudsprosessen.

Adkomst til skoletomten vil være fra Nybrottsveien, dette vil medføre økt årlige døgn trafikk (ÅDT). Vi inkluderer derfor hele Nybrottsveien (fra FV885 til Grubeveien) i reguleringsplanen. Vi regner på dette stadiet i planlegging at det må bygges fortau langs hele Nybrottsveien samt at selve veibanen også må flyttes noe (innenfor kommunal eid grunn).

Norconsult AS har sommeren 2016 utført grunnundersøkelser på skoletomta. Det er levert en generell rapport som belyser faktiske grunnforhold. Grunnforholdene anses som kurant for skolebygging.

Det er også utført andre utredninger i forbindelse med nødvendige konsekvensutredninger for planarbeidet. Sametinget og fylkeskommunen har befart område, uten å ha merknader. SIBU ved Svanhovd har også befart området og levert en rapport over naturmangfold i området. Det er ikke funn av vesentlig karakter og betydning for den tentative framdriften.

Programmering av Skole 9910

Programmeringsarbeidet startet 1. juni 16. Da var tilnærmet alle ansatte og et utvalg elever fra begge skoler (i alt ca 80 personer), samlet til planleggingsmøte. Deltakerne ble inndelt i grupper, og skulle svare på 20 hovedspørsmål. Spørsmålene var om:

- Hvilken pedagogikk, organisering av elevinn ganger, organisering av lærerarbeidsplasser, personalrom, garderober, undervisningsarealer, SFO, elevkantine, mat og helse, kunst og håndverk, naturfagrom, musikkrom, dans/drama, bibliotek, amfi, auditorium, fellestjenester, administrasjon, gymsal og utearealene.

Gruppebesvarelsene er med i grunnlaget som Plan- og byggekomiteen har hatt til å fatte sine beslutninger.

Elevtall

Dagens, skolestart 2016, elevtall ved skolene er 346, fordelt slik:

- Sandnes skole,	barneskole	116
- Bjørnevatn skole,	barneskole	125
	ungdomsskole	105

Forutsetningen for fastsetting av ungdomsskolens elevantall er at barneskolen og ungdomsskolen kun rekrutterer fra Sandnes og Bjørnevatn (samme skolekretser som i dag).

Plan- og byggekomiteen har kommet til et dimensjonerende elevantall på i alt 400. Fordelt slik:

- Barneskolen: 2 klasser a 20 elever per årstrinn, samlet (1. – 7. kl.) 280 elever.

- Ungdomsskolen: 2 klasser a 20 elever per årstrinn, samlet (8. 10. kl.) 120 elever.

I tillegg dimensjoneres skolen for en mottaksklasse på 20 elever.

Det er utfordrende å fastsette dimensjonerende elevtall. Grunnlaget er basert på innhentet materiale fra SSB, fødselstall, tall fra barnehager, boligtomter (tomter i kommunal regi legges ut på Skytterhusfjellet), utvikling av elevantallet ved dagens skoler.

Pedagogikk

Spørsmålet om hvilken pedagogikk den nye skolen skal drives etter, har vært stilt til ansatte ved skolene. Tilbakemelding fra ansatte er unisont «Ikke baseskole», dvs. ønsket er en klasseromsundervisning. Noe Plan- og byggekomiteen har bifalt og forholdt seg til i den videre planlegging av romprogrammet.

Gymsal

Bjørnevatn skole har i dag gymsal og Sentralhallen (håndballbane). Sandnes skole har gymsal.

Plan- og byggekomiteen innstiller på at gymsalen bygges noe større enn skolens eget behov. Det for å ivareta og erstatte håndballhallen som blir borte (Sentralhallen). Det foreslås å bygge en flerbrukshall som er fleksibel i bruk. Men i størrelse har en konkurransebane for håndball på 44 m x 22 m. Hallen skal være fleksibel i bruk, med skillevegger kan hallen deles i 3 «gymsaler» med tilgang til 3 garderobesett. I planen er det også avsatt plass til eget styrkerom.

Areal behov

Skolen romprogram har følgende netto arealer:

- Barneskolen	1.677 m ²
- Ungdomsskolen	624 m ²
- Fellesarealer	<u>1.531 m²</u>
- Sum nettoarealer (rom)	<u>3.832 m²</u>

Netto romareal må multipliseres med 1,38 for å få bruttoarealet, dvs. bygningsarealet.

Areal Skole 9910: 3.832 m² x 1,38 = 5.288 m².

Flerbrukshallen med 3 garderobesett og styrketreningsrom utgjør ca. 2.100 m².

Romprogrammet er detaljert beskrevet i notat dat. 12.09.2016 fra WSP Norge AS.

Adkomst

Hovedadkomsten til skolen vil være via Nybrottsveien. Nybrottsveien har ikke fortau som skiller myke og harde trafikanter. Skolen vil gi både økt biltrafikk og gangtrafikk langs veien. Veiens lengde er 1.380 m og med bredde på 5,5 m. Vi foreslår på dette nivået i planleggingen at det budsjetteres med bygging av fortau langs hele Nybrottsveien, på en side. For å få plass til kjørebane og fortau på kommunal eiendom, må også kjørebane flyttes noe. Vi antar en kostnad for bygging av fortau og flytting av vei til 10 mill. kroner. Det gir en løpemeter-pris på kr 7.250.

Utbyggingskostnader

Foreslått romprogram for skolebygget gir et arealbehov på 5.288 m² BTA (bruttoareal). Flerbrukshall med 3 garderobesett og styrketreningsrom, utgjør 2.100 m² BTA. Bygging av fortau/utbedring av Nybrottsveien tas også med i utbyggingskostnaden.

Bjørnevatn og Sandnes skoler vil etter ferdigstillelse av ny skole, kunne disponeres til andre formål eller rives (ledig tomt kan selges/omreguleres til annen bruk).

Bruksendring av eldre bygg til andre formål, krever generelt store ressurser. Dette da dagens forskriftskrav ofte trer inn.

For Bjørnevatn skole kan vi i dag ikke se annen utnyttelse av bygningen. Den bør derfor rives og tomte kan stilles til annen disposisjon. Sandnes skole må vurderes brukt til formål som primært er innenfor det bygget er godkjent for (unngå hovedombygning).

- Skolebygget med inventar: 5.3288 m ² x kr. 35.000 pr m ² BTA	= kr. 185.100.000
- Flerbrukshall: 2.100 m ² x kr. 27.000 pr m ² BTA	= kr. 56.700.000
- Nybrottsveien, vei/fortau: 1.380 m x kr. 7.250	= <u>kr. 10.000.000</u>
- Sum	kr. 251.800.000
- Riving av Bjørnevatn skole: 6.766 m ² a kr. 1.000 =	kr. 6.800.000
Sum	<u>kr. 258.600.000</u>

Fremdrift

Bevilningsvedtak i budsjett og økonomiplan behandling:	desember	år 0
Planlegging, anbudsinnhenting:	januar – august	år 1
Kontrakt totalentreprenør:	januar	år 2
Byggstart:	mai	år 2
Ferdigstillelse	august	år 3

I år 1 avsettes 3 mill. kr til planlegging/anbudskonkurranse. Deretter 40 % av restsummen i år 2 og 60 % i år 3.

Driftskonsekvenser**Bygningsdrifta**

Overgang fra 2 skolebygg til 1 skolebygning gir arealreduksjon på ca. 1.400 m². Energi- og klimaplanen sier; *kommunale bygg skal om mulig bygges etter passivstandard*. Det gir mye mindre energiforbruk enn dagens skolebygg. I dag er energiforbruket ved skolene ca. 1,5 mill. kWh/år. En ny skole vil gi et årsforbruk på ca. 800.000 kWh/år (110 kWh/m²/år).

Vi anslår følgende reduserte utgifter i forhold til dagens situasjon:

- 1 stilling som byggdrifter/vaktmester.
- 1 stilling som renholder.
- Redusert energibehov 700.000 kWh/år.
- Andre reduserte driftsposter (areal reduksjon).

Samlet reduksjon innenfor byggdrift; kr. 1.400.000 i 2016.

Skoledrift

Ved bruk av ressursfordelingsmodellen og innlegging av tall for de to enhetene Sandnes og Bjørnevatn vil man gjennom stordriftsfordeler kunne redusere lønnsutgifter med kr 1.000.000 i funksjon 202 – grunnskole.

I forhold til SFO vil man spare inn leder SFO tilsvarende 88,46 % stilling. Dette utgjør omtrent kr 450.000 inklusive sosiale kostnader.

Assistent SFO vil kunne reduseres tilsvarende 50 % stilling ved å se elever med særskilt behov i SFO i sammenheng. Dette utgjør kr 240.000

Merkantil stilling beregnes behovet for 1/1 stilling 100 %. Selv om Sandnes skole per i dag ikke er budsjettetert med merkantil stilling bruker man leder SFO tilsvarende 30 % til merkantile oppgaver. Dette tilsvarer reduserte utgifter lønn på kr 144.000.

Ledelsesressurs vil ha behov for 1/1 enhetsleder + 1/1 inspektør. Ved sammenslåing vil man dermed redusere ledelsesressurs med 100 % stilling (inspektør) Dette utgjør omtrent kr 700.000 med sosiale kostnader.

Utgifter i forhold til diverse funksjoner vil ved sammenslåing reduseres tilsvarende 50 000.- I tillegg til fordeler skissert ovenfor ser man at man på enkelte årstrinn vil kunne redusere antall undervisningsgrupper. Slik gruppene er satt sammen i dag ville dette utgjøre 2*100 undervisningsstillinger. I reduserte utgifter utgjør dette kr 1.279.000 inkl. sosiale kostnader. Driftsutgifter vil ha reduserte utgifter ved avtaler kontormaskiner, innkjøp av undervisningsmateriell, digitale lisenser, telefon, abonnement. Innkjøp vil utgjøre ca. kr 100.000 i reduserte utgifter.

Kort oppsummert:

Funksjon	Beskrivelse	Reduserte utgifter
202 - grunnskole	stordriftsfordeler	1 000 000.-
215 - SFO	Leder+assistent	690 000.-
202 - grunnskole	Ledelse	700 000.-
202- Grunnskole	Andre funksjoner	50 000.-
202 - Grunnskole	Redusert antall und.grupper	1 279 000.-
202 - Grunnskole	Driftsutgifter innkjøp	100 000.-
202 - Grunnskole	Merkantil	144 000.-
SUM		3 963 000.-

Fordeler utenom økonomiske

- Utnyttelse av samlet kompetanse for de 2 enhetene
- Større fagmiljø
- Overgang barnehage- barneskole-ungdomstrinn vil være likt.
- Samordning av ressurser ved fravær og å kunne se klasser og enkeltelever i sammenheng. Det er vanskelig å anslå dette i sum.
- Skolehelsetjeneste tilknyttet 1 enhet.

8.2.14 Idrettsbygg - oppgradering

Rådmannen foreslår å videreføre prioritering av midler til opprustning og investering i parker, anlegg og idrettsanlegg med 2 mill. kroner i planperioden. Anleggene eies av Sør-Varanger kommune, men selve driften utføres av Barentshallene KF. Tilskuddet er en rammebevilgning og prosjektene prioriteres og styres av Barentshallene KF.

8.2.15 Aktivitets- og avlastningssenter

I 2015 ble utarbeidet en rapport som beskriver muligheter for å løse utfordringene vedrørende unge funksjonshemmedes behov for egen omsorgsbolig sammen med et økende behov for utvidelse av avlastningstilbudet Villa Aktiv.

Utredningen skulle se på muligheten for samlokalisering og samdrift av omsorgsboliger og et aktivitets- og avlastningssenter. Både forslag til investerings- og driftsløsninger.

Utredningen er utført, og er i 2 deler:

- Omsorgsboliger i bofellesskap.
- Aktivitets- og avlastningssenter.

Rådmannen foreslår at det igangsettes planlegging og bygging av Aktivitets- og avlastningssenter. Det nye senteret vil erstatte dagens Villa Aktiv. Utredningsarbeidet som også har involvert brukergrupper, foreslår at senteret blir organisert og bygget med 3 baser med i alt 9 soverom. Med liten stue i hver base. Samt treningsleilighet (skjermet avdeling) i basearealet. Fellesarealer, aktivitetsbaser (leke/lekserom/treningsrom etc.) og personalbase. Samlet nettoareal på 706 m², som gir et brutto bebygget areal på ca. 950 m².

Antatt byggekostnad inkl. brukerstyr 42 mill. kroner inkl. mva. Dagaktivitetstilbud gir mulighet for søknad av investeringstilskudd fra Husbanken. I utredningen beregnet oppad til 6,5 mill. kroner.

Rådmannen foreslår at Aktivitets- og avlastningssenteret bygges på Skytterhusfjellet, på samme tomt som Skytterhusfjellet barnehage, gnr. 26/193. Reguleringsbestemmelser for tomta sier;
Området OSB skal nyttes til skole, barnehage og nærmiljøanlegg, med tilhørende anlegg som trafikkområder, lekearealer, ballbaner, gangforbindelser etc.

Etter et vedtak i K-styret om bygging av Aktivitets- og avlastningssenteret på tomta, sendes vedtaket til Planutvalget som vedtar en mindre vesentlig reguleringsendring. Tomta er fortsatt til offentlig formål, men ikke lenger til skole.

Dersom kommunens på et senere tidspunkt vedtar bygging av omsorgsboliger (15 stk. i Utredningen) vil det være plass til disse på samme tomt, og man kan oppnå samdriftsfordeler med nærhet i beliggenhet aktivitetssenter – omsorgsboliger.

8.2.16 Nye Kirkenes sykehus, infrastruktur

Helse Nord er i gang med bygging av nytt sykehus på Skytterhusfjellet. Den 28. august 2013 vedtok kommunestyret at Sør-Varanger kommune skal inngå avtale med Kirkenes sykehus om dekning av

utomhus infrastruktur, adkomstvei, omlegging av vannledning samt avløpsanlegg med inntil 5 mill. kroner, mot at Nye Kirkenes sykehus tilrettelegger innomhus infrastruktur tilstrekkelig til et kommunalt bygg.

Kommunestyrets vedtak medfører at det nye sykehuset nå dimensjonerer sine tekniske innomhus installasjoner på en slik måte at et kommunalt bygg kan benytte samme infrastruktur.

Kostnaden på 5 mill. kroner er innarbeidet i budsjettet for 2017.

8.2.17 Vann og avløp.

I 2017 planlegges rehabilitering av hovedvannledninger i Kirkenes. Det er ledninger fra 1. Vannet til Kronprinsensgate, bygget før siste krig, som skal rehabiliteres med inn trekking av «strømpe». Det samme gjøres også med noen avløpsledninger. Det foreslås avsatt 6,5 mill. kroner til tiltak innenfor vannforsyning og 3,5 mill. kroner til avløpsformål i 2017. Investeringene er lagt inn i selvkostberegningen.

8.2.18 Turskilt

Finnmark fylkeskommune inviterte vinteren 2016 lag/foreninger og kommunene i Finnmark til å søke om midler til å skilte bynære turløyper. Sør-Varanger kommune og Sør-Varanger Turlag gikk sammen for å se på mulighetene for skilting i områdene rundt Kirkenes. Sør-Varanger turlag har tidligere fått midler til å sette opp turskilt. Disse skal benyttes til å merke løypene ute i terrenget. Kommunen og turlaget har sett at det også er et behov for å skilte inne i byen til turområdene som omkranser byen. Kommunen søkte i den forbindelse om midler til å sette opp turskilt fra Kirkenes sentrum og ut til der løypene starter i terrenget.

I Fylkeskommunens vedtak av 19.05.2016 fremgår det:

«Sør - Varanger kommune bevilges inntil kr 367.385 til «skilting fra sentrum /byen til skiltete turstier i Kirkenes Hesseng området» og til «3 nye turløyper (Prestefjellet, Prestøya og Toppenfjellet). Det forutsettes at kommunen samarbeider med lokale lag og foreninger.»

Totalkostnaden for kjøp og oppsett av skiltene er beregnet til kr 637.000. Finansieres med tilskudd fra Fylkeskommunen kr 367.000 og låneopptak kr 270.000.